

Strategické cíle

Vzdělávání Fond soudržnosti

Podnikání, inovace, výzkum a vývoj

Životní prostředí **Výsledky** Strukturální fondy

Integrované plány pro obnovu měst a venkova

Rozvoj ČR Modernizace veřejné správy Dopravní infrastruktura

Vyhodnocení Cestovní ruch a kultura Energetika

Socioekonomická situace Zaměstnanost

Tematické oblasti Rozvoj regionů

Pokrok

Infrastruktura

Výsledky intervencí ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti

dosažené v tematických oblastech
v letech 2007–2013

Zpracovalo:

© Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2014

Evaluační jednotka NSRR

Odbor řízení a koordinace NSRR

Oddělení evaluace a řízení projektů

Mgr. Tomáš Novotný, tomas.novotny@mmr.cz

Ing. Kateřina Gregorová, katerina.gregorova@mmr.cz

Kartografické výstupy:

© Centrum pro regionální rozvoj ČR, 2014

Útvar řízení lidských zdrojů, informačních systémů a komunikace

Mgr. František Puršl, pursl@crr.cz

OBSAH

Manažerské shrnutí	5
1 Úvod	7
1.1 Zaměření dokumentu	7
1.1.1 Kartografické výstupy	7
1.2 Zdroje dat	8
1.3 Cíle NSRR	8
1.3.1 Globální cíl NSRR	8
1.3.2 Strategické cíle NSRR	8
1.4 Tematické oblasti	9
2 Stav realizace NSRR podle tematických oblastí a rozložení finančních prostředků ze SF/FS na území Česka	11
2.1 Dopravní infrastruktura	11
2.2 Podnikání, inovace, výzkum a vývoj	11
2.3 Vzdělávání	12
2.4 Životní prostředí	12
2.5 Zaměstnanost	12
2.6 Cestovní ruch a kultura	12
2.7 Integrované plány pro obnovu měst a venkova	13
2.8 Energetika	13
2.9 Modernizace veřejné správy	14
3 Dopravní infrastruktura	15
3.1 Základní charakteristika oblasti	15
3.2 Zaměření NSRR	15
3.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR	15
3.3.1 Silniční infrastruktura	15
3.3.2 Železniční infrastruktura	18
3.3.3 Letecká doprava	20
3.3.4 Vnitrozemská vodní doprava	20
3.3.5 Modernizace veřejné dopravy	21
3.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů	22
4 Podnikání a inovace	23
4.1 Základní charakteristika oblasti	23
4.2 Zaměření NSRR	23
4.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR	23
4.3.1 Vznik nových firem	24
4.3.2 Malé a střední podniky	24
4.3.3 Inovace v podnikání	26
4.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů	30
5 Výzkum a vývoj	31
5.1 Základní charakteristika oblasti	31
5.2 Zaměření NSRR	31
5.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR	31
5.3.1 Vznik a rozvoj center VaV	32
5.3.2 Lidské zdroje ve VaV	36
5.3.3 Plocha kapacit pro VaV	36
5.3.4 Pre-seed aktivity	37
5.3.5 Spolupráce s aplikační sférou	38
5.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů	38
6 Vzdělávání	40
6.1 Základní charakteristika oblasti	40
6.2 Zaměření NSRR	40
6.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR	40
6.3.1 Základní vzdělávání	41

6.3.2	Střední vzdělávání	42
6.3.3	Vyšší odborné vzdělávání	44
6.3.4	Vysokoškolské vzdělávání	44
6.4	Vyhodnocení plnění a nastavení cílů	45
7	Životní prostředí	46
7.1	Základní charakteristika oblasti	46
7.2	Zaměření NSRR	46
7.3	Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR	46
7.3.1	Kvalita ovzduší	47
7.3.2	Vodní hospodářství	49
7.3.3	Revitalizovaná území	52
7.4	Vyhodnocení plnění a nastavení cílů	54
8	Zaměstnanost	56
8.1	Základní charakteristika oblasti	56
8.2	Zaměření NSRR	56
8.3	Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR	56
8.3.1	Nová pracovní místa	56
8.3.2	Zlepšení přístupu k zaměstnání	58
8.4	Vyhodnocení plnění a nastavení cílů	59
9	Cestovní ruch a kultura	60
9.1	Základní charakteristika oblasti	60
9.2	Zaměření NSRR	60
9.3	Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR	60
9.3.1	Prostorové rozmístění investic v CR a kultuře	61
9.3.2	Propagace a rozvoj CR	62
9.3.3	Rekonstrukce památkově chráněných objektů	62
9.3.4	Ubytovací kapacity	64
9.4	Vyhodnocení plnění a nastavení cílů	65
10	Energetika	66
10.1	Základní charakteristika oblasti	66
10.2	Zaměření NSRR	66
10.3	Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR	67
10.3.1	Snížení spotřeby energie	67
10.3.2	Zvýšení kapacit na výrobu energie z obnovitelných zdrojů	68
10.4	Vyhodnocení plnění a nastavení cílů	70
11	Modernizace veřejné správy	71
11.1	Základní charakteristika oblasti	71
11.2	Zaměření NSRR	71
11.3	Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR	71
11.3.1	Elektronizace veřejné správy	71
11.3.2	Czech POINT	72
11.3.3	Základní registry	74
11.4	Vyhodnocení plnění a nastavení cílů	75
12	Závěr	76
	Seznam zkratk	78
	Použité pojmy	79
	Seznam tabulek	80
	Seznam grafů	81
	Seznam obrázků	82

Manažerské shrnutí

Ministerstvo pro místní rozvoj – Národní orgán pro koordinaci zpracovalo analýzu, která se zaměřuje na efekty kohezní politiky dosažené v České republice v letech 2007–2013. Analyzovány byly hlavní podporované tematické oblasti, které mají největší vliv na růst konkurenceschopnosti a rozvoj regionů v České republice.

KOHEZNÍ POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICE

V prosinci 2013 skončil sedmý rok implementace programového období 2007–2013. ČR však může v tomto stále ještě dobíhajícím programovém období¹ čerpat finanční prostředky z fondů EU. Od roku 2007 **do konce roku 2013 schváleno k realizaci téměř 50 tis. projektů** v celkové hodnotě 738,7 mld. Kč, což je 91,4 % alokace přidělené pro ČR na programové období 2007–2013 vč. národního spolufinancování. Z toho bylo ke konci roku 2013 více než 27 tisíc projektů ukončeno a proplacené prostředky příjemcům dosáhly 63,7 % přidělené alokace, tedy 514,9 mld. Kč.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY V HLAVNÍCH PODPOROVANÝCH OBLASTECH

Realizace kohezní politiky v ČR přináší již v krátkodobém horizontu u většiny intervencí okamžité a viditelné výsledky². Díky finančním prostředkům z fondů EU jsou **dosahovány výsledky, které nejsou přínosné pouze pro samotné příjemce**, tj. realizátory projektů, **ale i pro Českou republiku jako celek**. Nastavenou strategii NSRR s cílem posilování konkurenceschopnosti a dosahování udržitelného růstu je tedy možné označit za správně nastavenou a stále platnou. **V mnoha oblastech české ekonomiky došlo k významným pokrokům**, přičemž podíl na tom mají právě finanční prostředky z fondů EU.

Nejzřetelněji jsou výsledky patrné **v dopravní infrastruktuře** celostátního i regionálního významu. Do silnic vyšších tříd směřují z fondů EU v programovém období 2007–2013 prostředky odpovídající třem ročním rozpočtům Státního fondu dopravní infrastruktury. Z těchto prostředků je spolufinancována **výstavba nebo rekonstrukce 36,7 km dálnic a 286,6 km rychlostních silnic a silnic I. třídy**, čímž mj. dojde k napojení dalších krajských center na páteřní silniční síť. Dochází k **modernizaci klíčových železničních koridorů** a tím i k zatraktivnění železniční dopravy (rekonstruováno bude 332 km hlavních tratí). Fondy EU však nemohou v silniční, ani v železniční dopravní infrastruktuře plně uspokojit všechny reálné potřeby.

V oblasti podnikání a inovací přispívají fondy EU ke zkvalitnění podnikatelského prostředí v ČR, vzniku nových podniků a jejich rozvoji (díky prostředkům z EU má vzniknout až 200 nových firem). S přispěním finančních prostředků z fondů EU bylo **prozatím podpořeno více než 6 tis. malých a středních podniků**. V programovém období 2007–2013 byla také pilotně ověřena funkčnost finančních nástrojů, zejména ve formě úvěrů a záruk.

V oblasti výzkumu a vývoje dojde díky strukturálním fondům k výrazné modernizaci výzkumné infrastruktury. Podpora je směřována především do dvou typů center výzkumu a vývoje (VaV). S podporou fondů EU bude na konci programového období vybudováno **8 evropských center excellence a 40 regionálních center VaV**. I přes tento fakt však stále chybí systematické propojení univerzit a akademických ústavů s podniky.

I přes negativní vývoj české ekonomiky se podařilo zvyšovat celkovou míru **zaměstnanosti**. Fondy EU do konce roku 2013 podpořily **vznik více než 81 tis. pracovních míst. Více než 53 tis. pracovních míst** vzniklo intervencemi zaměřenými na **intenzivní práci s uchazeči o zaměstnání. Téměř 28 tisíc pracovních míst** pak vzniklo jako **vedlejší efekt jiných typů intervencí** tím, že podpora směřovala např. malým a středním podnikatelům na rozvoj firem nebo podporou výzkumu a vývoje.

Podpora **vzdělávání** je realizována pomocí mnoha malých projektů, které mají pozitivní dopad, nicméně celkově se zatím nepodařilo dosáhnout systémové změny. Za velmi **úspěšnou však můžeme považovat podporu základního a středního školství** prostřednictvím projektu „EU peníze školám“, ze kterého bylo **podpořeno více než 90 % všech základních a středních škol**.

¹ Způsobilost výdajů k proplacení v programovém období 2007–2013 končí 31. 12. 2015 a dále do poloviny roku 2017 budou pokračovat administrativní procesy spojené s uzavíráním operačních programů.

² Výjimkou jsou např. projekty v oblasti zkumu a vývoje, kde budou hlavní výsledky patné až po několika letech.

Zlepšuje se kvalita veřejných institucí v ČR, a to i díky podpoře z fondů EU, kdy postupně dochází k rozvoji elektronizace veřejné správy a zavádění a využívání moderních komunikačních a informačních technologií. Vybudování sítě kontaktních míst, tzv. **CzechPOINT** (více než 6,5 tis. míst), umožňuje v současné době vyhledávat a komfortně získávat ověřené výstupy ze stále se rozvíjejícího spektra služeb, a to zejména díky projektu tzv. **základních registrů**, což se mimo jiné projevilo zjednodušením administrace při podnikání.

V posledních deseti letech **nedochází k výraznému zlepšování kvality** životního prostředí, ačkoliv jistou míru vlivu má využívání obnovitelných zdrojů energie, zvýšení energetické účinnosti a snížení spotřeby primárních energetických zdrojů. K těmto aktivitám přispívají fondy EU např. **podporou využívání obnovitelných zdrojů energie** nebo **zvýšováním účinnosti při výrobě**. Významný je vliv fondů EU **v oblasti vodního hospodářství**, kde finanční prostředky přispěly například k výstavbě čistíren odpadních vod, a další obyvatelé byli napojeni na kanalizační řád. Výsledky zaznamenáváme rovněž **v oblasti nakládání s odpady a budování protipovodňových opatření**.

K pozitivnímu vývoji dochází v některých oblastech **cestovního ruchu** a využití potenciálu kulturního dědictví. Jedná se např. o oblast nemovitých kulturních památek.

VÝSLEDKY PODPORY Z FONDŮ EU V ÚZEMÍ

Z regionálního pohledu směřují prostředky z fondů EU do (i) **jádrových oblastí** s významnými **koncentracemi obyvatelstva a ekonomiky** (např. pražská aglomerace, krajská města a jejich zázemí, další regionální centra), kde jsou realizovány aktivity v oblasti podnikání, inovací, výzkumu, vývoje, dopravní infrastruktury a zaměstnanosti, (ii) **strukturálně postižených regionů** (např. Ostravsko, Karlovarsko, Ústecko), kde jsou projekty zaměřeny na oblast zaměstnanosti, dopravní infrastruktury, vzdělávání nebo energetiky, a (iii) **environmentálně atraktivních regionů** (např. Krkonoše, Moravskoslezské Beskydy) s projekty zaměřenými na podporu cestovního ruchu nebo obnovu venkova.

SMĚŘOVÁNÍ PODPORY Z FONDŮ EU V DALŠÍCH LETECH

Většina stávajících strategických cílů a priorit NSRR je platná i pro další programové období 2014–2020. Podpora by proto měla být směřována především do oblastí, jejichž rozvoj zajistí podporu udržitelného růstu ČR. Jde zejména o oblasti podnikání, spolupráce mezi podnikatelským sektorem a vzdělávacími a výzkumnými institucemi, uplatňování výsledků výzkumu v praxi, dopravní infrastruktura, životní prostředí, další zvyšování kvality veřejné správy, vzdělávací infrastruktura a zvýšení efektivity jejího využívání, posilování integrovaného rozvoje území apod.

1 Úvod

Kohezní politika Evropské unie (EU) je zaměřena na podporu regionů, zejména hospodářsky slabých, které zaostávají v ekonomických ukazatelích, a dále na regiony se sociálními problémy nebo poškozeným životním prostředím. Jejím hlavním principem je zamezení vzniku a zvětšování výrazných regionálních rozdílů EU a sblížení úroveň regionů napříč EU. Kohezní politika v České republice (ČR) má v programovém období 2007–2013 dva hlavní směry, (i) v obecné rovině jde o ekonomické přibližování ČR k průměru EU, a to zvyšováním konkurenceschopnosti ČR jako celku a (ii) je jejím cílem udržení regionálních rozdílů v ČR na co nejnižší úrovni, či alespoň zabránění vzniku velkých a neodůvodněných rozdílů, které mohou v souvislosti s úspěšným růstem konkurence-schopnosti vznikat³.

ČR může ve stále ještě probíhajícím programovém období 2007–2013⁴ čerpat z prostředků EU určených na kohezní politiku 26,7 mld. EUR, což je přibližně 735,3 mld. Kč⁵. Jde o finanční prostředky určené v programovém období 2007–2013 na spolufinancování aktivit ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (SF/FS, fondy EU). V prosinci 2013 skončil další, sedmý rok implementace. Rok, který byl významný zejména souběhem pravidla $n+3/n+2$, kdy z jednotlivých operačních programů musely být vyčerpány dva roční závazky najednou a celkově téměř 65 % přidělené alokace (včetně záloh) tak, aby nedošlo k decommitmentu⁶.

Právě proto byl rok 2013 ve znamení úsilí vyčerpat efektivně co největší množství finančních prostředků⁷. Za uplynulý rok 2013 byly schváleny projekty v hodnotě 96,0 mld. Kč, celkově tak již bylo od počátku programového období do konce roku 2013 schváleno k realizaci 49 070 projektů v celkové hodnotě 738,7 mld. Kč, což je 91,4 % alokace přidělené pro ČR na programové období 2007–2013. Z toho bylo ke konci roku 2013 více než 27 tisíc projektů ukončeno. U desítky dalších projektů postupně končí jednotlivé etapy, případně jsou ukončovány celé projekty, proplacené prostředky na konci roku 2013 dosáhly již 63,7 % přidělené alokace, tedy 514,9 mld. Kč. Všechna tato čísla hovoří o úsilí všech účastníků implementace vyčerpat co nejvíce přidělených prostředků a významné dynamice v čerpání za rok 2013. Na druhé straně nesmíme pod snahou vyčerpat co nejvíce finančních prostředků opomíjet účinnost a účelnost využití těchto prostředků, neboť za výše uvedenými čísly se skrývají konkrétní projekty a aktivity. Každý podpořený projekt musí mít jasně stanovený cíl, který je v prvé řadě v souladu s cíli operačního programu (OP), jehož prostřednictvím pak naplňuje cíle ČR pro programové období 2007–2013 stanovené v Národním strategickém referenčním rámci (NSRR). NSRR je oficiální dokument, který popisuje strategii rozvoje ČR v programovém období 2007–2013, představuje základ pro čerpání finanční pomoci z fondů EU a jeho cíle jsou v souladu s výše uvedenými hlavními směry kohezní politiky ČR.

1.1 Zaměření dokumentu

Tento dokument má za cíl provést zhodnocení naplňování cílů NSRR a ilustrovat dosažené výsledky a efekty ve vybraných tematických oblastech, které mají největší vliv na růst konkurenceschopnosti české ekonomiky a rozvoj jednotlivých regionů. Analýza hodnotí příspěvek intervencí realizovaných prostřednictvím finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti ke stávajícím socioekonomickým výsledkům ČR na základě vyčíslení aktuálně dosahovaných hodnot vybraných indikátorů.

Každé tematické oblasti je věnována jedna kapitola. Na úvod je popsána základní charakteristika oblasti, další část patří vydefinování zaměření NSRR v této oblasti a následuje nejobsáhlejší část, která se věnuje dosavadním výsledkům. Součástí je přehledná tabulka vybraných indikátorů, vážících se na danou oblast a aktivitu, a jejich plnění. Některé ukazatele a aktivity jsou vztaženy k socioekonomické situaci v ČR, resp. k socioekonomickým ukazatelům a ilustrují příspěvek fondů EU k dané problematice. Závěrečná část poskytuje krátké zhodnocení stavu plnění dané tematické oblasti a nastiňuje východiska pro směřování podpory v dalším programovém období 2014–2020.

1.1.1 KARTOGRAFICKÉ VÝSTUPY

U každé tematické oblasti jsou u vybraných aktivit zhodnoceny územní aspekty implementace NSRR. Toto vyhodnocování je prováděno s podporou nástrojů GIS (geoinformační systémy). Kartografické výstupy zachycují prostorové rozmístění finančních prostředků směřovaných do dané tematické oblasti, dané aktivity, případně plnění vybraných indikátorů na území Česka. Projekty a jejich finanční či

³ MMR, 2009, Strategická zpráva ČR.

⁴ Způsobilost výdajů k proplacení v programovém období 2007–2013 končí 31. 12. 2015 a dále do poloviny roku 2017 budou pokračovat administrativní procesy s uzavíráním operačních programů.

⁵ Podíl EU při kurzu 27,5 CZK/ EUR.

⁶ Decommitment, neboli automatické zrušení závazku, je součástí tzv. pravidla $n+3/n+2$. Pravidlo $n+3/n+2$ znamená, že každý závazek členské země přijatý vůči Evropské komisi musí být splněn do tří / dvou let od přijetí tohoto závazku (do konce třetího / druhého roku po roce přijetí závazku). Pro období 2007–2010 včetně platilo v ČR pravidlo $n+3$, pro další roky je platné pravidlo $n+2$. Prostředky, které nejsou z příslušné alokace vyčerpány do konce daného roku, podléhají tzv. automatickému zrušení závazku. Znamená to, že alokace podpory na daný rok je snížena o nevyčerpané finanční prostředky.

⁷ V tomto odstavci jsou finanční prostředky vykazovány za podíl EU a národní zdroje.

věcné plnění jsou do mapy umisťovány na základě místa realizace⁸. Součástí některých mapových výstupů jsou informace ke stávajícím socioekonomickým výsledkům ČR a intervence z fondů EU jsou porovnávány se skutečnou potřebou dané intervence v konkrétním regionu.

1.2 Zdroje dat

Zpráva využívá informace a data z centrálního monitorovacího systému strukturálních fondů a Fondu soudržnosti pro programové období 2007–2013 (MSC2007)⁹, **data byla generována 6. ledna 2014 a odpovídají stavu k 31. prosinci 2013**. Součástí zprávy jsou rovněž socioekonomické ukazatele získané z externích zdrojů, jako jsou například Český statistický úřad (ČSÚ), Eurostat či další externí zdroje, u každého je uvedeno, jaký je jejich zdroj a k jakému roku jsou platné.

1.3 Cíle NSRR

1.3.1 GLOBÁLNÍ CÍL NSRR

Globálním cílem NSRR je přeměna socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Hlavním cílem je trvalé posilování konkurenceschopnosti ČR, růst zaměstnanosti, vyvážený a harmonický rozvoj regionů. Vzhledem k tomu, že globální cíl NSRR je stanoven velmi obecně, byly v NSRR nastaveny čtyři strategické cíle, které naznačují faktory konkurenceschopnosti ČR a na které navazují priority NSRR.

1.3.2 STRATEGICKÉ CÍLE NSRR

I. Strategický cíl: Konkurenceschopná česká ekonomika

Cíl je zaměřen na podporu konkurenceschopného podnikatelského sektoru, podporu kapacit pro výzkum a vývoj (VaV), udržitelný cestovní ruch (CR) a využití potenciálu kulturního dědictví. Cílem je posílit konkurenceschopnost podnikatelského sektoru v ČR zvyšováním jeho produktivity. Zároveň urychlit udržitelný hospodářský vývoj pomocí inovací a strukturálních změn v ekonomice ČR. Výsledkem má být zdravá ekonomika, která je základem pro udržitelný hospodářský růst. Pomoc EU směřuje na zvýšení motivace k podnikání a rozvoj podnikatelské infrastruktury.

II. Strategický cíl: Otevřená, flexibilní a soudržná společnost

Cíl je zaměřen na podporu projektů, které směřují k zajištění kvalifikované, flexibilní pracovní síly a společnosti soustavně zvyšující svůj vzdělanostní potenciál. Dále jde o nastavení efektivního systému veřejné správy a služeb. Cílem je podpořit rozvoj vnitřně různorodé sociálně citlivé a soudržné společnosti a přispět ke zvyšování kvality života obyvatel. Zároveň jde o vytvoření moderního vzdělávacího systému, který přispěje k rozvoji znalostní ekonomiky a stane se zdrojem efektivity a flexibility trhu práce ČR. To povede ke schopnosti ekonomiky vytvářet nová a kvalitní pracovní místa.

III. Strategický cíl: Atraktivní prostředí

Cíl je zaměřen na zajištění kvalitní fyzické základny pro hospodářský a sociální rozvoj prostřednictvím investic do zlepšení kvality životního prostředí a dostupnosti dopravních sítí. Cílem je zlepšení dostupnosti environmentální infrastruktury, obnovení kvality životního prostředí a podpora úspor energie. Zároveň je posilována dopravní dostupnost a dopravní obslužnost při zmírnění dopadu dopravy na životní prostředí. Tyto investice mají dopad na zkvalitnění životního prostředí pro obyvatele ČR. Naplňováním aktivit tohoto cíle dochází ke zvýšení standardu českých silnic a železnic na evropskou úroveň.

⁸ Místem realizace projektu rozumíme místo, kde je projekt fyzicky realizován, a to na úrovni obce (NUTS V). Pokud věcné plnění projektu přesahuje jednu obec, jsou tyto obce vyjmenovány. Jedná se např. o místo realizace stavby, místo realizace školení či místo tvorby studie financované projektem (jedna příslušná obec v případě budovy, nebo více obcí, kterými prochází např. silnice, jež byla v rámci projektu postavena) atd. V případě aktivit typu školení je uvedena konkrétní obec (obce), kde bylo školení uskutečněno.

⁹ Monitorovací systém strukturálních fondů a Fondu soudržnosti pro programové období 2007–2013 je informační systém, který je nástrojem monitorování implementace (realizace) operačních programů a projektů spolufinancovaných ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Má tři úrovně: Centrální modul MSC2007 – slouží pro monitoring (věcný a finanční) všech operačních programů a projektů hrazených z fondů EU, je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj ČR coby Národního orgánu pro koordinaci. Výkonný modul Monit 7+ – informační systémy spravované řídicími orgány pro administraci projektů. Třetí úroveň je modul pro příjemce podpory Benefit 7+ coby elektronická žádost.

IV. Strategický cíl: Vyvážený rozvoj území

Cíl je zaměřen na odstraňování ekonomických rozdílů mezi regiony. Jde hlavně o posílení ekonomického růstu a růstu zaměstnanosti využitím ekonomických, sociálních a kulturních odlišností jednotlivých regionů ČR. Zároveň je posilována územní a sociální soudržnost respektováním variability prostorových struktur (sídelní struktura, hierarchie měst, typy venkovských oblastí). Investice směřují do rozvoje regionů, měst a venkovských oblastí tak, aby bylo možné vytvořit kvalitní životní prostředí a příležitosti k práci ve všech regionech ČR.

1.4 Tematické oblasti

Vzhledem k tomu, že aktivity jednotlivých OP se v rámci nastavených strategických cílů prolínají a navzájem doplňují, bylo v tomto dokumentu pro účely vyhodnocení dosažených výsledků a efektů kohezní politiky EU definováno deset tematických oblastí, které jdou napříč strategickými cíli a prioritami NSRR a které komplexně pokrývají věcné zaměření NSRR. Na základě vyhodnocení plnění těchto oblastí a vazeb mezi nimi je možné vyhodnotit úspěšnost a stav naplňování jednotlivých cílů NSRR. Níže uvedené tabulky ukazují jednotlivé tematické oblasti a jejich návaznost na cíle NSRR, respektive na jednotlivé OP, přičemž je třeba zdůraznit, že ne vždy je přidělení k jednotlivým tématům zcela jednoznačné, neboť tematické oblasti jsou v mnoha případech provázány a neexistuje mezi nimi zcela ostrá hranice.

Tabulka 1 – Rozdělení tematických oblastí a jejich návaznost na cíle NSRR

Strategický cíl NSRR	Konkurenceschopná česká ekonomika	Otevřená flexibilní společnost	Atraktivní prostředí	Vyvážený rozvoj regionů
Podnikání a inovace	X			X
Výzkum a vývoj	X			
Cestovní ruch a kultura	X			X
Vzdělávání	X	X		
Zaměstnanost	X	X		X
Modernizace veřejné správy		X		
Životní prostředí			X	
Energetika	X		X	
Dopravní infrastruktura			X	X
Integrované plány	X	X	X	X

Zdroj: vlastní zpracování dle NSRR (MMR-NOK)

Tabulka 2 – Rozdělení tematických oblastí a jejich návaznost na operační programy

Operační program	OP D	OP PI	OP VaVpl	OP VK	OP LZZ	OP ŽP	IOP	ROP
Tematická oblast								
Podnikání a inovace		X	X					
Výzkum a vývoj			X					
CR a kultura							X	X
Vzdělávání			X	X	X			X
Zaměstnanost		X	X		X			X
Mod. veř. správy							X	
Životní prostředí		X				X		
Energetika		X				X		
Dopravní infrastruktura	X							X
Integrované plány							X	X

Poznámka:

– Na území hlavního města Prahy realizují aktivity ve vybraných oblastech OP Praha-Adaptabilita a OP Praha-Konkurenceschopnost.

– V analýze není zahrnut OP Technická pomoc s ohledem na jeho cíl, kterým je podpora implementace NSRR a ostatních OP.

Zdroj: vlastní zpracování dle NSRR (MMR-NOK)

2 Stav realizace NSRR podle tematických oblastí a rozložení finančních prostředků ze SF/FS na území Česka

Na konci roku 2013 bylo vyčerpáno 385,5 mld. Kč, což je 47,7 % z celkové alokace NSRR, které má Česká republika na sedmileté programové období k dispozici po přepočtu podle lednového kurzu (tj. cca 808,1 mld. Kč; podíl EU a národní zdroje). Od začátku roku 2007 do konce roku 2013 uzavřely řídicí orgány (tj. ministerstva, regionální rady, hlavní město Praha) s příjemci více než 49 tisíc právních aktů o poskytnutí dotace ve výši 738,7 mld. Kč. Pro srovnání se jedná o 91,4 % z celkových prostředků, které může Česká republika vyčerpat z přidělených finančních prostředků. Od vydání právního aktu o poskytnutí dotace ve většině případů začíná další fáze a tou je realizace projektů (provedení výběrového řízení, fyzická realizace stavby apod.). V této části jsou příjemcům propláceny prostředky za vynaložené výdaje. Za všechny operační programy byly příjemcům zatím proplaceny výdaje ve výši 514,9 mld. Kč, což je 63,7 % z celkových prostředků pro Českou republiku.

Co se týká územních aspektů realizace NSRR (Obrázek 1), je možné říci, že finanční prostředky z fondů EU směřují zejména do jádrových oblastí s významnými koncentracemi obyvatelstva a ekonomiky (především pražská aglomerace, krajská města a jejich zázemí, další regionální centra). Zde převládají aktivity v oblasti podnikání, inovací, výzkumu, vývoje, dopravní infrastruktury a zaměstnanosti. Dále pak jsou s podporou fondů EU realizovány aktivity v oblastech strukturálně postižených (jako je Ostravsko, Karlovarsko, Ústecko, Liberecko), kde jsou projekty zaměřeny na oblast zaměstnanosti, energetiky nebo dopravní infrastruktury. Finanční prostředky také směřují do environmentálně atraktivních regionů (Krkonoše, Šumava, Jeseníky, Moravskoslezské Beskydy), s projekty zaměřenými zejména na cestovní ruch a obnovu venkova.

2.1 Dopravní infrastruktura

Nejvíce finančních prostředků je ze SF/FS alokováno a tudíž čerpáno na projekty směřující na rozvoj dopravní infrastruktury. Projekty, které se zaměřují na zlepšení kvality silniční a železniční sítě, dobudování vodních cest a letišť a zvýšení dostupnosti a kvality veřejné dopravy aktuálně dosahují 35 % všech schválených finančních prostředků.

K finančně nejnáročnějším projektům, které byly schváleny ke spolufinancování, patří projekty zaměřené na výstavbu a modernizaci dopravní infrastruktury transevropského a vnitrostátního významu, konkrétně dálniční a silniční sítě (např. D1 Kroměříž–Říkovice, R6 Jenišov–Kamenný Dvůr, R35 Hradec Králové–Opatovice, D3 Tábor–Veselí n. Lužnicí, R48 Rychaltice–Frýdek–Místek, nebo silniční okruh kolem Prahy), ale i řada silnic I. a II. třídy a dále železniční sítě (Jablunkov–Bystřice n. Olší, Benešov u Prahy–Strančice Planá u Mariánských Lázní–Cheb, Stříbro–Planá u Mariánských Lázní, Veselí n. Lužnicí–Tábor, Rokycany–Plzeň aj.). Většina těchto staveb je liniového charakteru a často prochází několika sousedními okresy, což je patrné i z uvedeného obrázku (Obrázek 1). V hl. m. Praha byla realizována modernizace hlavního nádraží (1. a 4. nástupiště) a zavádění systému řízení a regulace silničního provozu. Ve středních a jižních Čechách byly kromě výstavby silničních a železničních staveb schváleny projekty na rekonstrukci úseků vodních cest (plavební úžina ve Chvatěrubech, plavební komory v Nymburku a Kostomlátky, České Budějovice–Hluboká n. Vltavou).

- Více o dopravní infrastruktuře v kapitole 3.

2.2 Podnikání, inovace, výzkum a vývoj

Druhý největší podíl prostředků ze SF/FS míří do oblasti podnikání, inovací, výzkumu a vývoje. Konkrétně jde o 18,6 % všech schválených prostředků. Oblast, která zahrnuje jedny z nejtěžejnějších aktivit přispívající k růstu konkurenceschopnosti ČR, v sobě ukrývá podporu podnikatelského prostředí, zejména malých a středních podniků, podporu spolupráce vědeckovýzkumných institucí a podniků, vznik patentů, příp. patentních přihlášek a vědeckovýzkumných center.

V oblasti podnikání a inovací jsou významné zejména projekty na podporu malého a středního podnikání, jde o rozdělování prostředků pomocí finančních nástrojů, tzn. specifický model rozdělování dotací z fondů EU na rozvojové aktivity firem. Programy podpory malého a středního podnikání ZÁRUKA¹⁰, PROGRES¹¹ a START¹² mají sice místo realizace v hl. městě Praha, ale podpora směřuje na celé území ČR. Holdingový fond JESSICA byl založen v Moravskoslezském kraji a podporuje rozvojové aktivity firem na území Moravskoslezského kraje, resp. Regionu soudržnosti Moravskoslezsko.

Nejvýznamnějšími projekty v oblasti výzkumu a vývoje jsou evropská a regionální centra VaV spolufinancovaná z OP Výzkum a vývoj pro

¹⁰ Záměrem je s pomocí zvýhodněných záruk a zvýhodněných záruk s finančním příspěvkem k zaručovanému úvěru usnadňovat zejména realizaci podnikatelských projektů malých a středních podnikatelů zaměřených na investice a zvyšovat tak konkurenceschopnost těchto podnikatelů.

¹¹ Cílem programu je pomocí podpory ve formě podřízených úvěrů umožnit realizaci rozvojových podnikatelských projektů malých a středních podnikatelů a pomocí podpory ve formě finančního příspěvku k podřízenému úvěru motivovat tyto podnikatele ke zvyšování zaměstnanosti.

¹² Program je zaměřen na realizaci podnikatelských projektů osob vstupujících do podnikání poprvé nebo s delším časovým odstupem, a to poskytnutím podpory ve formě bezúročného úvěru nebo zvýhodněné záruky s finančním příspěvkem k zaručovanému úvěru. Příjemci mohou být pouze drobní podnikatelé.

inovace, která jsou realizována v okresech Praha-východ (Dolní Břežany – Extreme Light Infrastructure a HiLASE: Nové lasery pro průmysl a výzkum, Klecany – Národní ústav duševního zdraví), Praha-západ (Vestec, BIOCEV – Biotechnologické a biomedicínské centrum Akademie věd a Univerzity Karlovy), Brno-město (NETME Centre – Nové technologie pro strojírenství, AL-ÚPT – Aplikační a vývojové laboratoře pokročilých mikrotechnologií a nanotechnologií, AdmirVet – Centrum pro aplikovanou mikrobiologii a imunologii ve veterinární medicíně, FNUSA-ICRC – Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně – Mezinárodní centrum klinického výzkumu, AdMaS – Pokročilé stavební materiály, konstrukce a technologie, CETOCOEN – Centrum pro studium toxických látek), Liberec (Centrum pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace), Olomouc (BIOMEDREG – Biomedicína pro regionální rozvoj a lidské zdroje, Centrum regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum), Zlín (Centrum polymerních systémů), Kladno (UCEEB – Univerzitní centrum energeticky efektivních budov) a Plzeň-město (RICE – Regionální inovační centrum elektrotechniky, RTI – Regionální technologický institut, Biomedicínské centrum).

- Více o podnikání a inovacích v kapitole 4.
- Více o výzkumu a vývoji v kapitole 5.

2.3 Vzdělávání

Finanční prostředky do oblasti vzdělávání představují 12,1 % všech sválených prostředků. Z projektů je třeba zmínit projekty „EU peníze školám“ zaměřené na zlepšení stavu vzdělávání na základních (4,5 mld. Kč) a středních školách (1,5 mld. Kč) po celé ČR (mimo hl. město Praha), a to vzděláváním pedagogických pracovníků, tvorbou a následným používáním nových metodických pomůcek a učebních materiálů a zvýšením účinnosti práce s žáky.

Z regionálního pohledu směřuje nejvíce prostředků na vzdělávání do okresů Brno-město, Olomouc, Plzeň-město a Liberec, a to mimo jiné na projekty zaměřené na rozvoj lidského potenciálu v oblasti výzkumu a inovací, především prostřednictvím postgraduálního studia a odborné přípravy výzkumných pracovníků.

- Více o vzdělávání v kapitole 6.

2.4 Životní prostředí

Oblast životního prostředí dosahuje 10,7 % všech schválených finančních prostředků a nejvíce finančních prostředků v této oblasti směřuje do okresů Ostrava-město (projekty na ekologizaci kotlů – elektrárna Třebovice a teplárna ArcelorMittal Energy, nebo renovace vozového parku drážních vozidel a obnova vozového parku MHD autobusy), Frýdek-Místek (projekty na rekonstrukci kanalizačních řadů), Třebíč (např. projekt ochrany vod povodí řeky Dyje nebo sanace území ohroženého skládkou nebezpečného odpadu v Pozdátkách), Plzeň-město (projekt Čistá Berounka, ČOV Starý Plzenec) a okresu Olomouc (ČOV Litovel, Křelov, Senice na Hané).

- Více o životním prostředí v kapitole 7.

2.5 Zaměstnanost

Oblast zaměstnanosti pokrývá 7,8 % všech schválených finančních prostředků. Nejvýznamnějšími projekty v oblasti zaměstnanosti jsou projekty „Vzdělávejte se!“ a „Vzdělávejte se pro růst!“, které mají sice jako místo realizace hl. město Praha (sídlo Ministerstva práce a sociálních věcí ČR jako příjemce projektů), ale projekty byly realizovány úřady práce v jednotlivých regionech. Projekty realizované za více než 5,5 mld. Kč poskytovaly příspěvek na vzdělávání či rekvalifikaci zaměstnanců firem poškozených hospodářskou krizí.

Mimo uvedené projekty je realizováno mnoho dalších aktivit, z nichž nejvíce prostředků směřuje do okresů Ostrava-město (projekty na podporu a rozvoj služeb sociální prevence, projekt Absolventi a praxe – zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti uchazečů o zaměstnání s ukončeným úplným středním vzděláním s maturitou, případně vyšším do 25 let věku), Brno-město (podpora celoživotního vzdělávání v podnicích, např. high-tech školící středisko), Zlín (projekt Znovu do práce – podpora pro uchazeče o zaměstnání evidované na úřadech práce více než 5 měsíců) a Ústí nad Labem (zajištění vybraných druhů sociálních služeb).

- Více o zaměstnanosti v kapitole 8.

2.6 Cestovní ruch a kultura

Finanční prostředky z fondů EU na aktivity v oblasti cestovního ruchu a kultury dosahují 4,4 % celkových prostředků, které již byly schváleny k realizaci. Aktivity jsou směřovány do oblastí, které jsou z ekonomického pohledu považovány za spíše periferní, ovšem z hlediska cestovního ruchu a kulturního dědictví jsou vysoce atraktivní nebo disponují potenciálem pro rozvoj těchto aktivit. Nejvíce prostředků směřuje zejména do revitalizace kulturních památek, modernizace historicky cenných objektů a jejich vybavení a do ochrany a dalšího využití národního kulturního dědictví, a to zejména do okresů Břeclav (Zámecká jízďárna v Lednici a vybudování veřejného prostoru lázeňské promenády s kolonádou v Lednici), Ostrava-město (projekt na zpřístupnění a nové využití Národní kulturní památky

Vítkovice a bývalého dolu Hlubina), Karlovy Vary (Interaktivní galerie Karlovy Vary – Becherova vila), Brno-město (Vila Tugendhat, regenerace a rozšíření služeb Národní kulturní památky Špilberk), Trutnov (Františkánský klášter Hostinné a zámek Kuks) a Cheb (obnova Národní kulturní památky Klášter premonstrátů Teplá).

- Více o cestovním ruchu a kultuře v kapitole 9.

2.7 Integrované plány pro obnovu měst a venkova

Oblast integrovaných plánů je za podpory z fondů EU v ČR řešena především prostřednictvím integrovaných plánů rozvoje měst (IPRM)¹³. IPRM se rozumí soubor vzájemně obsahově a časově provázaných projektů, které jsou realizovány ve vymezené části města nebo v tematickém přístupu na celém území města, směřujících k dosažení společného cíle či cílů daného území¹⁴. Příprava a realizace IPRM je tedy v porovnání s individuálními projekty administrativně náročným procesem.

Integrované plány rozvoje měst jsou tedy realizovány na dvou úrovních:

- První úroveň představují samotné IPRM, které stanoví strategii, cíle a zaměření plánu včetně indikovaného okruhu a počtu dílčích projektů. Předkladateli IPRM jsou města určené dle podmínek výzvy příslušných řídicích orgánů, na které je schválena celková alokace, ze které jsou následně financovány jednotlivé projekty.
- Druhou úroveň tvoří jednotlivé dílčí projekty příslušných IPRM, které jsou předkládány žadateli určených výzvou řídicího orgánu a které současně přispívají k naplňování cíle IPRM. Individuální projekty jsou jednotlivě předkládány a schvalovány řídicími orgány.

IPRM představují v programovém období 2007–2013 nejvýznamnější koordinační nástroj pro intervence jak z regionálních, tak tematických operačních programů cílených na urbánní problematiku. Podpora implementace IPRM je obsažena v NSRR ve čtvrtém strategickém cíli „*Vyvážený rozvoj území*“, který bere v potaz nutnost zmírňovat disparity mezi regiony i uvnitř regionů prostřednictvím posilování územní a sociální soudržnosti. Do IPRM směřuje 3,9 % z celkového objemu schválených finančních prostředků. Cílem IPRM je koordinace aktivit a soustředění zdrojů na řešení nejzávažnějších identifikovaných problémů na území měst. Příprava i samotná realizace integrovaných plánů rozvoje měst vyžaduje zapojení a spolupráci partnerů z veřejného, soukromého i neziskového sektoru, což přispívá ke zdárnému strategickému plánování ve městech.

IPRM může být podporován ze dvou zdrojů, resp. operačních programů – buď z příslušné oblasti podpory regionálního OP, nebo z vymezené oblasti podpory Integrovaného OP. K naplňování integrovaného přístupu IPRM přispívá i realizace projektů financovaných z jiných operačních programů, které mají z hlediska naplňování cílů přímou vazbu na příslušné IPRM. Realizace těchto projektů tak přispívá k naplnění cílů příslušného IPRM. Cílem je dosažení synergií jednotlivých intervencí, které díky soustředění aktivit podporovaných z různých operačních programů do určitého území města přináší větší efektivitu a vyšší přidanou hodnotu realizovaných opatření. Celkem 41 měst získalo finanční prostředky ze SF na realizaci IPRM z Integrovaného OP ve výši 5,4 mld. Kč¹⁵. Tato částka představuje více než 12 % celkové alokace Integrovaného OP na programové období 2007–2013. V regionálních OP je aktuálně realizováno celkem 28 IPRM. Alokace všech schválených IPRM v regionálních OP činí 12,7 mld. Kč (ERDF)¹⁶. Integrované plány rozvoje měst s největším objemem prostředků jsou realizovány ve městech Chomutov, Brno, Karviná, Liberec, Ostrava, Kladno a Olomouc.

2.8 Energetika

Do oblasti energetiky směřuje 3,8 % všech schválených finančních prostředků. Nejvíce prostředků bylo investováno v okrese Ostrava-město, kde se realizují projekty na zvýšení energetické účinnosti a snížení emisí CO₂ (např. ve Slezské Ostravě se rekonstruuji pecní agregáty), dále v okresech Litoměřice, kde se rekonstruuji malé vodní elektrárny (např. v obcích Litoměřice, Lovosice, Štětí nebo Roudnice nad Labem), Karviná, kde se realizují projekty zaměřené na hospodaření s energií prostřednictvím zateplení vybraných objektů a v okrese Mělník, kde dochází k rekonstrukci a výstavbě malých vodních elektráren (např. v obci Liběchov nebo Miřejovice). Na území hlavního města Prahy jde o projekty spolufinancované z OP Životní prostředí a jedná se o aktivity zaměřené na snížení energetické zátěže objektů vzdělávacích a zdravotních zařízení a zařízení sociálních služeb.

- Více o energetice v kapitole 10.

¹³ Soubor vzájemně obsahově a časově provázaných akcí, které jsou realizovány ve vymezeném území nebo v rámci tematického přístupu ve městech a směřují k dosažení společného cíle či cílů města, obce či lokality. Mohou být podpořeny z jednoho či více operačních programů.

¹⁴ Základní podmínky pro přípravu a realizaci integrovaných plánů rozvoje měst jsou zaneseny v „Metodickém pokynu Ministerstva pro místní rozvoj k hlavním zásadám pro přípravu, hodnocení a schvalování Integrovaného plánu rozvoje města“, schválený Usnesením vlády ČR č. 883 ze dne 13. srpna 2007. Řídicí orgány následně specifikovaly konkrétní podmínky IPRM ve svých příručkách pro žadatele a příjemce.

¹⁵ Alokace IPRM je přepočítána směnným kurzem Evropské centrální banky 27,5 CZK/EUR k 6. 1 2014.

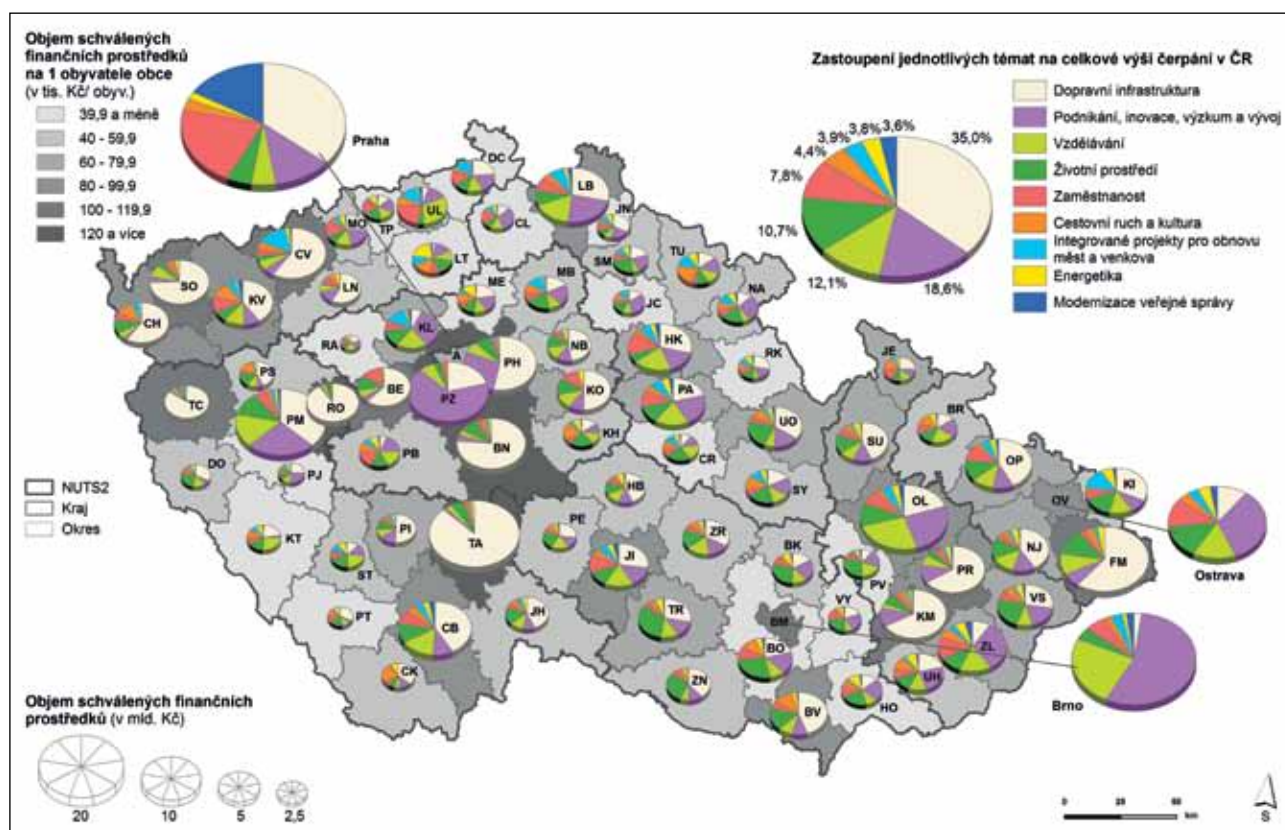
¹⁶ Jelikož některé řídicí orgány regionálních OP uzavřely Smlouvy o realizaci IPRM s městy v EUR (jedná se o ROP Moravskoslezsko, ROP Střední Morava, ROP Jihozápad a ROP Střední Čechy), alokace IPRM, tedy disponibilní prostředky, se mění podle výkyvů měnového kurzu. V tomto případě jsou tato města nucena sledovat kurz ve vztahu k výši alokace a zároveň na sebe vzít kurzové riziko.

2.9 Modernizace veřejné správy

Na modernizaci veřejné správy jde z prostředků EU 3,6 % schválené alokace. V roce 2009 přispěly k plnění cíle v této oblasti zejména projekty na zřízení center Czech POINT, tzn. kontaktní místa veřejné správy pro občany. Ty byly realizovány ve více než 5 tisících obcí a zajistily tak pokrytí dostupnosti veřejné správy po celém území Česka. Nejvíce prostředků směřuje do hl. města Praha, kde jsou realizovány projekty zaměřené na elektronizaci veřejné správy, jako jsou základní registry a jejich propojení, elektronická spisová služba, elektronický oběh dokumentů. Tyto projekty mají celostátní dopad. Významné prostředky dále směřují do okresů Brno-město (Metropolitní síť Brno, digitalizace archivu města Brna), Ostrava-město (e-Government Moravskoslezského kraje, rozvoj metropolitní komunikační infrastruktury, tj. vzájemné datové propojení městských organizací, úřadů městských obvodů a ostravského magistrátu.), Zlín (rozvoj e-Governmentu ve Zlínském kraji, zajištění přenosu dat a informací v územní samosprávě Statutárního města Zlín) a Olomouc (rozvoj služeb e-Governmentu v Olomouckém kraji).

- Více o modernizaci veřejné správy v kapitole 11.

Obrázek 1 – Čerpání prostředků ze SF/FS v jednotlivých tematických oblastech na základě kategorizace pomoci podle Nařízení 1828/2006 (prostředky kryté Rozhodnutím/Smlouvou, podíl EU)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

3 Dopravní infrastruktura

3.1 Základní charakteristika oblasti

Dopravní infrastruktura je jedním z významných faktorů konkurenceschopnosti a regionálního rozvoje každého regionu. Zajišťuje spojení mezi lidmi a hospodářskými subjekty v prostoru, čímž umožňuje územní dělbu práce, pohyb zboží a služeb. Tím přispívá k socioekonomickému rozvoji a z pohledu konkurenceschopnosti daného regionu se jedná o jednu z klíčových investičních oblastí.

Česká republika má, díky svému historickému vývoji, pokud jde o silnice a železnice, jednu z nejhustších dopravních sítí v Evropě. Mimo to je dostatečně pokryta veřejnými letišti a díky Labsko-vltavské vodní cestě má přímé spojení se Severním mořem. Hustotou dopravní sítě se Česká republika sice řadí mezi vyspělejší země, co se týká celkové kvality a technického stavu, je situace daleko horší. Je to dáno především její nedostatečnou údržbou a chybějícími investičními prostředky. Investice do dopravní infrastruktury plně nepokrývají ani meziroční inflační růst a neodrážejí skutečný stav, projevující se značnou zaostalostí dopravních sítí a dopravních prostředků.

Problematika dopravní infrastruktury a veřejné dopravy je řešena v rámci strategických dokumentů zpracovávaných na makroregionální, regionální i mikroregionální úrovni a na překonání problémů v dopravní infrastruktuře je z veřejných rozpočtů alokována největší část dostupných finančních prostředků. Analýza aktuálního stavu, východiska a finanční rámec proto nechybí ani v NSRR.

3.2 Zaměření NSRR

Rozvoj dopravní infrastruktury a veřejné dopravy je v NSRR definován jednak ve třetím cíli NSRR „*Atraktivní prostředí*“, a dále ve čtvrtém cíli NSRR „*Vyvážený rozvoj území*“. Oblast dopravy je v NSRR řešena prostřednictvím OP Doprava a regionálních OP. Rozdělení gescí je jasně vymezeno a odpovídá zodpovědnostem jednotlivých institucí v národním procesu. OP Doprava je soustředěn na rozvoj sítě dálnic, silnic I. třídy, železniční sítě a vnitrozemskou vodní dopravu. Regionální OP řeší především silnice II. a III. třídy, dopravní obslužnost a veřejnou dopravu. Na oblast dopravy je v NSRR vyčleněno největší množství finančních prostředků, celkem jde o cca 7,8 mld. EUR (205,2 mld. Kč, podíl EU), což je téměř 30 % celkové alokace NSRR na programové období 2007–2013.

Cílem aktivit podporovaných v prioritě „*Atraktivní prostředí*“ je dobudování základní sítě kapacitních komunikací, klíčových spojnic v oblasti dopravy, silničních a dálničních obchvatů měst a obcí a zkvalitnění železničních tratí. Intervence směřují do výstavby a modernizace silniční a železniční sítě, která má rozhodující význam pro ekonomiku ČR. Důraz je kladen na zprůchodnění evropských dopravních koridorů jak silničních, tak železničních, a napojení hlavních hospodářských center státu na evropskou dopravní síť. Tím dochází k posílení dostupnosti dopravou a zvýšení dopravní obslužnosti dotčených regionů. Zatraktivněním železniční dopravy dochází k rozvoji environmentálně šetrné dopravy.

Aktivít podporované v prioritě „*Vyvážený rozvoj území*“ se v oblasti dopravy zaměřují na napojování krajských a regionálních center na silniční síť vyššího řádu, což vede k posílení integrity regionálního a sídelního systému. Cílem je rekonstrukce stávajících a výstavba nových úseků komunikací, zlepšení technických a bezpečnostních parametrů nevyhovujících úseků silniční sítě II. a III. třídy. Dále je podporováno vytváření či posilování integrovaných metropolitních či regionálních systémů veřejné dopravy.

3.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR

V oblasti dopravy trvá vysoká potřeba investic do rozvoje kvality a rozsahu celkové dopravní infrastruktury za účelem zvýšení kvality regionálního i mezinárodního dopravního propojení. Doprava postupně zkvalitňuje své služby, ale nevyvíjí se udržitelným způsobem. Růst přepravy v jednotlivých druzích dopravy je nerovnoměrný. V osobní dopravě roste podíl individuální automobilové přepravy na úkor veřejné hromadné dopravy a konkurenceschopnost železniční dopravy vůči silniční je nedostatečná. V nákladní dopravě přetrvává výrazná dominance silniční kamionové přepravy, rozvoj kombinované dopravy stagnuje. I přes významné investice v posledních letech není stávající dopravní infrastruktura stále v požadovaném technickém stavu. Řada významných tahů v silniční dopravě stále prochází intravilány obcí a železniční síť málo odpovídá potřebám dopravní obslužnosti.

3.3.1 SILNIČNÍ INFRASTRUKTURA

Jak již bylo řečeno, ČR má relativně vysokou hustotu silniční sítě. Silniční síť ČR má po sečtení všech typů silnic délku celkem 55,7 tis. km. Nejvyšší podíl silnic připadá na komunikace III. třídy, jichž je v ČR 34,2 tis. km, tj. 61,4 % z celkové délky silnic. Druhý nejvyšší podíl, 26,2 %, připadá na silnice II. třídy, tzn. celková délka těchto silnic je 14,6 tis. km. Řádově nižší zastoupení mají silnice vyšších tříd, tj. I.

třídí (5,8 tis. km¹⁷), rychlostní silnice (442,1 km) a dálnice (775,8 km)¹⁸. Na druhé straně však není dokončeno napojení všech regionů na kvalitní silniční a dálniční síť. Podobně je nutné pokračovat v budování obchvatů sídel a odlehčit tak centřům měst od dopravního zatížení. Silniční síť tak neodpovídá skutečným potřebám dopravní zátěže.

Dálnice, rychlostní silnice, silnice I. třídy

Stěžejní část finančních prostředků z fondů EU v oblasti silniční infrastruktury směřuje v programovém období 2007–2013 především do dokončení úseků silnic sítě TEN-T¹⁹, tedy na některé důležité úseky dálnic a rychlostních silnic a na zlepšení nevyhovujícího stavu silnic I. třídy. Na tuto kategorii komunikací bylo z OP Doprava vyčleněno více než 2,7 mld. EUR (70,8 mld. Kč, podíl EU). Pro srovnání, plánované roční výdaje na výstavbu a modernizaci, opravu a údržbu silnic a dálnic a příspěvek na výstavbu a modernizaci průjezdných úseků silnic a dálnic byly podle rozpočtu Státního fondu dopravní infrastruktury na rok 2013 v celkové výši 21,6 mld. Kč²⁰. Prostředky z fondů EU tedy pokrývají více než tři roční rozpočty Státního fondu dopravní infrastruktury na tento typ komunikací.

Ke konci roku 2013 bylo podpořeno ke spolufinancování 10 projektů za 35,5 mld. Kč (podíl EU), na rozvoj silniční sítě v rámci TEN-T a dalších 44 projektů za 33,8 mld. Kč (podíl EU) na modernizaci silnic I. třídy mimo TEN-T. Tyto finanční prostředky přispěly do konce roku 2013 prozatím k výstavbě 36,7 km nových dálnic, což představuje nárůst dosavadní délky dálnic o 4,7 %. Dále bude dle závazku příjemců postaveno nebo zrekonstruováno 286,6 km rychlostních silnic a silnic I. třídy, což činí nárůst o 4,5 % stávající délky tohoto typu komunikací.

Tabulka 3 – Silniční infrastruktura – dálnice, rychlostní silnice, silnice I. třídy (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
370200 CORE 14	Délka nových silnic – celkem	Počet km	0,0	172,0	258,8	184,1
370300 CORE 15	– z toho délka nových dálnic a rychlostních silnic a silnic I. třídy – TEN-T	Počet km	0,0	120,0	111,8	71,0
370400	– z toho délka nových dálnic a rychlostních silnic a silnic I. třídy – mimo TEN-T	Počet km	0,0	85,2	146,9	113,1
370502 CORE 16	Délka rekonstruovaných silnic I. třídy – mimo TEN-T	Počet km	0,0	85,2	64,6	64,6

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Regionální rozložení investic z OP Doprava do silniční infrastruktury vychází ze strategií ministerstva dopravy a reflektuje cíle těchto strategií, jímž je **pokračování ve výstavbě úseku transevropské sítě TEN-T a napojení všech regionů na kvalitní silniční a dálniční síť**.²¹ Plnění nastaveného strategického cíle NSRR ilustruje níže uvedený obrázek (Obrázek 2), ze kterého je zřejmé směřování investic do dálnic, rychlostních silnic a silnic I. třídy v jednotlivých krajích (**viz červená a oranžová barva**). Obrázek dokládá, že v programovém období 2007–2013 nejvíce nových dálnic, rychlostních silnic a silnic I. třídy doposud postavilo v Moravskoslezském kraji (43,0 km), Zlínském kraji (37,3 km), Středočeském kraji (35,5 km), Jihočeském (34,6 km) a Ústeckém (32,7 km) kraji. Prozatím žádné investice do tohoto typu komunikací nesměřovaly do Jihomoravského kraje. Nové úseky dálnic pak byly vybudovány v Jihočeském kraji (25 km), Olomouckém (12 km) a Zlínském (7 km) kraji.

V rámci uvedených strategií bylo realizováno dobudování vnějšího Pražského okruhu (jižní část v úseku dálnice D1 – Vestec–Lahovice), napojení krajských měst na páteřní silniční síť (Zlín – dálnice D1 Kroměříž–Hulín a rychlostní silnice R55 Hulín–Skalka, České Budějovice – dálnice D3 Tábor–Veselí nad Lužnicí, Karlovy Vary – rychlostní silnice R6 Jenišov–Kamenný Dvůr) a napojení dalších regionálních cen-

¹⁷ Bez rychlostních silnic.

¹⁸ ŘSD, dostupné: <http://www.rsd.cz/doc/Silnicni-a-dalnicni-sit/Delky-a-dalsi-data-komunikaci/prehledy-z-informacniho-systemu-o-silnicni-a-dalnicni-siti-cr>, k 1. červenci 2013.

¹⁹ Transevropská dopravní síť (anglicky Trans-European Transport Networks, zkratka TEN-T) je síť silničních a železničních koridorů, mezinárodních letišť a vodních cest. Základním důvodem jejího zřízení bylo zlepšení dopravní infrastruktury v mezinárodní sféře.

²⁰ Dostupné: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=128061.

²¹ Dopravní sektorové strategie – 1. fáze, horizont do roku 2013, dostupné: <http://www.opd.cz/Providers/Document.ashx?id=341> nebo <http://databaze-strategie.cz/cz/md/strategie/dopravni-sektorove-strategie-2007-2013?typ=o>.

ter na silnice vyšších tříd (Chomutov/hranice s Německem – rychlostní silnice R7 Vysočany–Nové Spořice, Strakonice/Písek – rychlostní silnice R4 Mirovice–Třebkov–Nová Hospoda a Český Těšín – rychlostní silnice R48 Rychaltice–Frýdek–Místek).

I přes výše zmíněné investice, stále přetrvávají ve všech krajích České republiky nedostatky v kvalitě dálnic, rychlostních silnic a silnic I. třídy²². Nedostatky přetrvávají v dopravní dostupnosti některých krajů, dopravní dostupnost je omezena zejména v Karlovarském a Jihočeském kraji, kvalitní silniční infrastruktura propojující důležitá centra kraje chybí v kraji Vysočina. Na dokončení stále čeká silniční spojení umožňující odvedení tranzitní dopravy z hlavního města Praha. Nedostatečné je rovněž napojení rychlostních silnic a dálnic na silniční síť v sousedních státech. Problematika dobudování klíčových spojnic v oblasti dopravy bude řešena také v navazujícím programovém období 2014–2020, během kterého bude možné pokračovat v modernizaci a rozšíření páteřní silniční sítě a hradit výstavbu nových úseků silnic a dálnic v následujících sedmi, resp. deseti letech.

Silnice II. a III. třídy

Zvýšení kvality regionálních komunikací II. a III. třídy, se zřetelem na komunikace napojující ekonomická centra jednotlivých regionů na síť TEN-T procházející regionem a převedení dopravní zátěže mimo centra měst je v oblasti dopravní infrastruktury hlavním cílem aktivit regionálních OP. Podporovány jsou tak projekty zaměřené na změnu nevyhovujícího trasování silnic II. a III. třídy, zvyšování kapacity komunikací a odstraňování rizikových míst silniční sítě (např. mosty). V případě silnic II. a III. třídy lze na základě strategických dokumentů jednotlivých krajů²³ vymezit dvě hlavní problémové oblasti. První z nich je neuspokojivý technický stav silnic II. a III. třídy spočívající zejména v nevyhovujícím povrchu vozovek a jejich výškových a směrových poměrech. Druhou problémovou oblastí je nedostatek obchvatů měst a obcí, což vystavuje jejich obyvatele důsledkům nadměrné intenzity dopravy v blízkosti obytných zón.

ČR disponuje hustou, nicméně nekvalitní, sítí silnic regionálního a místního významu. To odpovídá sídelní struktuře v ČR, která se vyznačuje vysokou hustotou osídlení a rozdrobeností sídel. Proto v jednotlivých regionech existuje prioritní potřeba zlepšení technického stavu stávajících komunikací před stavbou silnic nových. Příjemci v regionálních OP se zavázali, že v jednotlivých regionech bude postaveno či rekonstruováno téměř 2 tis. km silnic II. a III. třídy, což činí 4,0 % z celkové délky tohoto typu komunikací v Česku. Největší podíl komunikací spolufinancovaných z fondů EU (vzhledem k podílu podpořených projektů na celkové délce silnic II. a III. tříd v daném kraji) bude postaven či rekonstruován v Jihočeském kraji (400 km, tj. 7,3 % celkové délky silnic II. a III. třídy v tomto kraji), dále pak v Jihomoravském kraji (231 km, tj. 6,0 % celkové délky), v Moravskoslezském kraji a kraji Vysočina (159 km, tj. 5,8 %, resp. 247 km, tj. 5,4 % celkové délky).

Tabulka 4 – Silniční infrastruktura – silnice II. a III. třídy (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
610100	Délka nových a rekonstruovaných silnic II. a III. třídy celkem	Počet km	0,0	1 768,0	1 965,8	1 522,0
610101 CORE 16	– z toho délka nových silnic II. a III. třídy	Počet km	0,0	57,0	54,1	40,9

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Směrování investic v této kategorii pozemních komunikací v jednotlivých krajích dokládá (Obrázek 2, viz **zelená barva**), že nejvíce silnic II. a III. třídy bude rekonstruováno (příp. postaveno) v Jihočeském kraji (více než 400 km), kraji Vysočina (více než 250 km) a krajích Jihomoravském (téměř 250 km), Středočeském (téměř 200 km), Ústeckém a Moravskoslezském (více než 160 km).

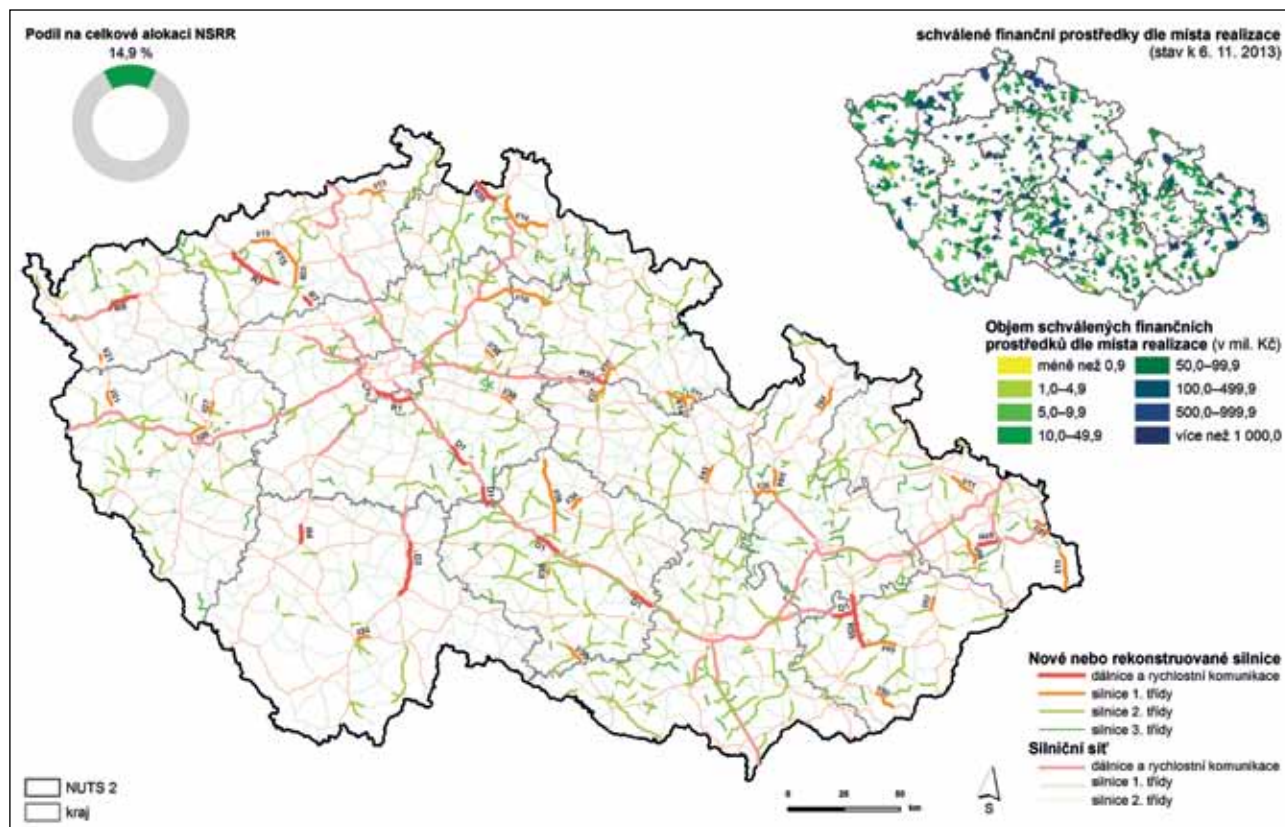
Investice do silnic II. a III. třídy jsou v některých krajích rozloženy rovnoměrně na celé území kraje (Jihomoravský kraj, kraj Vysočina), jinde jsou soustředěny na vybraná regionální centra (Středočeský kraj, Moravskoslezský kraj). Významná podpora dopravní infrastruktury a rovnoměrné rozmístění investic se týká zejména Jihomoravského kraje, kde byla podpořena rekonstrukce silnic návazných na dálnici D2, silnici I/54 (Slavkov u Brna–Veselí nad Moravou) a I/43 (Brno–Letovice). Dále v kraji Vysočina, kde byly rekonstruovány úseky silnic návazné na D1, případně silnice, které jsou využívány jako objízdné trasy při uzavření některých úseků dálnice D1 (silnice II/602) a silnici I/38, (Jihlava–Moravské Budějovice, resp. Havlíčkův Brod–Golčův Jeníkov), která je hlavní severojižní páteřní trasou v regionu. V neposlední řadě ve Zlínském kraji, kde jde o zlepšení dopravní dostupnosti v okolí silnic I/49 (Zlín–Vizovice) a I/50 (Uherské Hradiště–Starý Hrozenkov). Koncentrace do menšího počtu regionálních center je zřejmá v Moravskoslezském kraji, kde došlo k rekonstrukci silnic v zázemí Ostravské aglomerace, zejména na Frýdeckomístecku a Kopřivnicku, a dále k rekonstrukci silnic návazných na silnice I/11 a I/45 v okolí Rýmařova a Bruntálu a dále v Libereckém kraji (silnice II/273 Doksy–Jablonec v Podještědí a napojení obcí v regionu Podještědí na silnice

²² DOPRAVNÍ POLITIKA ČR PRO OBDOBÍ 2014–2020 S VÝHLEDEM DO ROKU 2050, dostupné: <http://www.mdcr.cz/NR/ronlyres/05F0E9E7-D76B-4A36-84AE-E56710F3D881/0/DP.pdf>.

²³ Na základě zákona č. 13/1997 Sb., Zákon o pozemních komunikacích, je vlastníkem silnic II. a III. třídy kraj, na jehož území se silnice nacházejí.

R35 a I35). Řádově méně prostředků pak směřuje do Plzeňského kraje a Středočeského kraje, ve kterých směřuje podpora zejména do silnic podél úseků dálnic D1, D5 a rychlostních silnic R10, R7 a R6 a do zázemí hl. města Prahy a krajského města Plzeň.

Obrázek 2 – Dopravní infrastruktura – silniční infrastruktura podpořená ze SF/FS (závazek příjemců)

Poznámka:

– V mapě není vzhledem k uvedení jednoho místa realizace zobrazen projekt v Jihočeském kraji „Program modernizace komunikací II. a III. třídy“ (220 km).

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

3.3.2 ŽELEZNIČNÍ INFRASTRUKTURA

Hustota železniční sítě v ČR je společně s Belgií nejvyšší v Evropě, nicméně slabou stránkou jsou zejména nedostatečně rozvinuté vysokorychlostní železniční koridory. I přes výstavbu a modernizaci vysokorychlostních koridorů železniční doprava stále v rychlosti zaostává za autobusovou a zejména pak za automobilovou dopravou. Přepavní výkon železniční dopravy postupně klesá, mezi roky 2007 a 2010 poklesl o 4,5 % v osobní, resp. o 15,5 % v nákladní dopravě. Důvodem je mimo nízké přepravní rychlosti, zejména zastaralý vozový park. Průměrné stáří vozového parku Českých drah bylo v roce 2009 cca 26 let, do konce roku 2013 došlo k mírnému zlepšení, když průměrné stáří bylo 23,4 roku, což stále řadí ČR na jedno z posledních míst v Evropě. Cílem aktivit v oblasti železniční dopravy je modernizace železniční infrastruktury, zlepšení jejich technických a provozních parametrů a rozšíření a zkvalitnění služeb pro zákazníky. Realizace těchto aktivit by měla vést ke zvýšení atraktivity železniční dopravy a ke zvýšení její konkurenceschopnosti vůči ostatním druhům dopravy.

V současnosti je v ČR v provozu celkem 9,5 tisíc km železničních tratí. Vzhledem k rozloze území ČR je to jedna z nejhustějších železničních sítí na světě. Na druhé straně pouze zhruba 31 % délky vybudovaných tratí je elektrifikovaných²⁴. Cílem OP Doprava je zrekonstruovat 348 km železničních tratí TEN-T a 105,2 km železničních tratí mimo TEN-T. Celkem se jedná o 4,8 % z celkové délky železničních tratí v ČR. Ze stanovených cílů OP vyplývá, že významnější přínos pro rozvoj železniční infrastruktury v ČR by měly mít intervence do oblastí tratí v rámci TEN-T. Rozsah podpory ostatní železniční sítě je pak spíše okrajový.

²⁴ Dopravní sektorové strategie, dostupné: http://dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/Sektorove_strategie_final.pdf.

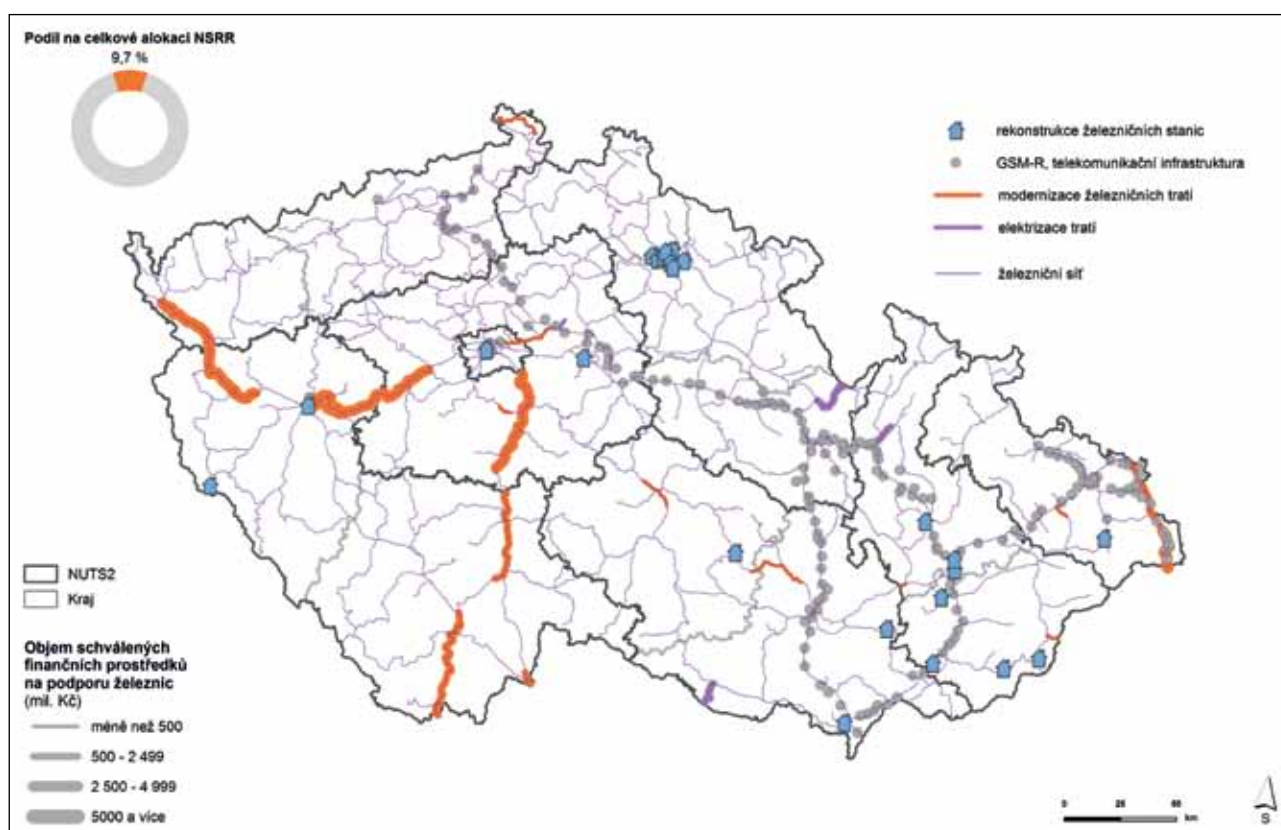
Tabulka 5 – Dopravní infrastruktura – železniční infrastruktura (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
370701 CORE 19	Délka rekonstruovaných železničních tratí – TEN-T	Počet km	0,0	348,0	332,0	215,9
370703 CORE 19	Délka rekonstruovaných železničních tratí – mimo TEN-T	Počet km	0,0	105,2	75,0	42,8

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Z regionálního pohledu je zřejmé (viz Obrázek 3), že podpora směřuje především do hlavních železničních koridorů, a to vzhledem k tomu, že není dokončeno napojení všech regionů na modernizovanou železniční síť. Doposud byly dokončeny, s výjimkou několika úseků, zatím I. a II. koridor (Děčín – Praha – Pardubice – Brno – Břeclav a Břeclav – Hodonín – Přerov – Ostrava). Finanční prostředky z OP Doprava v programovém období 2007–2013 směřují na dokončení modernizace III. a IV. tranzitního koridoru. Jde o úseky III. koridoru Beroun – Zbiroh – Rokycany – Plzeň a Stříbro – Planá u Mariánských Lázní – Cheb a IV koridoru Votice – Benešov u Prahy – Strančice, Ševětín – Veselí n. Lužnicí – Tábor – Sudoměřice u Tábora a České Budějovice – Horní Dvořiště (na obrázku znázorněno oranžovými liniemi).

Obrázek 3 – Dopravní infrastruktura – železniční infrastruktura podpořená ze SF/FS (závazek příjemců)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

Modernizují se rozhodující železniční uzly např. Břeclav, Přerov, Olomouc, modernizace stanice Praha-hlavní nádraží (na obrázku jde o modré domečky), včetně napojení koridorů v pražském železničním uzlu (optimalizace trati Lysá nad Labem – Praha). Prostředky z fondů EU mají zajistit interoperabilitu²⁵ a dálkové řízení provozu, a to rozvojem v oblasti technologií pro bezpečné řízení jízdy vlaků

²⁵ Technická a provozní propojenosti systémů železniční sítě České republiky se sousedními železničními sítěmi, jakož i mezi jednotlivými subjekty

v souladu s celoevropskými trendy (šedivé tečky). Mimo budování hlavních koridorů dochází k elektrifikaci železničních tratí (Letohrad – Lichkov, Zábřeh – Šumperk, Lysá nad Labem – Milovice nebo Šatov – Znojmo, na obrázku znázorněno růžovými liniemi).

3.3.3 LETECKÁ DOPRAVA

V České republice je poměrně hustá síť civilních letišť²⁶. Ve většině případů se nicméně jedná o regionální letiště menšího významu, která mají často rekreační nebo sportovní charakter. Mezi významná letiště z pohledu dopravy lze jednoznačně zařadit mezinárodní letiště v Praze²⁷ a dále mezinárodní letiště v Brně, Ostravě, Pardubicích a Karlových Varech, která jsou ve vlastnictví krajů. Tato letiště jsou technicky vybavena pro výkon obchodní letecké dopravy a disponují rovněž potřebným navigačním zařízením a dráhovým systémem včetně služeb, které mohou cestujícím nebo leteckým společenstvem nabídnout.

Přepravní výkony nákladní i osobní mezinárodní i vnitrostátní letecké dopravy od roku 2008 v důsledku hospodářské krize klesají. Přes zavádění nových linek na regionálních mezinárodních letištích (Brno, Ostrava, Karlovy Vary, Pardubice) od roku 2008 poměrně výrazně poklesl počet přepravených osob. Nejvýznamnější letiště v Praze má v současnosti vyhovující parametry odbavovacích terminálů, stejně jako většina ostatních mezinárodních letišť v Brně, Ostravě, Pardubicích a Karlových Varech. Výhledově lze očekávat nedostatečnou kapacitu dráhových systémů v Praze.

Letecká doprava je v programovém období 2007–2013 podporována z regionálních OP, kde jsou tyto aktivity monitorovány prostřednictvím indikátoru sledujícího počet upravených regionálních letišť. Cílová hodnota pokrývá nejvýznamnější regionální mezinárodní letiště v ČR. Aktuální závazek naplňuje tento cíl ze dvou třetin, úpravy letišť v Karlových Varech (nová odbavovací budova), Brně (dovybavení areálu letiště s cílem zvýšení bezpečnosti provozu, zkvalitnění služeb pro cestující a celkový rozvoj letiště) a Pardubicích (zkvalitnění technického zázemí a zvýšení bezpečnost letiště) již byly dokončeny. V realizaci je modernizace letiště v Ostravě (vybudování a úprava odbavovacích ploch).

Mimoto byl dále pro letiště Brno a České Budějovice realizován nákup zařízení na zlepšení technického a bezpečnostního vybavení (protipožární technika) a letiště Ostrava realizuje projekt na zpřístupnění veřejnou kolejovou dopravou. Pokud se tento ukazatel podaří naplnit, budou intervence ze SF významným přínosem pro rozvoj letecké dopravy v regionech ČR.

Tabulka 6 – Dopravní infrastruktura – letecká doprava (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
610301	Počet upravených regionálních letišť	Počet	0,0	5,0	4,0	3,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

3.3.4 VNITROZEMSKÁ VODNÍ DOPRAVA

Cílem aktivit je dobudování vnitrozemských vodních cest, zkvalitnění parametrů stávající dopravně využívaných vodních cest a modernizace přístavů a plavebních komor. Celková délka splavných úseků v ČR činí 355 km. Z fondů EU bylo podpořeno 13 projektů za 3 mld. Kč²⁸ a projekty přispěly k úpravě 24,9 km vodních cest.

Tabulka 7 – Dopravní infrastruktura – vnitrozemská vodní doprava (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
371500	Délka upravených vodních cest	Počet km	0,0	24,0	24,9	11,6

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Z územního hlediska jsou projekty soustředěny na vodní tok Labe a Vltava. Mezi konkrétní projekty můžeme zmínit dokončení vltavské vodní cesty (v úseku České Budějovice–Hluboká nad Vltavou a Hněvkovice–Týn nad Vltavou a úprava plavební úžiny Chvatěruby) a dále

zapojeními do železniční dopravy.

²⁶ V ČR je dnes 91 civilních letišť, které je možno rozdělit do tří skupin: letiště celostátního významu (Letiště Praha-Ruzyně), regionální letiště většího významu (Brno, Ostrava, Pardubice a Karlovy Vary) a regionální letiště menšího významu, tzv. aeroklubová a sportovní letiště.

²⁷ Jediné letiště, které je dosud v majetku státu.

²⁸ Příjmem je ve všech případech Ředitelství vodních cest ČR, jako správce vodních cest v majetku státu na území Česka.

projekt na vytvoření nové kilometráže na řece Labi, a to v Pardubickém, Středočeském a Ústeckém kraji. Na řece Labi dochází k rekonstrukci přístavů (Ústí nad Labem a Děčín) a modernizaci plavebních komor (Nymburk, Kostomlátky, Lobkovice).

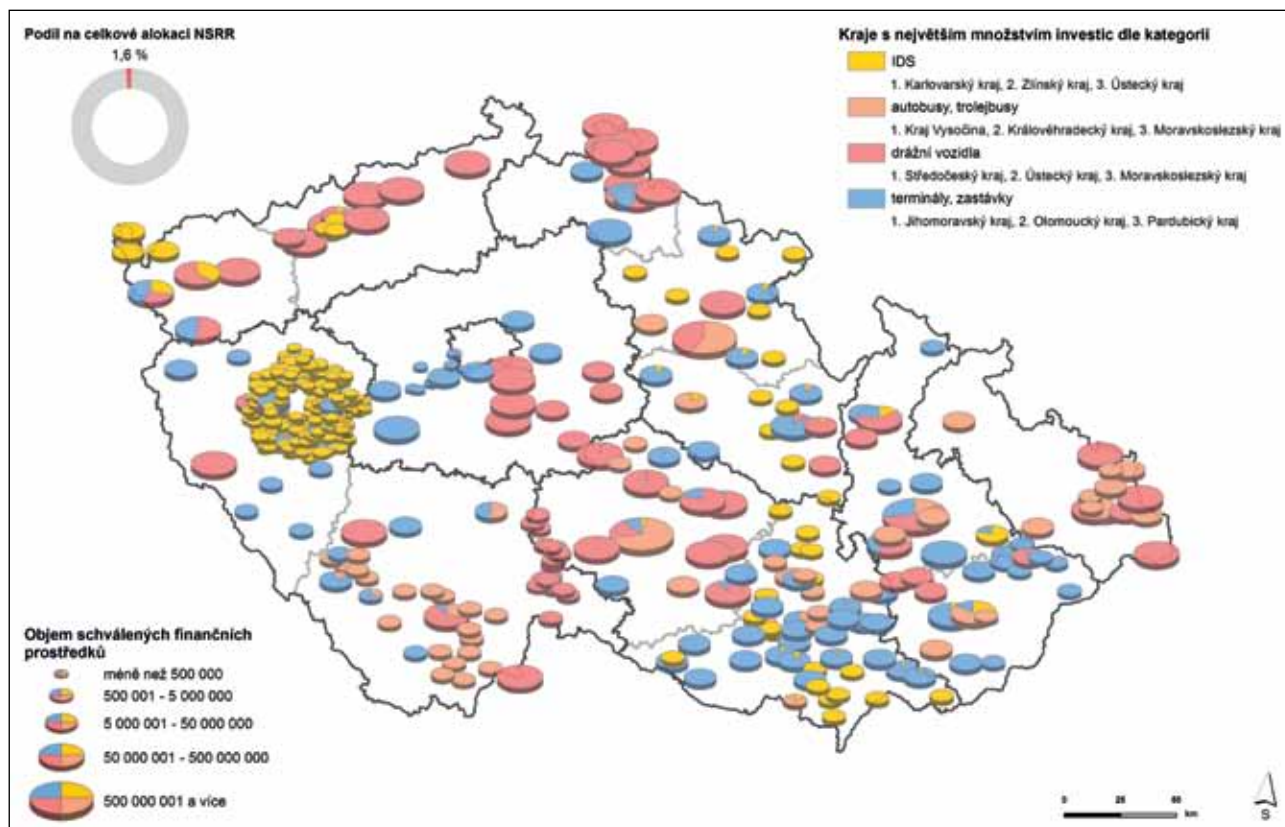
3.3.5 MODERNIZACE VEŘEJNÉ DOPRAVY

Cílem aktivit v oblasti veřejné dopravy je její zatraktivnění, zefektivnění, modernizace, odstranění bariér a zvýšení mobility občanů. To bude docíleno pomocí integrace jednotlivých druhů dopravy a zvýšením její kvality, vybudováním přestupních terminálů veřejné dopravy, úpravou nevyhovujících zastávek a budováním zastávek nových a v neposlední řadě podporou environmentálně šetrných druhů veřejné dopravy s cílem eliminovat růst dopravní zátěže individuální automobilovou dopravou.

Finanční prostředky spolufinancované z regionálních OP směřují například na zajištění rozvoje veřejné dopravy integrací jednotlivých druhů dopravy a zvýšením jejich kvality. To je realizováno zaváděním integrovaných dopravních systémů (IDS). Nejvýznamnějšími realizovanými projekty s markantním regionálním dopadem jsou např. projekty rozšíření integrované dopravy Plzeňska. Výsledkem projektu je zavedení nového dopravního a tarifního řešení s plným pokrytím odbavení cestujících v plzeňské aglomeraci prostřednictvím čipové karty. Zapojeno do projektu je 183 obcí. Dále jde o projekt k zjednodušení řízení dopravy a organizace provozu v Jihomoravském kraji, do kterého je zapojeno 25 obcí.

Dalším cílem je eliminovat růst dopravní zátěže ekonomických center individuální automobilovou dopravou, např. pomocí výstavby nebo rekonstrukce přestupních terminálů ve veřejné dopravě. Doposud bylo zrealizováno 135 projektů na výstavbu nebo rekonstrukci terminálů či zastávek veřejné dopravy. Nejvýznamnějším projektem je modernizace multifunkčního dopravního terminálu v České Třebové na jednom z hlavních železničních uzlů v ČR nebo dokončení přeměny olomouckého přednádraží na plnohodnotný přestupní terminál mezi několika druhy dopravy. Podporované aktivity mají umožnit obyvatelům venkovských oblastí dojíždku do míst s vyšší nabídkou pracovních příležitostí, např. pomocí pořízení kolejových vozidel ve veřejné dopravě. Z prostředků fondů EU bylo pořízeno 128 vlaků, čímž se zvýšila atraktivita železniční dopravy, komfort cestujících a zlepšily se podmínky přepravy. V neposlední řadě jde o snížení ekologické zátěže veřejné dopravy na životní prostředí a zvýšení dostupnosti veřejné dopravy pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace. Tento cíl je naplňován prostřednictvím nákupu ekologických a nízkopodlažních vozidel. Doposud bylo pořízeno 504 ekologických vozidel, resp. 328 nízkopodlažních vozidel.

Obrázek 4 – Dopravní infrastruktura – modernizace veřejné dopravy

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚŽK

Tabulka 8 – Dopravní infrastruktura – modernizace veřejné dopravy (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
610241	Počet nově pořízených ekologických vozidel ve veřejné dopravě	Počet vozidel	0,0	510,0	613,0	504,0
610247	Počet nově pořízených nízkopodlažních vozidel ve veřejné dopravě	Počet vozidel	0,0	122,0	403,0	328,0
610244	Počet nově pořízených vozidel kolejové a trakční dopravy ve veřejné dopravě	Počet vozidel	0,0	45,0	130,0	128,0
610249	Počet nových nebo rekonstruovaných přestupních terminálů ve veřejné dopravě	Počet terminálů	0,0	61,0	151,0	135,0
610211	Počet obcí zapojených do integrovaných dopravních systémů	Počet obcí	458,0	1 820,0	855,0	1 956,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

3.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů

Předpokládané náklady na výstavbu a modernizaci dopravních sítí v ČR mnohonásobně převyšují finanční možnosti veřejných rozpočtů. Ačkoliv do oblasti dopravy směřuje značné množství finančních prostředků, je možno konstatovat, že ani v jednom dopravním odvětví nedošlo k úplnému či většinovému uspokojení potřeb.

Cíle stanovené v OP Doprava a regionálních OP jsou průběžně plněny. V případě silničních projektů zaměřených na dálnice, rychlostní silnice a silnice I. třídy evidujeme závazky indikátorů nad rámec cílových hodnot, což však odráží stav finančního čerpání OP Doprava²⁹. V souladu s finančním čerpáním jsou naplňovány také indikátory sledující rekonstrukci silnic II. a III. třídy. V oblasti modernizace železničních tratí nejsou cíle ještě zcela naplněny, neboť aktivity ještě stále probíhají, čemuž odpovídá i stav čerpání finančních prostředků (zejména pak v oblasti modernizace železniční sítě mimo TEN-T). Úspěšně jsou plněny projekty zaměřené na veřejnou dopravu (stanovené cíle jsou plněny v oblasti nákupu ekologických vozidel, modernizace vozového parku nebo budování přestupních terminálů).

I přes úspěšné dokončení mnohých projektů, které přispěly k napojení dalších regionálních center na páteří silniční síť (Zlín, Karlovy Vary), zrychlily a zatraktivily železniční dopravu (rekonstrukce tratí Praha-Plzeň, Praha-Č. Budějovice, Plzeň-Cheb nebo pořízení nových vozidel) nebo k integraci jednotlivých druhů dopravy (integrované dopravní systémy, přestupní terminály), stále přetrvává nízká kvalita a rozvinutost dopravní infrastruktury a nedostatečné je propojení k sousedním státům a řadě důležitých regionálních center.

Nízkou kvalitu vykazují zejména silnice II. a III. třídy. Železniční doprava se i nadále vyznačuje značně zastaralým vozovým parkem a nízkou rychlostí přepravy ve srovnání se silniční dopravou, zejména automobilovou. To má za následek postupně klesající přepravní výkon osobní i nákladní železniční dopravy. V oblasti nákladní dopravy výrazně dominuje silniční doprava, zatímco letecká a vnitrozemská vodní doprava tvoří pouze zlomek celkových výkonů nákladní dopravy. Žádné mezinárodní letiště v ČR dosud nemá jiné napojení veřejné dopravy než prostřednictvím autobusových linek. Postupně klesá poměr přepravních výkonů mezi veřejnou osobní dopravou a individuální automobilovou přepravou se souvisejícími dopady na intenzitu provozu a kvalitu životního prostředí.

Vzhledem k tomu, že oblast dopravní infrastruktury značně přispívá k vytváření podmínek pro konkurenceschopnost ČR (včetně zajištění mobility pracovních sil a zlepšení mezinárodní dostupnosti), je nutné i nadále podporovat projekty zaměřené na zlepšení dostupnosti a udržitelnosti dopravy. Nezbytné pokračovat v dokončení sítě dálnic a rychlostních silnic, modernizaci železničních koridorů a zaměřit se na rozvoj městské dopravy šetrné k životnímu prostředí.

Východiskem pro podporu infrastrukturních dopravních projektů v dalším období je zejména dokument „Dopravní sektorové strategie II. fáze (pro období 2014–2020)“, který obsahuje prioritizaci potřeb výstavby dopravní infrastruktury. Materiál obsahuje analýzu a opatření včetně zdůvodnění potřeb rozvoje regionální infrastruktury. Pro programové období 2014–2020 je proto nutno usilovat o dodržení stanovené prioritizace záměrů a realizovat nejpotřebnější stavby.

²⁹ V rámci OP Doprava je finanční přezávazkování možné na základě dohody mezi řídicím orgánem a Státním fondem dopravní infrastruktury (dále SFDI), díky které SFDI pokrývá zazávazkované prostředky nad rámec celkové alokace OP Doprava na období 2007–2013.

4 Podnikání a inovace

4.1 Základní charakteristika oblasti

Oblast podnikání a související inovační procesy³⁰ jsou jednou ze stěžejních oblastí přispívající k růstu konkurenceschopnosti české ekonomiky. Do této oblasti spadají aktivity, jejichž cílem je podpora rozvoje podnikání, podnikatelského prostředí, inovací a inovačního podnikání. Významnou roli v české ekonomice hrají malé a střední podniky (MSP)³¹, pro které je však nutné zlepšit přístup k finančním zdrojům a odstranit další překážky ve finanční oblasti např. prostřednictvím nástrojů na podporu začínajících podniků (zvýhodněné půjčky, fondy rizikového kapitálu, záruky atd.). Neméně významným cílem je výrazné zlepšení spolupráce mezi veřejným sektorem, vědecko-výzkumnými institucemi a podnikatelskou sférou.

4.2 Zaměření NSRR

Podpora aktivit v oblasti podnikání a inovací je v NSRR definována v prvním cíli „*Konkurenceschopná česká ekonomika*“, konkrétně v první prioritě tohoto cíle „*Konkurenceschopný podnikatelský sektor*“. Aktivity v této prioritě se zaměřují především na podporu konkurenceschopného, silného a inovujícího českého podnikatelského sektoru. Na základě této podpory by měl tento sektor dosahovat vysoké přidané hodnoty a produktivity práce, být schopný se prosadit jak na vnitřním trhu EU, tak i na ostatních mezinárodních trzích. Cílem je usnadnit spolupráci s domácí i zahraniční podnikatelskou sférou a zaměřit se na vytvoření podmínek pro rozvoj aplikovaného výzkumu a posílení inovačního procesu.

Investice jsou zaměřené na zvýšení motivace k podnikání, a to růstem nabídky zvýhodněného financování a zvýhodněných služeb k zahájení podnikatelské činnosti. Součástí podpory je uplatňování nových finančních nástrojů, jako jsou fondy mikropůjček a fondy rizikového kapitálu, poskytování zvýhodněných úvěrů nebo bankovní nástroje, tj. poskytování bankovních záruk a úvěrů. Připravována byla podpora začínajícím inovativním firmám prostřednictvím tzv. seed-fondu³². Dále je podporováno zakládání, činnost a další rozvoj podnikatelské infrastruktury, jako jsou například stávající průmyslové parky, inovační centra a regenerace brownfields pro pronikání. Priorita je naplňována především pěti prioritními osami OP Podnikání a inovace (OP PI) „*Vznik firem*“, „*Rozvoj firem*“, „*Inovace*“, „*Prostředí pro podnikání*“ a „*Služby pro rozvoj podnikání*“. K naplňování cíle přispívají svými aktivitami také regionální OP. Na území hl. m. Praha jsou podnikání a inovace podporovány z OP Praha–Konkurenceschopnost (OP PK), prioritní osou „*Inovace a podnikání*“.

4.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR

Podnikatelské prostředí prošlo v posledních letech zásadními změnami, a to nejen v návaznosti na restrukturalizaci české ekonomiky po roce 1989, ale také v souvislosti s hospodářskou a finanční krizí, která začala v roce 2008. Podmínky pro podnikání se v ČR postupně zlepšují, přesto se ČR ve srovnání mezinárodní konkurenceschopnosti nachází na 38. místě a zejména v posledních pěti letech zaznamenala ve světovém i evropském kontextu citelný pokles³³. Co se týká dalších ukazatelů, např. v indexu snadnosti podnikání³⁴ Světové banky („*Doing Business*“, který sleduje a porovnává právní regulace mající vliv na rozvoj a průběh podnikatelských aktivit), zaujímá ČR v roce 2014 až 75. místo na světě (ze 183) a zaostává výrazně například i za Slovenskem³⁵. Jako velmi špatné jsou v indexu označeny zejména podmínky pro zahájení podnikání³⁶.

³⁰ Inovační proces ve firmě zahrnuje širokou škálu aktivit realizovaných od samotného prvotního nápadu až po jeho uvedení v život. Zahrnuje tedy výzkum a vývoj, průmyslové právní ochranu, zavedení do výroby i konečné uplatnění inovací v praxi. (definice viz CzechInvest)

³¹ Charakteristika MSP je dána počtem zaměstnanců a obratem nebo celkovou roční bilancí. Dle evropské legislativy v malém podniku je zaměstnáváno méně než 50 osob a jeho roční obrat nebo celková roční bilanční suma nesmí přesáhnout 10 mil. EUR. Střední podnik může zaměstnávat až 250 osob a jeho roční obrat nesmí přesáhnout 50 mil. EUR nebo celkovou roční bilanční sumu 43 mil. EUR.

³² Oblast podpory 1.2 „Využití nových finančních nástrojů“ OP PI měla být realizována především fondem rizikového kapitálu využívající prostředky fondů EU prostřednictvím Českého rozvojového, uzavřeného investičního fondu, a.s. (ČRUIF). Seed je stádium vývoje firmy ihned po jejím vzniku. Seed fondy poskytují podporu začínajícím inovativním firmám. Ministerstvo průmyslu a obchodu dne 24. 4. 2014 vydalo rozhodnutí o zrušení zadávacího řízení na poskytování služeb obhospodařovatele Seed fondu. Důvodem je především nedostatek času na realizaci projektu v rámci OP PI, který je otevřen pouze do konce roku 2015, a také změny v související legislativě.

³³ Koncepte podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020, dostupné: http://www.businessinfo.cz/files/archiv/dokumenty/Navrh_koncepcni_casti_Koncepce_MSP_14.pdf.

³⁴ Jedná se o hodnocení jednotlivých států z pohledu podnikové sféry zaměřující se na příznivé podmínky pro podnikání, regulace v podnikání, vlastnická práva, atraktivitu pro zahraniční investory a konkurenceschopnost, dostupné: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/annual-reports/english/db11-fullreport.pdf>.

³⁵ Pro srovnání, Polsko je 45., Slovensko 49. a Maďarsko se umístilo na 54. místě.

³⁶ Dostupné: <http://www.doingbusiness.org>. V roce 2014 byly zkoumány následující indikátory: zahájení podnikání, získání stavebního povolení, připojení k elektrické síti, registrace vlastnictví, obtížnost získání úvěrů, ochrana investorů, placení daní, zahraniční obchod, vymáhání plnění smluv, řešení insolvence a trh práce. V průběhu let se přidávaly některé indikátory a měnil se i počet zahrnutých států. Proto je v meziročním porovnání v této studii používán vývoj pouze některých indikátorů, a místo pořadí v žebříčku je použito jako hodnotící měřítko „blížkost“ k nejlepšímu výsledku.

4.3.1 VZNIK NOVÝCH FIREM

Jednou z významných aktivit podporovaných NSRR prostřednictvím priority „*Konkurence-schopný podnikatelský sektor*“ je proces **zakládání a dalšího rozvoje podnikatelské infrastruktury**. Aktivity podporující vznik nových firem jsou realizovány především pomocí programů START, ZÁRUKA a PROGRES a využívají finančních prostředků alokovaných v OP Podnikání a inovace. Programy mají umožnit realizaci rozvojových podnikatelských projektů malých a středních podnikatelů, pro které je bariérou získání externího financování, nižší vlastní kapitálová vybavenost nebo omezená možnost poskytnout zajištění úvěru nebo realizaci podnikatelských projektů osob vstupujících do podnikání poprvé nebo s delším časovým odstupem, a to poskytnutím podpory ve formě bezúročného úvěru nebo zvýhodněné záruky s finančním příspěvkem.

Program podpory START je realizován prostřednictvím ČMZRB³⁷ v oblasti podpory „*Podpora začínajícím podnikatelům*“ (oblast podpory 1.1 v OP Podnikání a inovace). Finanční závazek dosahuje 100 % celkové alokace oblasti podpory a za tyto prostředky bylo uzavřeno 103 smluv o poskytnutí záruky z programu START v objemu podpor 49,9 mil. Kč a 97 smluv o poskytnutí úvěru z programu START v objemu 62,5 mil. Kč³⁸. V oblasti podpory „*Využití nových finančních nástrojů*“ (oblast podpory 1.2 v OP Podnikání a inovace) měla být realizována seed³⁹ kapitálová část opatření rizikového kapitálu OP Podnikání a inovace prostřednictvím ČRUIF⁴⁰. Aktivita byla navržena jako pilotní projekt podpory rozvoje rizikového kapitálu pro MSP v ČR s cílem získat v programovém období 2007–2013 zkušenosti s realizací nových forem podpory. S ohledem na vývoj související veřejné zakázky však nebyly aktivity seed-fondu zahájeny⁴¹. V oblasti podpory „*Bankovní nástroje podpory malých a středních podniků*“ (oblast podpory 2.1 v OP Podnikání a inovace) se realizují dva programy podpory, a to ZÁRUKA a PROGRES⁴². Skutečně bylo uzavřeno přes 2 tis. smluv o poskytnutí záruky z programu ZÁRUKA v objemu 4,2 mld. Kč a 472 smluv o poskytnutí úvěru z programu PROGRES v objemu 3,4 mld. Kč⁴³. V rámci aktivity zaměřené na zakládání podnikatelské infrastruktury má s příspěvkem finančních prostředků z fondů EU **vzniknout 200** nových malých firem. Prozatím jich vzniklo 182.

Tabulka 9 – Podnikání a inovace – vznik nových firem (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
380210	Počet nově založených firem	Počet	0,0	200,0	182,0	182,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

4.3.2 MALÉ A STŘEDNÍ PODNIKY

Malé a střední podniky jsou významnou součástí vyspělé ekonomiky. Důležitým prvkem společnosti jsou zejména v oblasti zaměstnanosti, sociálního klimatu a technologické vyspělosti⁴⁴. Vývoj oblasti malého a středního podnikání má značný dopad na socioekonomický a současně i společenský rozvoj státu. MSP mají vliv také na lokální / regionální rozvoj, neboť patří mezi hlavní aktéry působící na lokální / regionální úrovni. Rozvoj podnikatelských aktivit podporovaných z priority „*Konkureschopný podnikatelský sektor*“ se zaměřuje především na **podporu malých a středních podniků**, a to z toho důvodu, že působí jako faktor sociální stability a ekonomického rozvoje. MSP hrají významnou roli ve vyspělé ekonomice a jsou významným prvkem společnosti zejména v oblasti zaměstnanosti, sociálního klimatu a technologické vyspělosti. EU považuje tento sektor za **páteř evropské ekonomiky a hybnou sílu inovací, zaměstnanosti a sociální integrace**.

Podnikatelskou činnost k 31. 12. 2013 v ČR vykonávalo (dle ČSÚ) celkem 1 116 114 právnických a fyzických osob (s počtem zaměstnanců 0–249), oproti roku 2012 došlo k poklesu o více než 6 tis. podniků. Podíl MSP na celkovém počtu aktivních podnikatelských subjektů byl 99,86 %. Podíl přidané hodnoty MSP činil 53,81 %⁴⁵. OP Podnikání a inovace a OP Praha–Konkureschopnost, tedy

³⁷ Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.

³⁸ OP Podnikání a inovace, Výroční zpráva o provádění OP za rok 2013. Program START byl již ukončen.

³⁹ Seed je stádium vývoje firmy ihned po jejím vzniku. Seed fondy poskytují podporu začínajícím inovativním firmám.

⁴⁰ Českého rozvojového, uzavřeného investičního fondu, a.s.

⁴¹ Naplňování projektu Seed fond bylo v r. 2013 pozastaveno z důvodu správního řízení vedeného u Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže na základě podání uchazeče vyloučeného kvůli mimořádně nízké nabídkové ceně a nesplnění zadávacích podmínek ze zadávacího řízení na poskytování služeb. Výroční zpráva OP PI za rok 2013. Předmětné zadávací řízení bylo zrušeno.

⁴² Program PROGRES byl pozastaven k 20. 3. 2012, a do konce roku 2013 nebyl obnoven.

⁴³ OP Podnikání a inovace, Aktuální stav realizace OP Podnikání a inovace k 30. 9. 2013.

⁴⁴ Pro Českou republiku hrají MSP mnohem důležitější roli než pro státy s již rozvinutou ekonomikou. Po roce 1989 se v rámci ekonomické ale i společenské transformace do MSP postupně přesouvali pracovníci státních podniků, které zanikly nebo byly okolnostmi donuceny se přizpůsobovat novému prostředí tržní ekonomiky.

⁴⁵ Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2012, dostupné:

<http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislativy/nove-materialy-k-pripominkam/83-13-zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2012-t-31-5-2013.aspx>.

operační programy cíleně podporující MSP v programovacím období 2007–2013, disponují alokací 82,6 mld. Kč (podíl EU)⁴⁶. S příspěvním finančních prostředků z EU bylo z těchto OP prozatím podpořeno více než 6 tis. projektů, kdy každý projekt znamená podporu jednoho MSP.

Tabulka 10 – Podnikání a inovace – podpora MSP (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
380100 CORE 7	Počet projektů na podporu MSP	Počet projektů	0,0	6 555,0	6 007,0	4 874,0
	– z toho OP PI		0,0	6 455,0	5 911,0	4 782,0
	– z toho OP PK		0,0	100,0	96,0	92,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Z OP Podnikání a inovace získaly doposud MSP největší objem finančních prostředků z páté prioritní osy „Prostředí pro podnikání a inovace“, a to 20,8 mld. Kč. Schválené projekty se zaměřují na spolupráci sektoru průmyslu se subjekty z oblasti výzkumu a vývoje, projekty zkvalitňující infrastrukturu pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovace a projekty zefektivňující využití lidského potenciálu v průmyslu. Druhá prioritní osa „Rozvoj firem“ je další prioritní osou, která zaznamenává nejvyšší podporu MSP (15,8 mld. Kč) a je zaměřena na zvýšení konkurenceschopnosti podniků, zavádění nových výrobních technologií, zintenzivnění rozvoje informačních a komunikačních technologií a služeb pro podnikání. Více než 15,5 mld. Kč bylo rozděleno na projekty ve čtvrté prioritní ose „Inovace“. Schválené projekty se zaměřují na povzbuzení spolupráce sektoru průmyslu se subjekty z oblasti výzkumu a vývoje, zkvalitnění infrastruktury pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovace, zefektivnění využití lidského potenciálu v průmyslu a zkvalitnění podnikatelské infrastruktury.

Specifickými oblastmi podpory jsou „Podpora začínajícím podnikatelům“ (program podpory START), „Využití nových finančních nástrojů“ a „Bankovní nástroje podpory malých a středních podniků“ (programy podpory ZÁRUKA a PROGRES), kde je malý a střední podnik jediným možným příjemcem. Cílem uvedených oblastí podpory je zvyšovat motivaci k zahájení podnikání, zintenzivnit aktivitu malých podniků a vytvářet podmínky pro využití nových finančních nástrojů pro zahájení podnikání⁴⁷ (stav realizace viz výše).

Vliv realizace NSRR na sektor MSP však nelze zužovat pouze na projekty financované ze dvou výše uvedených OP, které se na podporu MSP specializují. Pozitivní vliv na rozvoj podnikatelského sektoru mají i další realizované aktivity, které nejsou přímo na podporu MSP zaměřené, ale kde mohou být MSP žadateli, resp. příjemci⁴⁸. O tom svědčí fakt, že v současné chvíli **realizuje či ukončilo projekty téměř 11,7 tis. subjektů**, které spadají do skupiny MSP. Z dalších tematických OP se z finančního hlediska na podpoře MSP podílí OP Lidské zdroje a zaměstnanost. Na více než 1,5 tis. schválených projektů MSP je alokováno 3,8 mld. Kč. Podpořené projekty jsou zaměřeny na zvýšení adaptability zaměstnanců, podporu sociální integrity a rovných příležitostí, posílení politiky trhu práce a podporu mezinárodní spolupráce⁴⁹.

Z dalších OP jde např. o OP Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpl), ze kterého je podporováno 7 projektů o celkové alokaci 2,5 mld. Kč, směřujících do vzniku kvalitně vybavených regionálních center VaV zaměřených na aplikovaný výzkum a posílení jejich spolupráce s aplikační sférou v regionu. Z OP Doprava získaly MSP finanční prostředky v hodnotě téměř 39 mil. Kč na modernizaci říčních plavidel za účelem snížení negativních ekologických dopadů vnitrozemské vodní dopravy a na rozšíření terminálu kombinované dopravy v přístavu Mělník. Z Integrovaného OP jsou spolufinancovány revitalizace bytových domů a rekonstrukce jejich vybavení (výtahy, rozvody vody, energií, tepla aj.). Několik MSP v Integrovaném OP realizuje projekty sociální integrace osob znevýhodněných na trhu práce, jejichž podstatou je vytvoření pracovních míst a zaměstnání těchto osob ve svých podnicích. Regionální OP spolufinancují více než 370 projektů MSP v souhrnné výši téměř 7 mld. Kč. Dominují projekty zaměřené na rozvoj cestovního ruchu a volnočasových aktivit (zejména rekonstrukce ubytovacích a sportovních zařízení a areálů), zastoupeny jsou i rekonstrukce kulturních památek lokálního významu.

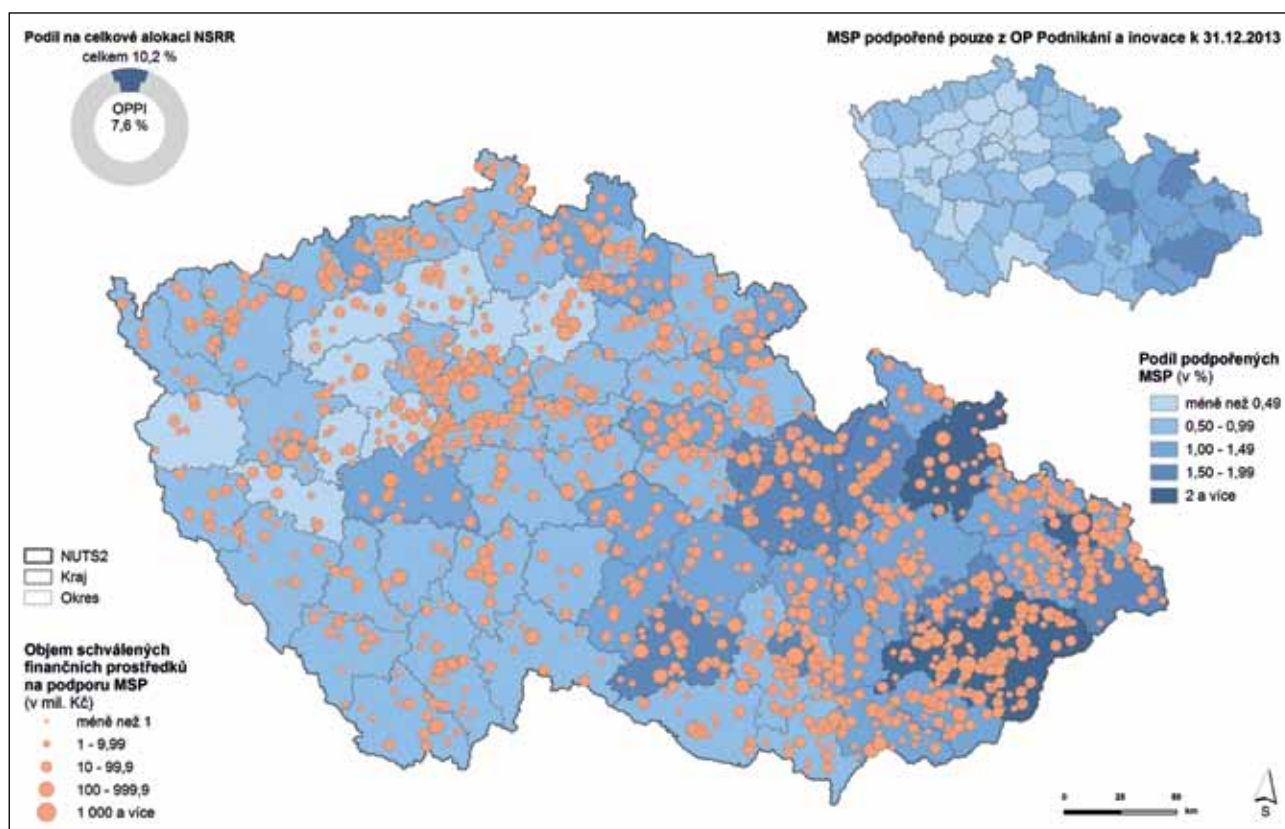
⁴⁶ Celková alokace podpory za MSP vyjadřuje částku, která je alokována na oblasti podpory OP Podnikání a inovace a OP Praha–Konkurenceschopnost, kde jsou evidovány žádosti / projekty s žadateli / příjemci MSP.

⁴⁷ Tyto oblasti podpory jsou financovány formou finančních nástrojů. Jejich monitoring je komplikovaný, neboť z centrální úrovně je sledováno pouze poskytnutí prostředků OP Podnikání a inovace do příslušných obrátkových fondů, nikoli jednotlivým podnikatelům.

⁴⁸ Nejčastěji se MSP jako příjemci vyskytují zejména v následujících tematických oblastech: OP LZZ – adaptabilita (zvýšení adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti), aktivní politika trhu práce (posílení aktivních politik zaměstnanosti); podpora sociální integrace a rovné příležitosti (rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění rodinného a pracovního života a podpora sociální integrace romských lokalit); OP VaVpl – regionální centra VaV, regionální OP – rozvoj udržitelného cestovního ruchu (podnikatelská infrastruktura cestovního ruchu a zlepšení kvality a nabídky ubytovacích a stravovacích zařízení); podpora rozvoje znalostní ekonomiky; IOP – národní podpora územního rozvoje (zlepšení prostředí v problémových sídlištích); OP VK – modernizace počátečního vzdělávání; rozvoj podnikatelských aktivit (podpora rozvoje infrastruktury pro podnikání).

⁴⁹ Převážnou část finančních prostředků čerpají příjemci z prioritní osy „Adaptabilita“ zaměřené na zvýšení adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnost podniků.

Obrázek 5 – Podnikání a inovace – podpora MSP (podíl počtu podpořených MSP na celkovém počtu MSP)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

Z regionálního pohledu (Obrázek 5) se nabízí zajímavý pohled na ukazatel, který porovnává počet podpořených MSP na celkovém počtu MSP se sídlem v daném okrese (Obrázek 5, hlavní mapa, kartogram). Největší podíl MSP byl podpořen ve Zlínském kraji, konkrétně v okresech Kroměříž (podpořeno 2,3 % z celkového počtu MSP v okrese), Vsetín (2,3 %) a Zlín (2,1 %), následují dva okresy v Moravskoslezském kraji, jimiž jsou Ostrava-město a Bruntál (2,2 %, resp. 2,1 %). Více než 1,5 % dosahuje dalších 7 okresů, z nichž nejvíce bylo MSP podpořeno v okresech Brno-město a Třebíč (oba 1,8 %). Naopak nejmenší podíl byl podpořen ve čtyřech okresech Středočeského kraje (Beroun – 0,43 %, Mělník – 0,45 %, Rakovník – 0,46 % a Mladá Boleslav – 0,46 %), ve třech okresech Plzeňského kraje (Plzeň-jih – 0,37 %, Rokycany – 0,41 %, Tachov – 0,46 %) a ve dvou okresech Ústeckého kraje (Louny – 0,46 % a Litoměřice – 0,50 %). K obdobným závěrům pak docházíme, pokud se zaměříme pouze na MSP podpořené z OP Podnikání a inovace (viz Obrázek 5, malá mapa). Největší podíl MSP byl z OP PI podpořen v okresech Kroměříž (podpořeno 2,0 % z celkového počtu MSP v okrese), Vsetín (1,9 %) a Zlín (1,7 %) a v okresech Bruntál a Ostrava-město (1,7 %, resp. 1,6 %).

MSP realizují projekty spolufinancované z fondů EU na celém území ČR (Obrázek 5, hlavní mapa, diagram – oranžové body). Největší objem finančních prostředků na projekty MSP je soustředěn do **regionálních center a jejich zázemí**. Lze to vysvětlit existující infrastrukturou (tvrdou i měkkou), většími příležitostmi (zákazníci, pracovní síla) pro podnikání a hustotou kontaktů. Naopak v menší míře jsou tyto aktivity realizovány v oblastech s nižší hustotou zalidnění, zemědělských a zejména periferních oblastech, tedy v oblastech s nižší socioekonomickou aktivitou. **V Čechách** se více projevuje koncentrace aktivit MSP **v ekonomicky silných a populačně velkých oblastech** (např. pražská aglomerace, pánevní oblasti v severních Čechách) a více vystupují periferní oblasti, ve kterých je aktivita MSP nulová (Plzeňsko, střední Čechy při hranicích s ostatními kraji). **Na Moravě** je výraznější **plošné rozložení** aktivit (Brno, Zlín, Ostrava).

4.3.3 INOVACE V PODNIKÁNÍ

Pro rozvoj podnikatelských aktivit a konkurenceschopnost českých podniků na zahraničních trzích je nezbytná neustálá inovační aktivita. ČR v těchto aktivitách zaostává za evropským průměrem. Z tohoto důvodu patří mezi jeden z podporovaných směrů NSRR podpora inovací. Mezinárodní srovnání ukazuje, že ČR v oblasti inovací zaostává za evropským průměrem (v roce 2012 dosáhla souhrnná inovační schopnost EU-27 hodnoty 0,624, v České republice to bylo pouhých 0,402), v roce 2012 došlo navíc k dalšímu rozevření pomysl-

ných nůžek mezi ČR a Evropou. Česká republika se tak stále řadí do kategorie „průměrných inovátorů“. Srovnání inovační výkonnosti podniků členských zemí EU ukazuje, že ČR zaostává za průměrem EU-27 zejména v oblasti lidských zdrojů pro inovace (85 % průměru EU-27), financování podpory inovací (63 % průměru EU-27) a v oblasti mezivýstupů inovačního procesu, tj. především v oblasti ochrany práv průmyslového vlastnictví (49 % průměru EU-27).

Hlavním nositelem inovační aktivity v podnikatelském prostředí ČR je OP Podnikání a inovace, zvláště jeho čtvrtá prioritní osa „Inovace“, která je zaměřena na podporu technických (inovace produktů a procesů) a netechnických (organizační a marketingové inovace) inovací v podnicích, včetně rozvíjení spolupráce s vědeckovýzkumnými organizacemi, na posílení vlastních vědeckovýzkumných kapacit podniků s cílem zvýšení inovačních aktivit podniků včetně podniků provádějící vlastní výzkum a vývoj.

Nové nebo inovované produkty

Hlavním výstupem aktivit v této oblasti jsou nové nebo inovované produkty, aktivita je sledována indikátorem „Uvedení na trh nových nebo inovovaných produktů, zavedení procesních, organizačních a marketingových inovací“. Cílová hodnota je 4 200 produktů a inovací, příjemci z OP Podnikání a inovace se doposud zavázali k realizaci 4 038 produktů a inovací. V letech 2008–2011 eviduje ČSÚ 7 020 inovací, tzn. může říci, že **na celkovém počtu inovací v ČR, se fondy EU podílí 57,5 %⁵⁰**.

Tabulka 11 – Podnikání a inovace – nové nebo inovované produkty (indikátor OP PI „Uvedení na trh nových nebo inovovaných produktů, zavedení procesních, organizačních a marketingových inovací“)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
382135	Uvedení na trh nových nebo inovovaných produktů, zavedení procesních, organizačních a marketingových inovací	Počet	0,0	4 200,0	4 038,0	2 632,0
382136	– z toho – uvedení na trh nových nebo inovovaných produktů (inovace produktu)	Počet	0,0	N/A ¹	2 477,0	1 896,0
382137	– z toho zavedení nových nebo inovovaných procesů ve výrobě nebo poskytování služeb (inovace procesu)	Počet	0,0	N/A ¹	1 521,0	704,0
382138	– z toho zavedení nových metod organizace firemních procesů a spolupráce s firmami a veřejnými institucemi (organizační inovace)	Počet	0,0	N/A ¹	14,0	12,0
382139	– z toho zavedení nových prodejních kanálů (marketingová inovace)	Počet	0,0	N/A ¹	26,0	20,0

Poznámka:

¹ Cílová hodnota indikátorů není stanovena (nejedná se o indikátory stanovené v programových dokumentech a závazné vůči EK).

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

V inovačních aktivitách dominuje **uvedení nových a inovovaných produktů na trh** (závazek dosahuje téměř než 2,5 tis. inovací). Cílem projektů je zvýšení technických a užitných hodnot výrobků, technologií a služeb, jejichž zavedení na trh má firmě přinést nové konkurenční výhody. Spolu se zaváděním nových či inovovaných produktů je v mnoha případech nutná změna výrobních procesů firmy, tzn. **inovace procesu**. Druhý nejvyšší podíl ze závazku sledovaného indikátoru (více než 1,5 tis. inovací) připadá právě na zavádění inovovaných procesů ve výrobě nebo poskytování služeb, což představuje zavádění nových nebo významně zlepšených způsobů výroby a dodávek⁵¹.

OP Praha–Konkurenceschopnost eviduje 4 projekty plnící indikátor „Počet nově vytvořených / inovovaných produktů“⁵². Celkový objem schválených finančních prostředků projektů je 253,3 mil. Kč (podíl EU), což odpovídá 19,5 % schválené alokace oblasti podpory „Rozvoj inovačního prostředí a partnerství mezi základnou výzkumu a vývoje a praxí“ (oblast podpory 3.1, 1,3 mld. Kč, podíl EU). Cílem těchto projektů však na rozdíl od projektů OP Podnikání a inovace není pouze vytvoření inovace, ale součástí projektů

⁵⁰ Na území hl. m. Prahy se příjemci zavázali vytvořit 78 nových nebo inovovaných produktů. V letech 2008–2011 vzniklo na území hl. m. Prahy celkem 1 579 inovací, tzn. příjemci v OP Praha–Konkurenceschopnost se podílí necelými 5 %.

⁵¹ Zbývající dva typy inovací – marketingové inovace a organizační inovace – představují podíl na závazku do 1 %.

⁵² Tento indikátor nejlépe odpovídá indikátoru 382135 „Uvedení na trh nových nebo inovovaných produktů, zavedení procesních, organizačních a marketingových inovací“, který je sledován v OP PI.

je vybudování či rekonstrukce kapacit příjemce, vytvoření nových pracovních míst, nákup nového vybavení nebo tvorba odborných publikací.

Patentové aktivity

S vyspělým inovačním prostředím nerozdělitelně souvisí **patentové aktivity**. České subjekty i v této aktivitě (obdobně jako v dalších inovačních aktivitách) zaostávají za evropským průměrem. Mezi hlavní příčiny tohoto stavu můžeme zahrnout vysokou finanční náročnost patentové ochrany (týká se přihlášek patentů v zahraničí), orientaci českých firem pouze na krátkodobé zisky, nedostatečně rozvinuté a vyspělé průmyslové právní povědomí širší odborné veřejnosti, zveřejňování nových technických řešení a jejich výsledků před podáním přihlášky, nízkou motivaci některých zaměstnanců patentovat nové objevy, právní bariéry a nedostatek patentových odborníků⁵³.

Ze sledovaných indikátorů vyplývá, že prostředky z fondů EU napomáhají stimulovat podniky k patentovým aktivitám. Celkem bylo u těchto indikátorů dosaženo úrovně 650 patentových aktivit. Podle sledovaných statistik bylo v letech 2007–2013 podáno 5 710 patentových nebo ostatních přihlášek k předmětům průmyslového vlastnictví⁵⁴, z toho vyplývá, že SF se podílí na patentových aktivitách 11,4 %.

Tabulka 12 – Podnikání a inovace – patentové aktivity („Vynálezy a udělené patenty – počet přihlášek“)

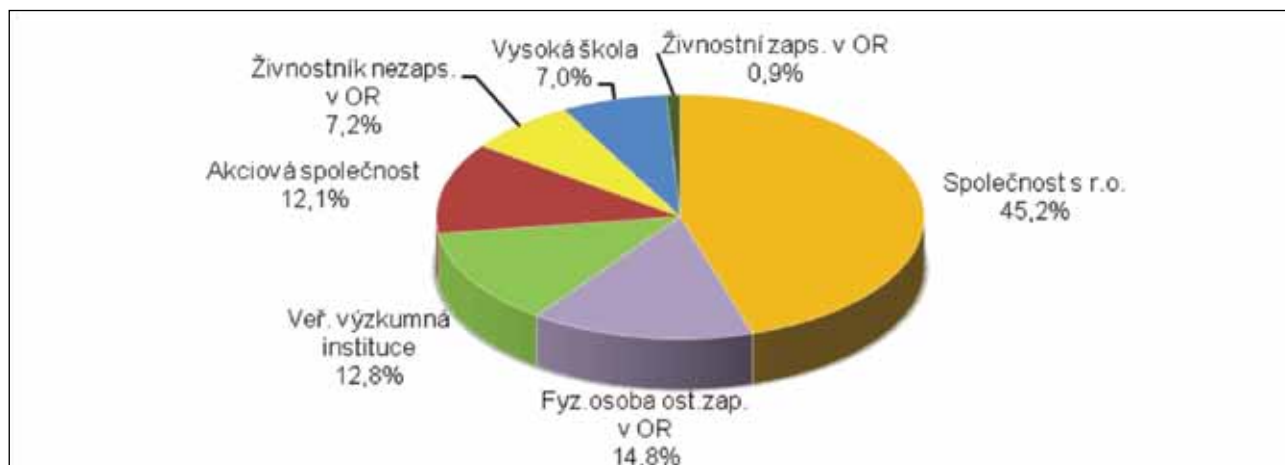
Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
130100	Vynálezy a udělené patenty – počet přihlášek	Počet	0,0	N/A ¹	650,0	401,0
	– z toho OP PI	Počet	0,0	620,0	646,0	401,0
	– z toho OP PK	Počet	0,0	N/A ¹	4,0	0,0
130101	Zveřejněné přihlášky vynálezů – OP PI	Počet	0,0	N/A ¹	250,0	74,0
130102	Práva ochrany průmyslového vlastnictví – OP PI	Počet	0,0	N/A ¹	490,0	330,0

Poznámka:

¹ Cílová hodnota indikátorů není stanovena (nejedná se o indikátory stanovené v programových dokumentech a závazné vůči EK).

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Graf 1 – Podnikání a inovace – patentové aktivity (podíl jednotlivých příjemců na závazku indikátoru „Vynálezy a udělené patenty – počet přihlášek“)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Graf 1 znázorňuje, jak se na závazku indikátoru „Vynálezy a udělené patenty – počet přihlášek“ podílí jednotliví příjemci. Nejvíce aktivní

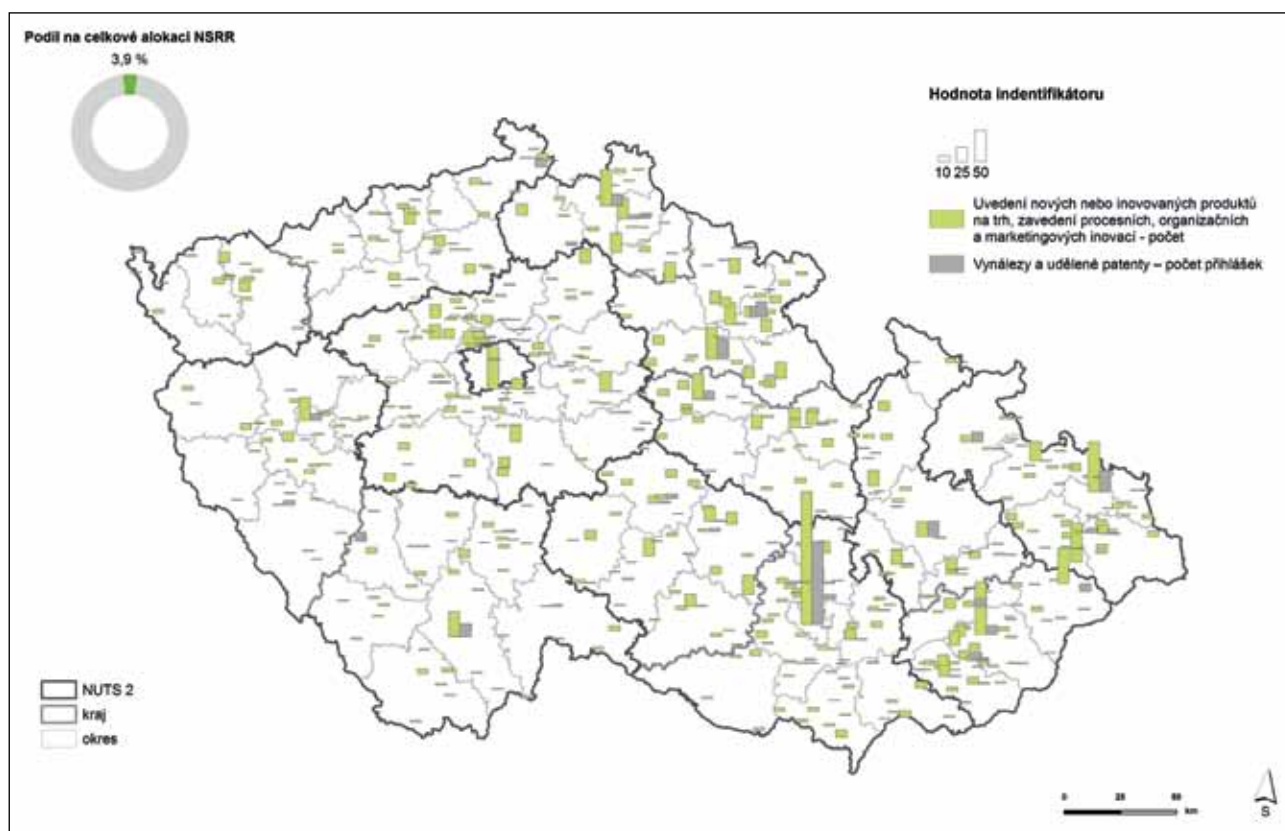
⁵³ Operační program Podnikání a inovace, MPO, listopad 2011.

⁵⁴ Dostupné: www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/patentova_statistika.

jsou společnosti s ručením omezeným, které se zavázaly k realizaci 45,2 % celkového závazku indikátoru. 14,8 % vynálezů a patentů realizují fyzické osoby zapsané v obchodním rejstříku, 12,8 % veřejné výzkumné instituce, 12,1 % akciové společnosti, 7,2 % živnostníci nezapsaní v obchodním rejstříku a 7 % vysoké školy.

Rozmístění aktivit v oblasti inovací v podnikání z pohledu hodnot indikátorů a schválených finančních prostředků v obcích na území Česka zachycuje Obrázek 6. Projekty zaměřené na sledované inovační aktivity jsou realizovány na celém území Česka. Nejvíce jsou však tyto aktivity soustředěny do oblastí s vhodnějšími socioekonomickými, společenskými i infrastrukturními podmínkami pro rozvoj podnikatelského prostředí. Zároveň se jedná o oblasti se silnějším konkurenčním prostředím (větší koncentrací podnikatelských subjektů), které vytváří tlak na jednotlivé podniky, aby si udržely či posílily své postavení na trhu, například prostřednictvím inovace výrobku a služeb či výroby a marketingu. Méně těchto aktivit se naopak vyskytuje v periferních a socioekonomicky slabších regionech nebo v oblastech, ve kterých jsou zastoupeny podnikatelské aktivity s nižší mírou inovací.

Obrázek 6 – Podnikání a inovace – inovace v podnikání (inovované produkty a patentové aktivity)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

Nejvíce nových či inovovaných produktů na trh a zavedení procesních, organizačních a marketingových inovací vytváří projekty realizované na území města **Brna**. Jde o projekty realizované ve městské části Brno-Líšeň, které jsou zaměřené na inovace ve výrobě ložisek a parních turbín. Další inovační výstupy jsou očekávány v oblasti strojírenství a zdravotnictví. V **Praze** jsou realizovány pouze 4 projekty, které počítají se zavedením 78 produktů a inovací. Všechny projekty jsou zaměřené na inovace v oblasti medicíny (diagnostika, prevence a léčba těžkých poruch reprodukce, prenatalního a postnatalního vývoje člověka, diagnostika a léčba civilizačních a onkologických onemocnění, léčba úrazů pánve, diagnostika vrozených vad a léčba plodu). K vysokému počtu nových či inovovaných produktů a procesů ve výrobě a marketingu se zavázali příjemci projektů v obci **Frenštát pod Radhoštěm**, kteří působí v automobilovém průmyslu a ve stavebnictví. V obci **Rožnov pod Radhoštěm** se nejvíce na sledované hodnotě indikátoru podílí projekt zaměřený na inovace ve výrobě zdravotních punčoch a další ve výrobě čipů a keramických desek. V obci **Zlín** dominují inovační aktivity v gumárenském průmyslu, zastoupeny jsou projekty na inovace ve výrobě obuvi pro sport a volný čas. Největší objem schválených finančních prostředků na nové a inovované produkty a procesy ve výrobě a marketingu připadající na jeden tento výstup jsou z ERDF a národních zdrojů směřovány do obce **Bohumín**, kde inovují výrobu a vlastnosti produktu tzv. PET regranulátu, tj. výrobku, který vzniká recyklací plastů a má další funkční využití. V obci **Liberec** patří k finančně nejnáročnějším inovace v automobilovém průmyslu. V obci **Hradec Králové** jsou to inovační aktivity v leteckém průmyslu.

Nejvíce **vynálezů a patentů** vzniká v **Brně**, kde se příjemci zavázali předložit 106 přihlášek vynálezů se žádostí o udělení patentu, a to zejména v projektech realizovaných v městské části Brno-Líšeň a významně také Brno-střed. V ostatních českých městech a obcích vzniká výrazně méně vynálezů a patentů. Například v **Hradci Králové** se příjemci zavázali předložit 37 přihlášek, v **Olomouci** 25, v Českých Budějovicích 22 a v **Liberci** 20. Povaha vynálezů a patentů, na které příjemci podávají přihlášky, je velmi různorodá a prolíná se napříč všemi průmyslovými odvětvími. Finančně nejnáročnější vynálezy a patenty jsou realizovány na území **Prahy** v oblasti biologie, biomedicíny a dentální medicíny. Na jeden vynález a patent připadá až několik desítek milionů korun. Významné finanční částky jsou směřovány na vynálezy a patenty v **Brně a Olomouci**.

4.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů

Dosavadní socioekonomický vývoj v ČR potvrzuje správnost obsahového nastavení této priority v NSRR. Oblast podnikání a inovací, zejména konkurenceschopnost domácího podnikatelského sektoru, je však stále ještě oblastí, která spíše stagnuje. Důvodem je, že konkurenceschopnost je stále založena spíše na efektivitě než na inovacích. ČR se bude muset zaměřit na posilování úlohy inovací ve strategickém rozhodování o ekonomickém životě firem. Současným problémem ČR je neschopnost přesunout výsledky výzkumu do praxe. Je tedy nutné hledat další možnosti, jak tento deficit snížit a jak umožnit rozvoj vzájemného propojování privátní sféry s akademickým prostředím v návaznosti na výzkumné instituce.

Obecně je v ČR jako zásadní problém vnímána komplikovaný přístup podnikatelského prostředí k financím. Nedostatečná je zejména nabídka a využívání nástrojů financování formou rizikového kapitálu. Míra využívání rizikového kapitálu v ČR je na úrovni pouhých 10 % průměru EU-27. Projekt vzniku fondu rizikového kapitálu (seed-fond) byl připravován v OP Podnikání a inovace, ale především pro nedostatek času na realizaci projektu a legislativním změnám nebude projekt v programovém období 2007–2013 realizován.

V ČR se díky evropským penězům podařilo v této oblasti podpořit mnoho firem a podnikatelů a tyto prostředky přispěly výraznou měrou rozvoji podnikatelské infrastruktury a regionálnímu rozvoji. ČR však musí brát v potaz, že je potřeba zároveň mobilizovat více prostředků soukromého sektoru ve spojení s veřejným a využít fondy EU k realizaci prorůstových změn, a nikoliv k běžným operacím.

5 Výzkum a vývoj

5.1 Základní charakteristika oblasti

Výzkum a vývoj (VaV) je považován za jednu klíčových oblastí pro budoucí rozvoj české ekonomiky. Kapacity v oblasti VaV, v návaznosti na spolupráci s podnikatelskou sférou a dalšími subjekty, mají zásadní efekt na tvorbu a šíření inovací, tedy i na konkurenceschopnost daného regionu, potažmo celé ČR. Zajištění kvalitního zázemí a „neomezených“ možností je tak jednou z podmínek pro dosahování vysoké efektivity práce a kvalitních výsledků.

Situaci v oblasti VaV však významně limituje relativně nízký podíl celkových výdajů na VaV na celkové výši HDP. Strukturální fondy jsou tak významným zdrojem podpory pro rozvoj této oblasti. Záměrem aktivit podporovaných v oblasti VaV pro inovace je posílit úroveň výzkumu a technologického rozvoje, rozvoj spolupráce veřejných a soukromých VaV center, uplatnění výsledků VaV v podobě výrobních a výrobových inovací a transfer technologií. V rámci těchto aktivit jsou podporovány investice ke zvýšení lidských zdrojů v oblasti VaV.

5.2 Zaměření NSRR

Na podporu VaV byla v prvním cíli NSRR „*Konkurenceschopná česká ekonomika*“ definována samostatná priorita „*Podpora kapacit VaV pro inovace*“. Aktivita v této prioritě se zaměřují na posílení a zvýšení efektivnosti kapacit v oblasti VaV a na tvorbu inovací v úzké funkční vazbě na podnikatelskou sféru. Dalším cílem je zvyšování podílu znalostní ekonomiky v národním hospodářství. Investice jsou směřovány do podpory rozvoje VaV pro posílení inovací v jednotlivých regionech. Snahou této priority je vytvoření podmínek pro úzkou spolupráci mezi výzkumnými a vzdělávacími středisky a podnikatelskou sférou.

Tato priorita je naplňována především OP Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpl), a to všemi věcnými osami tohoto programu („*Evropská centra excelence*“, „*Regionální VaV centra*“, „*Komercializace a popularizace VaV*“ a „*Infrastruktura pro výuku na vysokých školách spojenou s výzkumem a s přímým dopadem na nárůst lidských zdrojů pro výzkumné a vývojové aktivity*“) a částečně čtvrtou prioritní osou „*Inovace*“ v OP Podnikání a inovace. V hl. m. Praze se na podpoře VaV podílí OP Praha–Konkurenceschopnost prostřednictvím prioritní osy „*Inovace a podnikání*“.

5.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR

V roce 2012, po dvou letech nárůstu, dosáhly celkové výdaje za VaV 72,4 mld. Kč, což odpovídá 1,9 % podílu na HDP⁵⁵ a jde o nejvíce prostředků od vzniku ČR. Mezi roky 2010 a 2012 vzrostly celkové výdaje na VaV absolutně o 19,4 mld. Kč (v roce 2010 dosahovaly výdaje na VaV 53 mld. Kč). Přesto však ČR stále zaostává za průměrem EU-27, jehož hodnota v roce 2010 byla 2,0 % HDP⁵⁶. Ačkoli výdaje státního rozpočtu na VaV v posledních letech stále rostou, v podnikatelském sektoru docházelo ke stagnaci a mírnému poklesu a zapojení domácích soukromých zdrojů je tak nedostatečné. V posledních několika letech ve financování VaV převládají veřejné zdroje, v roce 2012 dosáhl podíl těchto zdrojů 54 %. Veřejné zdroje se na financování VaV podílí díky prostředkům z evropských fondů. Fondy EU hrály v posledních letech významnou roli při financování výzkumných aktivit, jejichž intenzivnější čerpání na výzkumné a vývojové aktivity započalo právě v roce 2011. Alokace na aktivity v oblasti VaV na programové období 2007–2013 je 52,4 mld. Kč (podíl EU). Výdaje veřejného sektoru do oblasti VaV se vzhledem k nejvyššímu zastoupení výzkumných kapacit výrazně koncentrují v Praze (do Prahy v roce 2011 směřovalo 32,7 % všech výdajů na VaV⁵⁷), zatímco konkurenceschopnost a zaměstnanost řady krajů je oslabena přílišnou vzdáleností od VaV kapacit.

Výzkum a vývoj je v ČR realizován z více než poloviny v podnikatelském sektoru. Významem podnikového sektoru ve struktuře VaV je tak ČR srovnatelná s ostatními ekonomicky vyspělými zeměmi Evropy. Podíl podnikového sektoru na celkových výdajích na VaV však dlouhodobě klesá. Zatímco v roce 2004 bylo v podnikatelském sektoru realizováno více než 62 % všech výzkumných a vývojových aktivit, do roku 2012 se podíl podnikatelského sektoru na celkových výdajích na VaV snížil na méně než 54 %. K nejrychlejší změně struktury českého výzkumu došlo v posledních letech také díky intervencím z fondů EU, kdy na úkor podílů podnikového VaV významně narostl podíl výzkumu realizovaného ve vysokoškolském sektoru, neboť vysoké školy v letech 2011 a 2012 absorbovaly významnou část těchto prostředků.

⁵⁵ Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2013, dostupné: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=711241>.

⁵⁶ Dostupné: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Gross_domestic_expenditure_on_R%26D,_2000-2010_\(%25_share_of_GDP\).png&filetimestamp=20120112082042](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Gross_domestic_expenditure_on_R%26D,_2000-2010_(%25_share_of_GDP).png&filetimestamp=20120112082042).

⁵⁷ Dopočet MMR-NOK na základě údajů ČSÚ, dostupné: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistika_vyzkumu_a_vyvoje.

5.3.1 VZNIK A ROZVOJ CENTER VAV

V ČR působí vysoce kvalitní vědeckí pracovníci a výzkumné týmy ve vybraných vědních oborech s potenciálem mezinárodní konkurenceschopnosti. Mnohdy však působí na vzájemně izolovaných pracovištích, výzkumných a vzdělávacích střediscích, postrádají úzké kontakty na podnikatelskou sféru z domácího i zahraničního prostředí a jsou málo provázáni s kapacitami VaV v zahraničí. Potýkají se s nedostatečným materiálním vybavením a finančním zajištěním. Rezervy lze spatřovat i v ochraně, medializaci a internacionalizaci výsledků VaV.

Jedním z opatření vedoucích k naplňování výše zmíněné priority je proto podpora vzniku a rozvoje center VaV. Podpora je směřována do dvou typů center VaV, a to evropských center excellence a regionálních center VaV. Z prostředků SF bude na konci tohoto programového období vybudováno **8 evropských center excellence a 40 regionálních VaV center**, v obou případech bude díky finančním prostředkům z OP Výzkum a vývoj pro inovace vybudováno více center, než bylo počítáno na začátku programového období. V Česku do začátku programového období 2007–2013 neexistovalo žádné centrum VaV, které by splňovalo aspekty centra excellence ve významu, jaký je aktuálně podporován z prostředků fondů EU. Je tedy zřejmé, že strukturální fondy se výraznou měrou podílí na podpoře výzkumných pracovišť tohoto typu. Z fondů EU je na podporu výzkumných pracovišť alokováno 36,7 mld. Kč (podíl EU), což je 4,97 % celkové alokace NSRR. Na projekty center VaV dále navazují vybrané aktivity podporované z OP Podnikání a inovace, tzv. synergické projekty⁵⁸. Konkrétně se jedná o projekty, které stimulují podniky s vazbou na centra VaV k inovačním aktivitám, a tím přispívají k umocňování efektu těchto intervencí.

Evropská centra excellence

Evropská centra excellence jsou interdisciplinárně zaměřená výzkumná centra, vybavená moderní infrastrukturou, která sdružují přední české výzkumné týmy s mezinárodními výzkumnými partnery z veřejného i soukromého sektoru, vytváří a podílí se na transferu nových technologií a know-how, přispívají k rozvoji lidských zdrojů a přináší nové zahraniční zdroje financí. Aktuálně je z prostředků fondů EU realizováno 8 projektů, jež pokrývají celkovou alokaci prioritní osy „Evropská centra excellence“ (prioritní osa 1 v OP VaVpl), ze které jsou realizovány, na 92,5 % (17,1 mld. Kč, podíl EU). Vzhledem k tomu, že projekty jsou teprve realizovány, odráží se tento stav v plnění hodnot souvisejících monitorovacích indikátorů. Jedná se zejména o monitorovací indikátory zaměřené na oblast VaV (např. „Zrekonstruované, rozšířené a nově vybudované kapacity“, „Počet studentů magisterských a doktorských studijních programů využívajících vybudovanou infrastrukturu“, „Počet nově vytvořených pracovních míst, zaměstnanci VaV“), kde se dosažené hodnoty budou zvyšovat v období po vybudování center, nikoliv v samotné době realizace projektů. Efekty plynoucí z realizace těchto projektů bude možné posoudit ve většině případů až v roce 2016 a letech následujících.

Tabulka 13 – Výzkum a vývoj – evropská centra excellence (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
110700	Počet center excellence	Počet	0,0	5,0	8,0	0,0 ¹

Poznámka:

¹ Vzhledem k tomu, že projekty OP VaVpl podporující VaV centra jsou aktuálně v realizaci a nejsou ukončeny, je dosažená hodnota indikátoru nulová.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Regionální centra VaV

Regionální centra VaV jsou sektorově zaměřené výzkumné instituce, které realizují aplikovaný výzkum, jsou založena na partnerství výzkumných a vzdělávacích institucí s aplikační sférou (malé a střední podniky, velké podniky, nemocnice aj.), přispívají k prohloubení ekonomické a technologické specializace daného regionu a tím ke zvýšení konkurenceschopnosti partnerů a regionu jako celku. V prioritní ose „Regionální VaV centra“ (prioritní osa 2 OP VaVpl) byla aktuálně vydána Rozhodnutí na celkem 40 projektů za 17,2 mld. Kč (podíl EU), což činí 94,5 % celkové alokace této prioritní osy. Stejně tak i v tomto případě se hodnoty indikátorů (kromě výše uvedených indikátorů v oblasti evropských center excellence například „Počet projektů spolupráce aplikační sféry s regionálními VaV centry“) budou zvyšovat až v období po vybudování center, nikoliv v samotné době realizace projektů, stejně tak efekty plynoucí z realizace těchto projektů bude možné posoudit ve většině případů opět až v roce 2016 a letech následujících.

⁵⁸ Projekty spolufinancované v rámci oblasti podpory 4.1 „Zvyšování inovační výkonnosti podniků“ v OP Podnikání a inovace, které navazují na aktivity podpořené v oblasti podpory 1.2 „Evropská centra excellence“ a 2.1 „Regionální VaV centra“ OP Výzkum a vývoj pro inovace.

Tabulka 14 – Výzkum a vývoj – regionální centra excelence (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
111100	Počet fungujících regionálních VaV center	Počet center	0,0	20,0	40,0	0,0 ¹

Poznámka:

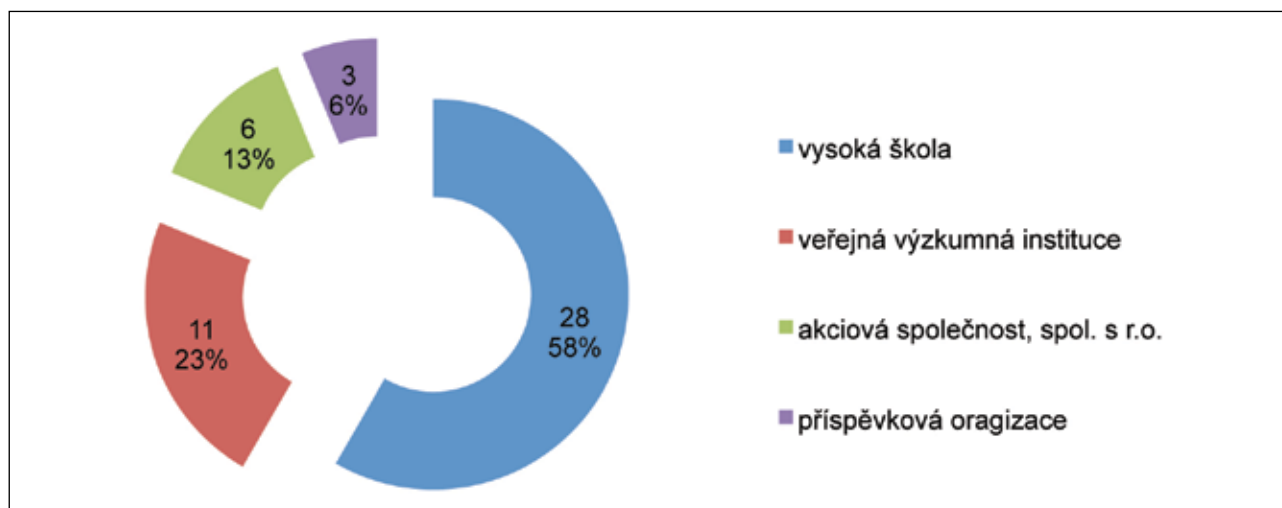
¹ Vzhledem k tomu, že projekty OP VaVpl podporující VaV centra jsou aktuálně v realizaci a nejsou ukončeny, je dosažená hodnota indikátoru nulová.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Struktura příjemců

Oprávněnými žadateli / příjemci dotací z fondů EU na projekty center VaV jsou výzkumné organizace a další subjekty, které splňují podmínky Rámce Společenství pro veřejnou podporu výzkumu, vývoje a inovací⁵⁹. Strukturu příjemců schválených projektů center VaV zachycuje graf 2. Mezi příjemci dominují **vysoké školy** (58 % schválených projektů center VaV). Nejvíce projektů center VaV realizuje Vysoká škola báňská-technická univerzita Ostrava, která buduje centrum excelence IT4Innovations ve spolupráci s dalšími čtyřmi vzdělávacími a výzkumnými institucemi a dalších pět regionálních center VaV na Ostravsku. České vysoké učení technické v Brně připravuje čtyři regionální centra VaV v moravské metropoli. Západočeská univerzita v Plzni je nositelem projektu centra excelence Nové technologie pro informační společnost (NTIS) a tří regionálních center VaV. Z českých vysokých škol dále realizují centra VaV Univerzita Palackého v Olomouci, České vysoké učení technické v Praze, Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Tomáše Bati v Plzni a Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Z **veřejných výzkumných institucí** (23 % schválených projektů center VaV) je nejvíce zastoupena Akademie věd ČR, a to šesti svými ústavy (z toho Fyzikální ústav AV ČR dvakrát), dále Centrum dopravního výzkumu a Výzkumný ústav veterinárního lékařství. Dalšími příjemci, kteří získali finanční prostředky na projekty center VaV jsou akciové společnosti (např. Výzkumný ústav anorganické chemie, a. s., COMTES FHT, a. s., VÚTS, a. s.) a příspěvkové organizace (např. Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně, Masarykův onkologický ústav).

Graf 2 – Výzkum a vývoj – příjemci projektů center VaV podle hospodářsko-právní formy

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

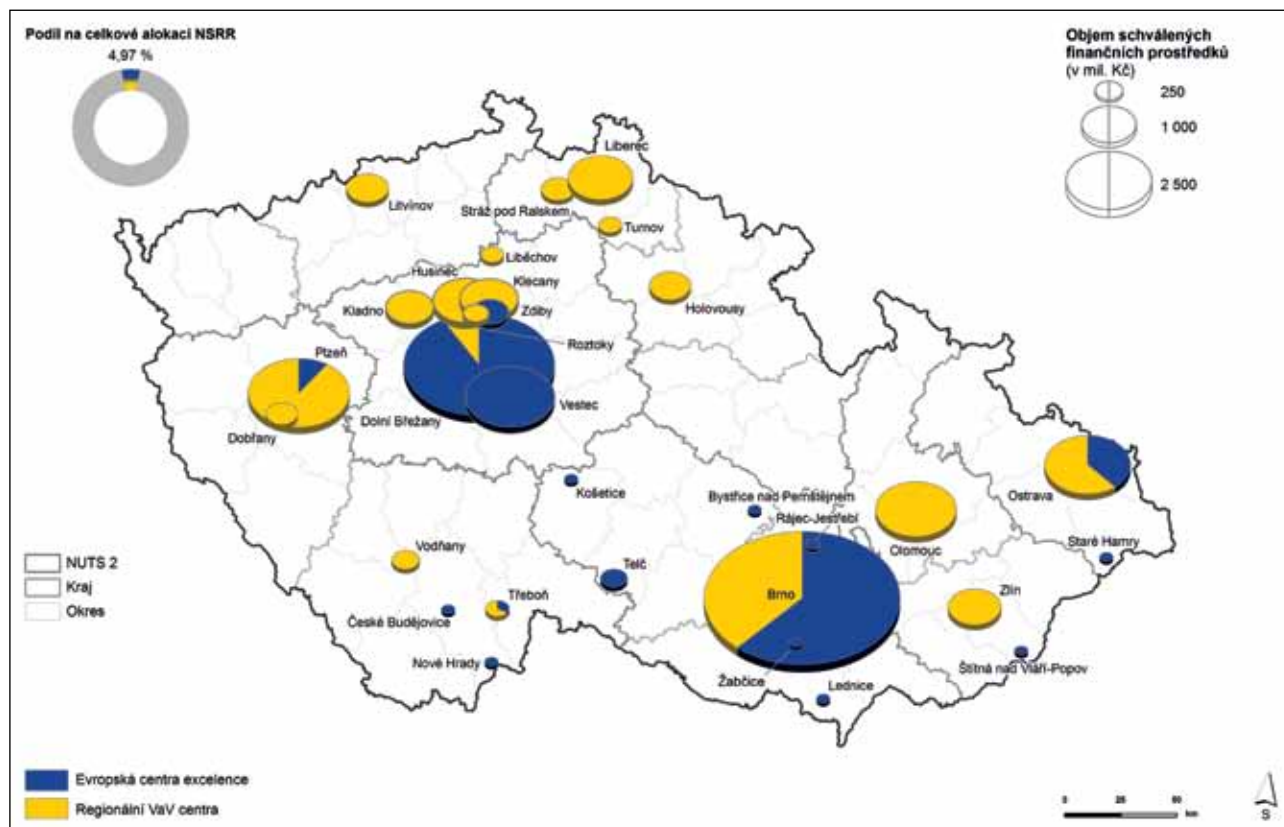
Výše uvedení příjemci jsou předkladatelé žádostí o dotace a nositelé projektů spolufinancovaných z fondů EU, kteří jsou za realizaci projektů zodpovědní. Vzhledem k tomu, že realizace tohoto typu projektů je časově a finančně náročná, na realizaci některých center VaV se podílí další partneři z řad veřejných i soukromých subjektů, působících v oblasti, která je předmětem zaměření daného centra VaV.

⁵⁹ Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací je dokument Evropské komise, který určuje podmínky, které je potřeba respektovat při poskytování podpory do oblasti výzkumu, vývoje a inovací.
Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:323:0001:0026:cs:PDF>.

Lokalizace center VaV

Rozmístění center VaV na území Česka společně s přehledem naplňovaných směrů výzkumu zachycují následující obrázky (Obrázek 7 a Obrázek 8). Souhrnně lze konstatovat, že centra VaV jsou primárně umísťována do univerzitních center či jejich zázemí (Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc, Liberec), tedy do oblastí s koncentrací vysokých škol, vzdělávacích a výzkumných zařízení, a do center s průmyslovou tradicí. Rozmístění center VaV souvisí s koncentrací veřejných a soukromých kapacit v hlavních (metropolitních) regionech ČR a jejich širším zázemí. Některá centra VaV jsou lokalizována v několika místech realizace, což zpravidla souvisí se sídlem partnerů spolupracujících na projektu centra VaV nebo se sítí zařízení nezbytných pro činnost daného centra VaV (např. CzechGlobe). Dále je vhodné doplnit, že některá centra VaV využívají stávající infrastruktury, tzn. průmyslové areály (brownfields), technické parky, objekty vzdělávacích, vědeckovýzkumných zařízení, která v rámci projektu spolufinancovaného z ERDF revitalizují a modernizují (Unipetrol výzkumně vzdělávací centrum – Litvínov, Centrum pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace – Liberec). Protože hl. m. Praha nepatří mezi regiony podporované z prostředků OP VaVpl, nevzniklo zde žádné centrum. Tento deficit je zčásti snížen propojeností Prahy a Středočeského kraje. Dá se očekávat, že centra realizovaná ve Středočeském kraji bezprostředně za hranicemi Prahy budou sloužit zejména kvalifikovaným odborníkům z Prahy. Jihomoravský kraj se stal místem realizace tří center excelence (CEITEC, ICRC, CzechGlobe) a 11 regionálních center (dohromady téměř třetiny zařízení), následovaný je krajem Středočeským s osmi projekty. Lokalizace dalších projektů kopíruje současné VaV kapacity v jednotlivých krajích, podobně totéž platí i o vysokých školách. Karlovarský a Pardubický kraj jsou jedinými regiony (mimo výše zmíněnou Prahu), v nichž žádné nové VaV centrum nevzniká. Pozice Karlovarského kraje se zdá být odůvodnitelná velmi omezenou regionální základnou VaV. Pardubický kraj by však mohl nabídnout dostatečně silné zázemí zejména pro technické obory.

Obrázek 7 – Výzkum a vývoj – centra VaV podle místa realizace a typu centra

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

17	Centrum rozvoje strojírenkého výzkum u Liberec	42	Západočeské materiálové metalurgické centrum (ZMMC)
18	Regionální centrum speciální optiky a optoelektronických systémů (TOPTEC)	43	Biomedicínské centrum Lékařské fakulty v Plzni
19	Jihočeské výzkumné centrum akvakultury a biodiverzity hydrocenóz (CENAKVA)	44	Udržitelná energetika
20	Centrum řasových biotechnologií Třeboň (Algatech)	45	Národní ústa v duševního zdraví (NUDZ)
21	Centrum regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum	46	Membránové inovační centrum
22	Biomedicína pro regionální rozvoj a lidské zdroje (BIOMEDREG)	47	Ovocnářský výzkumný institut
23	Regionální centrum pokročilých technologií a materiálů (RCPTM)	48	ExAM Experimental Animal Models

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

5.3.2 LIDSKÉ ZDROJE VE VAV

Vybudování chybějících VaV center a jejich propojení s podniky ovlivňuje plnění dalšího indikátoru, kterým je počet studentů všech studijních programů využívajících vybudovanou infrastrukturu. Prozatím závazek příjemců dosahuje více než šestinásobku cílové hodnoty (900 studentů), tj. 5,8 tis. studentů. Technické vědy na vysoké škole studovalo v roce 2011 více než 85,2 tis. studentů⁶⁰, pokud by tedy bylo dosaženo závazku, umožnily by finanční prostředky z fondů EU využít tuto infrastrukturu 6,8 % těchto studentů. Nárůst výdajů na VaV je doprovázen také nárůstem počtu zaměstnanců ve VaV. V roce 2012 pracovalo ve VaV více než 32 tisíc osob přepočtených na plný pracovní úvazek, což bylo o 5 tisíc více než v roce 2010. Také v centrech VaV budovaných z fondů EU dochází k tvorbě nových pracovních míst, příjemci se doposud zavázali vytvořit více než 4,7 tis. pracovních míst ve VaV, což představuje 14 % všech zaměstnanců ve VaV.⁶¹

Tabulka 15 – Výzkum a vývoj – lidské zdroje ve VaV (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
110815	Počet studentů všech stupňů, kteří využívají vybudovanou infrastrukturu / zapojených do činnosti centra	Počet studentů	0,0	900,0	5 805,0	1 889,0
110300 CORE 6	Počet nově vytvořených pracovních míst, zaměstnanci VaV – celkem	Počet míst	0,0	2 500,0	4 726,4	2 657,8

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

5.3.3 PLOCHA KAPACIT PRO VAV

Jednu z dalších aktivit, které příjemci projektů VaV realizují, je **rekonstrukce, rozšiřování a budování nových kapacit pro VaV**. Celkově se příjemci zavázali rekonstruovat, rozšířit či vybudovat 105,8 tis. m² ploch kapacity pro VaV. Graf 3 ukazuje, jak se oba typy center VaV (tj. centra excelence a regionální centra VaV) podílí na daném závazku. Více kapacit VaV připadá na regionální centra VaV (60,8 tis. m²) než na centra excelence (44,9 tis. m²).

Tabulka 16 – Výzkum a vývoj – plocha kapacit pro VaV (vybrané indikátory)

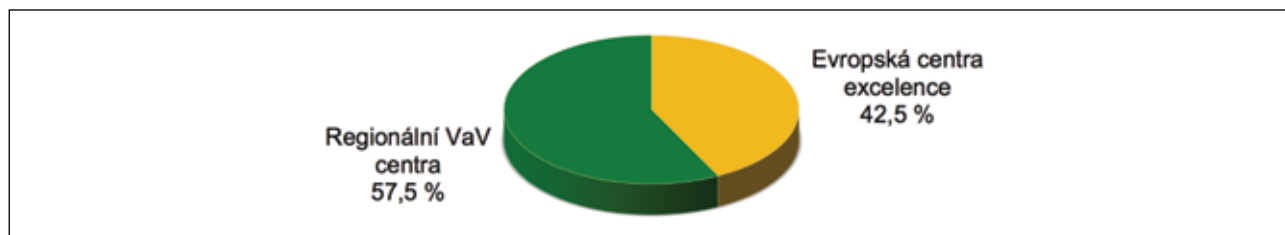
Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
110511	Zrekonstruované, rozšířené a nově vybudované kapacity	Plocha v m ²	0,0	60 000,0	105 845,0	2 884,1

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

⁶⁰ MŠMT, dostupné: http://dsia.uiv.cz/vystupy/vu_vs_f2.html.

⁶¹ Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2013, dostupné: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsecke=711241>.

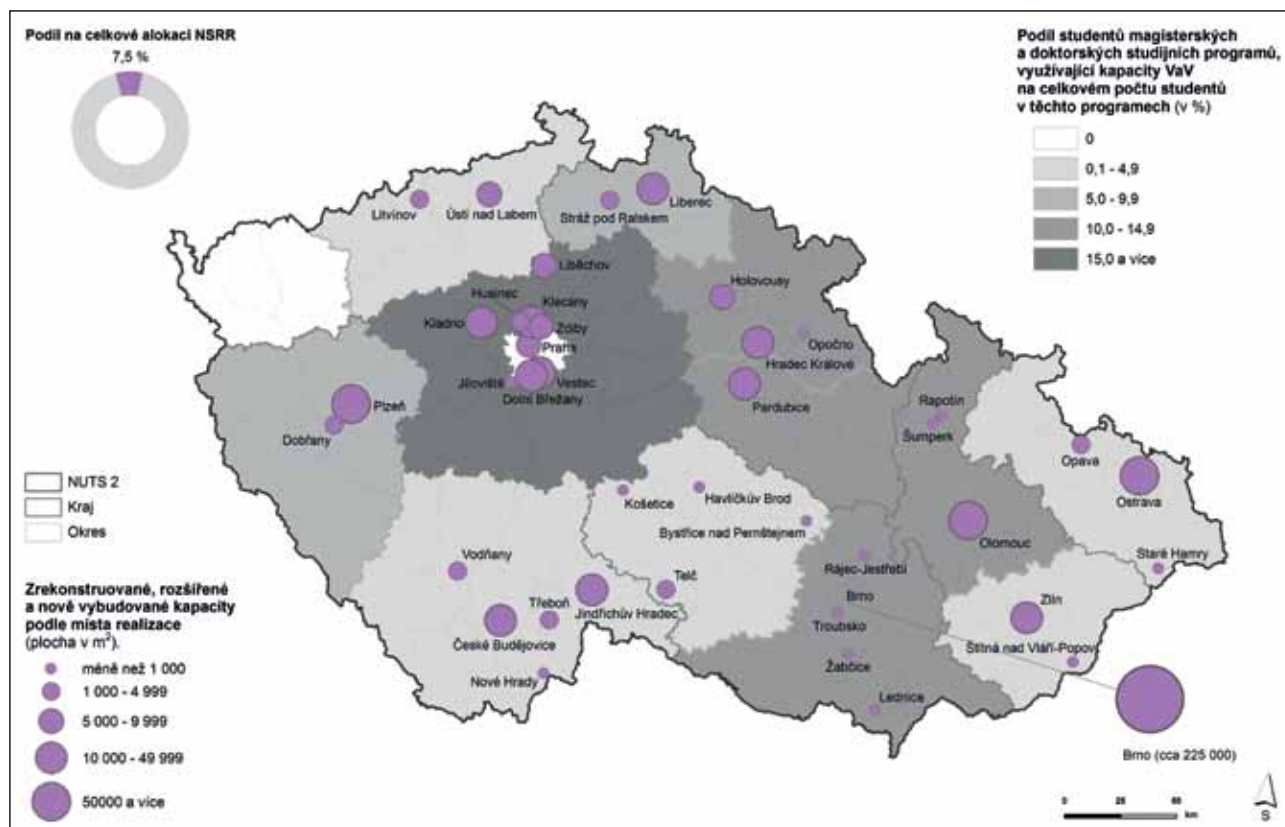
Graf 3 – Výzkum a vývoj – plocha kapacit pro VaV (dle typu centra VaV)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Lokalizace kapacit pro VaV vychází z umístění již existujících nebo aktuálně realizovaných center VaV a souvisí také s kapacitami lidských zdrojů, regionálně specifickou znalostní základnou nebo absorpčními kapacitami podnikového sektoru. Kapacity pro VaV jsou tudíž soustředěna v regionech s výraznou koncentrací těchto výše uvedených předpokladů.

Obrázek 9 – Výzkum a vývoj – lidské zdroje ve VaV a plocha kapacit pro VaV

Poznámka:

– Tyto aktivity nebyly zaměřeny na hl. m. Praha, proto je zde hodnota 0%.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

5.3.4 PRE-SEED AKTIVITY

Pre-seed aktivity jsou krokem před aplikační fází, slouží k výběru aktivit vhodných pro aplikační fázi, čímž zvyšují jejich následný úspěch. Hlavním cílem výzvy je podpora komercializace nadějných technologií a vynálezů s vysokým aplikačním potenciálem, které vznikají na vysokých školách a výzkumných institucích. V zahraničí již ověřená forma podpory na akademických institucích směřovaná k „posu-

nu“ nadějných technologií/vynálezů směrem k jejich komercializaci. V ČR podobný typ intervence ze strany státu do roku 2012 nebyl. Celkem bylo na podporu tohoto typu projektů vyčleněno z OP VaVpl již téměř 1,2 mld. Kč.

Tabulka 17 – Výzkum a vývoj – pre-seed aktivity (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
132030	Počet úspěšných individuálních aktivit v rámci pre-seed	Počet projektů	0,0	N/A	335,0	0,0 ¹

Poznámka:

1 Vzhledem k tomu, že projekty OP VaVpl podporující pre-seed aktivity jsou aktuálně v realizaci a nejsou ukončeny, je dosažená hodnota indikátoru nulová.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

5.3.5 SPOLUPRÁCE S APLIKAČNÍ SFÉROU

V ČR stále přetrvávajícím problémem zůstává absence systematického propojení univerzit a akademických ústavů s podniky. Nicméně hodnoty závazků indikátorů, které jsou naplňovány aktivitami na kooperaci mezi výzkumnými centry a aplikační sférou – počet projektů spolupráce aplikační sféry s VaV centry – dosahují vysokých hodnot, v současné době jde o 280 % cílové hodnoty u center excelence a 497 % cílové hodnoty u regionálních VaV center. Vzhledem k tomu, že tato kooperace je v ČR nedostatečná, jedná se o velmi zajímavý příspěvek SF k této problematice.

Tabulka 18 – Výzkum a vývoj – spolupráce s aplikační sférou (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
110710	Počet projektů spolupráce aplikační sféry s centry excelence	Počet projektů	0,0	30,0	84,0	54,0
110720	Počet projektů spolupráce aplikační sféry s regionálními VaV centry	Počet projektů	0,0	100,0	497,0	370,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

5.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů

V oblasti VaV se od roku 2007 podařilo významně zvýšit hodnotu souhrnného inovačního indexu a výrazně se tak přiblížit průměru EU-27. Přesto však ČR stále zaostává za průměrem EU-27, a to z toho důvodu, že podpora VaV z veřejných i soukromých zdrojů stagnuje a podíl výdajů na VaV na HDP je pod průměrem EU-27. Nastavené cíle a směřování investic ve stále ještě probíhající programovém období 2007–2013 ještě více zdůraznily potřebu podpory rozvoje VaV jako jednoho z klíčových faktorů konkurenceschopnosti.

Potřeba finančních prostředků pro rozvoj této oblasti v návaznosti na podporu konkurenceschopnosti je stále aktuální. Podpora v oblasti výzkumu a vývoje v programovém období 2007–2013 směřuje především do tvorby podmínek pro spolupráci mezi výzkumnými a vzdělávacími středisky a podnikatelskou sférou a rozvoje VaV pro posílení inovací v jednotlivých regionech. Toho bude dosaženo vytvořením inovačních center a center transferu technologií⁶². Příspěvek z fondů EU do této oblasti doposud není markantní, a to díky zpoždění realizace OP Výzkum a vývoj pro inovace. Postupnou realizací podpořených aktivit (výstavba center VaV) a dosažením cílových hodnot indikátorů však dojde k výrazné modernizaci výzkumné infrastruktury v ČR.

I přes velmi výrazný příspěvek strukturálních fondů k této oblasti nadále chybí systematické propojení univerzit a akademických ústavů s podniky. Do budoucna je proto klíčové maximálně využít vybudovanou výzkumnou infrastrukturu a VaV centra a koncentrovat další podporu na zvýšení kvality a relevance prováděného výzkumu, zvýšení provázanosti mezi výukou, výzkumem a praxí a efektivní využití kapacit. Důležité bude, zda se podaří udržet aktivity v podpořených centrech a dále je rozvíjet.

Jak již bylo řečeno, v programovém období 2007–2013 dochází k budování řady nových výzkumných center a potřebou pro jejich rozvoj

⁶² Viz směřování prostředků do budování 8 center excelence a 40 regionálních VaV center.

je dostatečný, kvalitní a kvalifikovaný lidský kapitál. Investice do vybudovaných center výzkumu a vývoje lze zhodnotit prostřednictvím posílení zájmu žáků o technické a přírodovědné obory, to vzhledem k tomu, že v ČR existuje výrazný nedostatek nadaných technicky a přírodovědně orientovaných jedinců. Důležité je podpořit neuspokojivý stav vybavení škol, které nesplňuje standardy moderních výzkumných a vzdělávacích trendů. Nevyhovující je stav přístrojového a softwarového vybavení i stav prostor pro praktickou část výuky⁶³. Výzkumný systém v ČR je z hlediska finančních a personálních kapacit značně roztržitý a podfinancovaný. Výzkumné týmy tak nedosahují dostatečné velikosti a potřebné mezioborovosti pro realizaci výzkumných aktivit reagujících na potřeby z pohledu konkurenceschopnosti ČR a jejích regionů. V této souvislosti i nadále přetrvává velmi intenzivní potřeba investic na podporu spolupráce veřejného, akademického a podnikového sektoru při generování a naplňování rozsáhlých výzkumných témat, reflektujících dlouhodobé společenské a ekonomické potřeby ČR či konkrétního regionu.

⁶³ Tento stav je obzvlášť závažný u vysokých škol v Praze

6 Vzdělávání

6.1 Základní charakteristika oblasti

Evropská i česká společnost se musí do budoucna vyrovnat s dynamicky se vyvíjejícími podmínkami globální ekonomiky a souvisejícími nároky na dovednosti, znalosti a flexibilitu jedince. Nová „společnost znalostí“ znamená zcela zásadní proměnu. Úroveň vzdělání, kvalita a výkonnost vzdělávacího systému a především míra toho, jak společnost dokáže využít tvůrčího potenciálu svých členů, jsou rozhodujícím činitelem dalšího vývoje společnosti, podmínkou ekonomického růstu, zlepšení možnosti zaměstnanosti, a tím pádem společenské i individuální prosperity.

Globální konkurence a proměnlivost trhu práce bude nutit každého jedince, aby se vzdělával po celý život. Koncepte celoživotního učení se musí zaměřit na vytvoření nezbytné základny (zvýšení účasti na předškolním vzdělávání, modernizace základního vzdělávání, rozšíření a správné zacílení středního vzdělávání a účasti na něm) a vytvoření vazeb mezi učením a praxí. Investice do lidského kapitálu jsou významným předpokladem ekonomického růstu. K naléhavosti uvedených výzev přispívá v našich podmínkách současně i ta skutečnost, že dochází k demografickému úbytku populace ČR a nutnosti nahradit na pracovním trhu ročníky odcházející do důchodu. Nemožnost či nepřipravenost reagovat účinně na tyto změny by mohla způsobit vážné problémy v oblasti zaměstnanosti pracovní síly a konkurenceschopnosti ČR, a tím současně ohrozit tempo hospodářského růstu. Tradiční silnou stránkou české populace je vysoký stupeň dosaženého zejména vyššího středního vzdělání a nízký počet občanů jen s ukončeným základním vzděláním. Naopak slabinou je poměrně nízké zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob v populaci, a to i přes vzestupný trend a rozšiřující se přístup k terciárnímu vzdělávání v současné době.

6.2 Zaměření NSRR

Oblast vzdělávání je v NSRR zahrnuta do druhého cíle „*Otevřená, flexibilní a soudržná společnost*“ a aktivity v oblasti vzdělávání jsou definovány v samostatné prioritě „*Vzdělávání*“. Cílem této priority je zvýšení adaptability českého lidského potenciálu pro zajištění zvyšování konkurenceschopnosti české ekonomiky a podporu aktuální i budoucí zaměstnanosti. K realizaci cílů priority „*Vzdělávání*“ přispívají všechny čtyři věcné prioritní osy OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost („*Počáteční vzdělávání*“, „*Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj*“, „*Další vzdělávání*“ a „*Systémový rámec celoživotního učení*“) a dále prioritní osa „*Modernizace počátečního vzdělávání*“ v OP Praha–Adaptabilita, prioritní osa „*Adaptabilita*“ v OP Lidské zdroje a zaměstnanost a prioritní osa „*Posílení kapacit vysokých škol pro terciární vzdělávání*“ v OP Výzkum a vývoj pro inovace. Podpora vzdělávání směřuje také z regionálních OP, a to na rekonstrukce a vybavení objektů vzdělávací infrastruktury.

Klíčové aktivity v oblasti vzdělávání jsou zaměřeny na vytvoření komplexního a pro všechny dostupného otevřeného systému celoživotního učení, který poskytuje kvalitní vzdělávání a odbornou přípravu pro úspěšné uplatnění na trhu práce včetně klíčových kompetencí pro trh práce. V oblasti terciárního vzdělávání je pozornost věnována adaptaci studijních programů pro potřeby znalostní společnosti s důrazem na rozvoj progresivních oborů a VaV pro posílení konkurenceschopnosti české ekonomiky. V neposlední řadě se aktivity zaměřují na další vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků škol s ohledem na potřebu zatraktivnění učitelského povolání a nezbytnou materiální obnovu vzdělávacích zařízení.

6.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR

ČR vykazuje nižší podíl veřejných výdajů na vzdělávání oproti průměru zemí OECD⁶⁴. Roční alokace OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost činí cca 6,4 mld. Kč (podíl EU). Pro srovnání výdaje státního a územních rozpočtů na vzdělávání v roce 2013 činily celkem 140,4 mld. Kč, z toho výdaje na regionální školství činily 85,2 mld. Kč a výdaje na vědu a vysoké školy dosáhly 43,6 mld. Kč⁶⁵. Finanční prostředky z fondů EU do oblasti vzdělávání tak pokrývají sice nepatrnou část veřejných prostředků směřujících do této oblasti, avšak vzhledem k tomu, že podíl výdajů na HDP je v ČR velmi nízký, je nutné každé dostupné prostředky brát jako významný posun ve financování podpory lidského kapitálu.

Jedním ze základních ukazatelů kvality pracovní síly je podíl osob v populaci ve věku 15 a více let podle nejvyššího dosaženého vzdělání. Jak již bylo popsáno výše, v české populaci je velmi nízký počet občanů s ukončeným pouze základním vzděláním. Podle sčítání lidu v roce 2011 bylo bez vzdělání, nebo dosáhlo pouze základního vzdělání přibližně 23,4 % populace ČR ve věku 15 a více let⁶⁶. Výsledky žáků na konci povinné školní docházky dosahují v mezinárodním srovnání průměrných až nadprůměrných výsledků, nadprůměrných například

⁶⁴ V roce 2010 země OECD vynaložily na vzdělávání v průměru 6,3 % HDP, v zemích EU21 se jednalo o 5,9 %. Česká republika vynaložila na vzdělávání 4,7 % HDP. Viz publikace Education at a Glance 2013 – www.oecd.org/edu/eag.htm.

⁶⁵ Dostupné: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/rozpocet-kapitoly-msmt-na-rok-2013>.

⁶⁶ Dostupné: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4032-13>.

v matematice a přírodovědných předmětech, avšak průměrných až podprůměrných výsledků v úrovni čtenářské gramotnosti. Naopak v oblasti VŠ byl v posledních letech zaznamenán vysoký nárůst jak v oblasti nejvyššího dosaženého vzdělání (12,5 % populace), tak v počtu absolventů. Ve srovnání s EU-27 je sice stále podíl populace s VŠ vzděláním nižší (23,8 % oproti 34,6 % ve věkové skupině 30–34 let)⁶⁷, v současné době se však na vysoké školy zapisují téměř tři čtvrtiny dané věkové kategorie. Zájem o vysokoškolské vzdělání však není doprovázen zvýšením či udržení jeho kvality a vysokoškolské vzdělání tak nedosahuje svého potenciálu pro konkurenceschopnost ČR.

Graf 4 – Vzdělávání – nejvyšší ukončené vzdělání obyvatel starších 15 let podle výsledků SLDB 2011

Zdroj: SLDB 2011

6.3.1 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Celkový počet žáků v základních školách ve školním roce 2012/2013 byl v ČR cca 808 tisíc. Prostřednictvím oblasti podpory za měřené na základní vzdělávání bylo **podpořeno více jak 1,3 mil. žáků**. Vzhledem k tomu, že jeden žák může být podpořen tolikrát, kolik podpor mu bylo poskytnuto, není srovnání počtu podpořených dětí a celkového počtu žáků zcela vypovídající, přesto se dá říci, že se jedná o významnou podporu v oblasti základního vzdělávání.⁶⁸

Tabulka 19 – Vzdělávání – základní vzdělávání (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
074114	Počet podpořených osob v počátečním vzdělávání celkem – dětí, žáků – (oblast podpory 1.4 OP VK)	Počet osob	0	206 306	N/A	1,4 mil.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Ve školním roce 2012/2013 fungovalo v ČR 4 095 základních škol, **z toho více než 3,5 tis. (90,5 % z celkového počtu) základních škol získalo podporu z fondů EU za více než 3,5 mld. Kč (podíl EU) na jednotlivé podporované aktivity.** Podpora základních škol byla realizována zejména z oblasti podpory „Zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních školách“ (oblast podpory 1.4 v OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost) a aktivity podporované z této oblasti směřovaly zejména do podpory inovativních metod a forem práce zaměřených na rozvoj klíčových kompetencí žáků při výuce jednotlivých předmětů (např. matematika, přírodovědné předměty, cizí jazyky). Další prostředky z OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost pak směřují na podporu rovných příležitostí a integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (téměř 300 projektů za 0,8 mld. Kč) a na vzdělávání pedagogických pracovníků (téměř 100 projektů

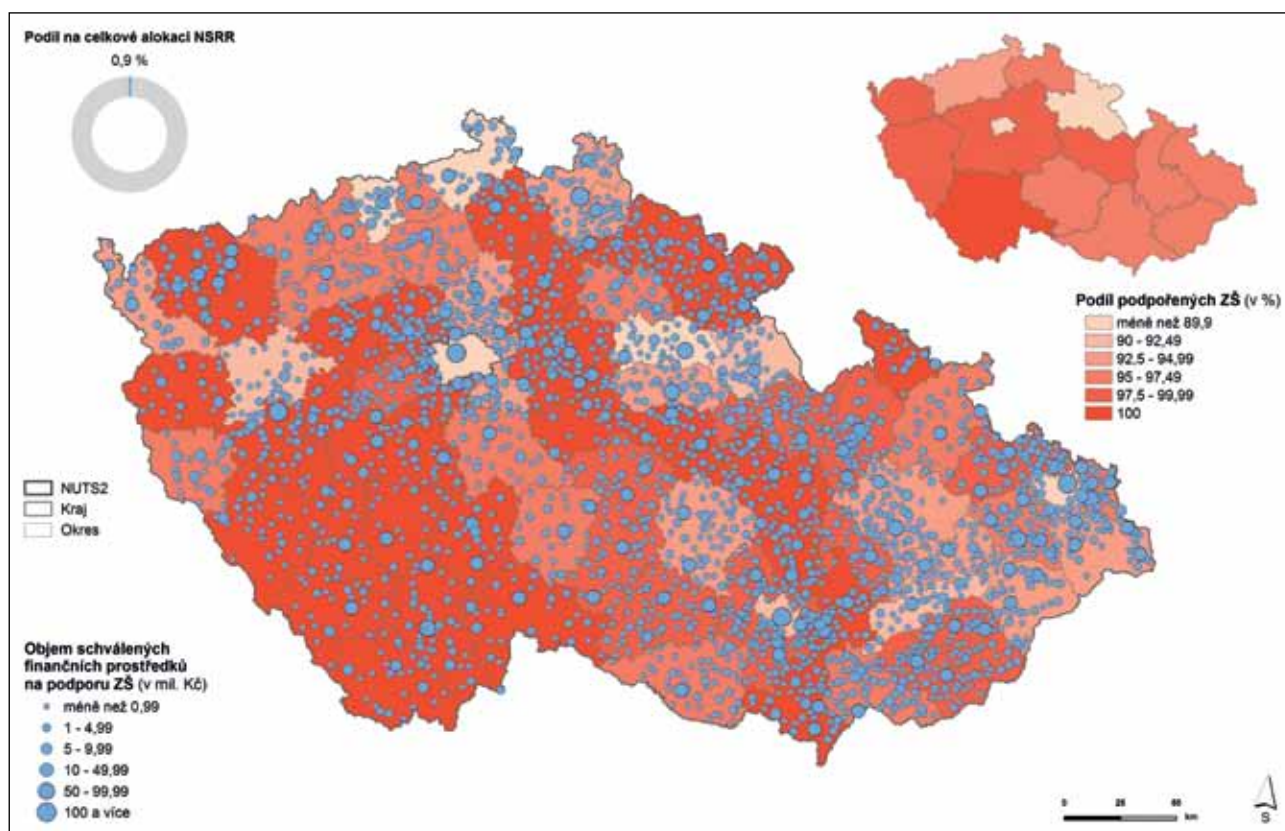
⁶⁷ Dostupné: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4032-13>.

⁶⁸ V případě, kdy je podpořené osobě poskytnuto více odlišných / na sebe nenavazujících podpor v rámci jednoho projektu OP Vzdělávání a konkurenceschopnost, je do indikátoru tato osoba započítána tolikrát, kolik podpor jí bylo poskytnuto, což způsobuje vysoké dosažené hodnoty indikátoru.

za 0,2 mld. Kč). Na podpoře základního vzdělávání se podílejí také regionální OP, ze kterých směřují prostředky (téměř 150 projektů za 0,9 mld. Kč) na rekonstrukci a vybavení objektů základních škol (např. na rozvoj přírodo-vědných předmětů a multimediální výuka pomocí vybavení moderními technologiemi, výbavou laboratoří ad.).

Obrázek 10 poskytuje pohled na regionální rozložení podpory základního vzdělávání v ČR ze SF. Vzhledem k tomu, že bylo podpořeno 90,5 % všech základních škol, můžeme konstatovat, že podpora směřovala na celé území ČR, hodnoty v jednotlivých okresech dosahují 85–100 % podpořených škol (pouze cca 50 základních škol nezískalo nebo nežádalo o podporu)⁶⁹. Tento jev je zapříčiněn zejména možností všech základních škol v ČR⁷⁰ zapojit se do projektu „EU peníze základním školám“, a to velmi jednoduchým způsobem na základě tzv. šablon klíčových aktivit. Cílem této aktivity je plošné zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních školách zejména v dlouhodobě problémových oblastech, jakými jsou čtenářská a informační gramotnost, cizí jazyky, přírodní vědy, matematika nebo využívání ICT.

Obrázek 10 – Vzdělávání – základní školy podpořené ze SF (index míry podpořených základních škol v jednotlivých okresech a krajích)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚŽK

6.3.2 STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Zájem o střední vzdělávání v rámci populačního ročníku v denní formě studia i nadále roste. Míra účasti mládeže na středním vzdělávání je velmi vysoká a v roce 2012/2013 dosáhla 89,8 % podílu z patnáctileté až osmnáctileté mládeže, 96,5 % včetně nástavbového studia. Mezi přihlášenými a přijatými žáky do jednotlivých druhů středních škol je určitý rozdíl, zvyšuje se zájem o střední vzdělávání s maturitní zkouškou a výrazně se snižuje zájem o střední vzdělávání s výučním listem.

Zvyšování kvality středních škol je prostřednictvím NSRR podporováno zejména oblastí podpory „Zlepšení podmínek pro vzdělávání na středních školách“ (oblast podpory 1.5 v OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost). Podpora více než 1 tisíc projektů za 1,2 mld. Kč (podíl EU) směřuje zejména do vytváření podmínek pro rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků v oblasti přírodovědných předmětů, cizích jazyků, ICT a rozvoje odborných kompetencí. Další prostředky z OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost pak směřují

⁶⁹ Výjimku tvoří Praha, kde je podpora základních škol realizována z prioritní osy „Modernizace počítačného vzdělávání“ OP Praha–Adaptabilita.

⁷⁰ Projekt EU peníze školám se v důsledku unijních pravidel netýká pražských základních škol (hl.m. Praha nesplňuje podmínky stanovené Cílem Konvergence, ten se vztahuje na regiony, jejichž HDP na obyvatele nedosahuje 75 % průměru EU).

do vzdělávání pedagogických pracovníků (více než 200 projektů za 0,5 mld. Kč). Regionální OP opět podporují zejména projekty na vybavení objektů středních škol (více než 150 projektů za 2,5 mld. Kč).

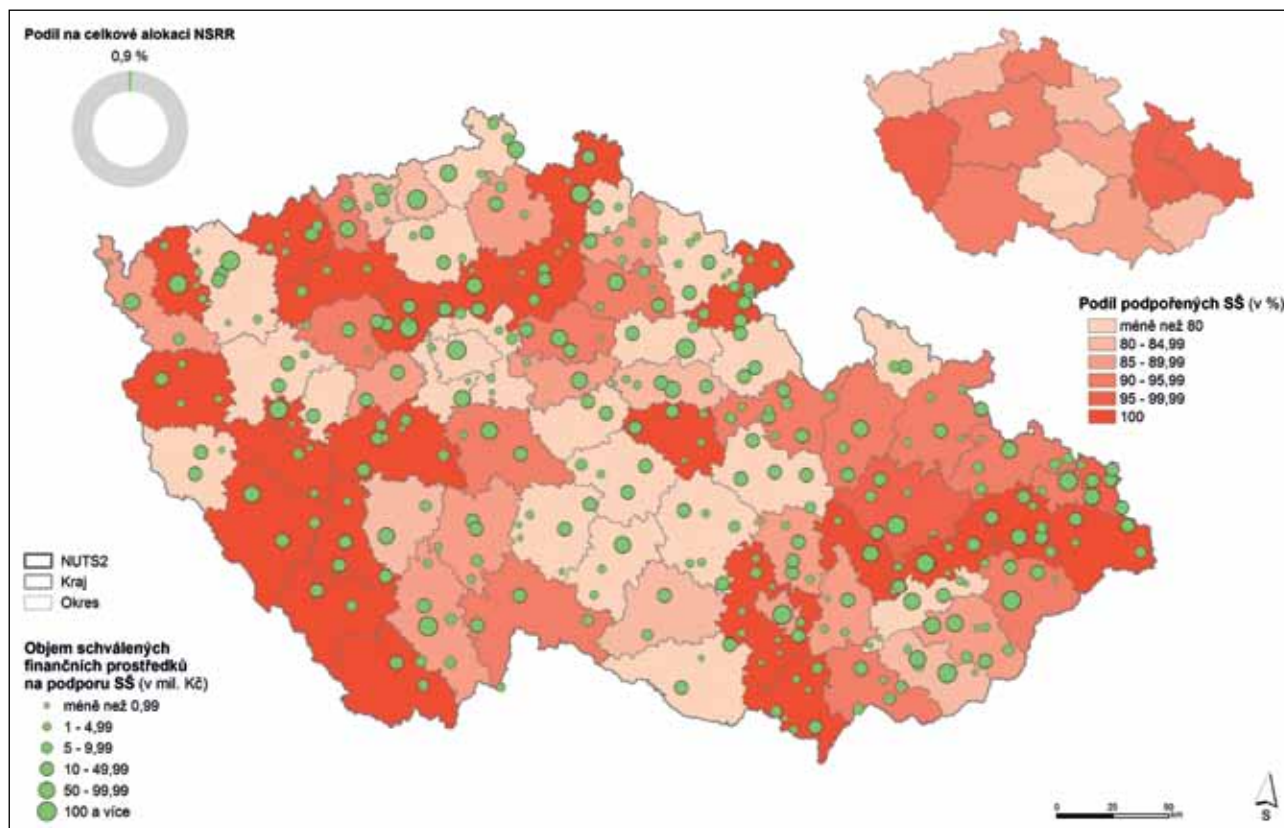
Tabulka 20 – Vzdělávání – střední vzdělávání (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
074114	Počet podpořených osob v počátečním vzdělávání celkem – dětí, žáků – (oblast podpory 1.5 OP VK)	Počet osob	0	218 955	N/A	25 485

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Obrázek 11 poskytuje pohled na regionální rozložení podpory středního vzdělávání v ČR. Podpora směřovala na celé území ČR, a to vzhledem k tomu, že bylo podpořeno 90 % všech středních škol, hodnoty v jednotlivých okresech dosahují 85–100 % podpořených škol⁷¹. Tento jev je zapříčiněn zejména možnostmi středních škol v ČR⁷² zapojit se do projektu „EU peníze středním školám“, a to velmi jednoduchým způsobem na základě tzv. „šablon klíčových aktivit“. Podpora směřovala do zlepšení výuky například ve čtenářské a informační gramotnosti, zlepšení výuky cizích jazyků a matematiky, zlepšení využívání ICT nebo zvýšení finanční gramotnosti, a to individualizací výuky prostřednictvím dělení hodin nebo podporou při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných a dále vzděláváním pedagogických pracovníků nebo tvorbou a následným používáním nových metodických pomůcek a učebních materiálů.

Obrázek 11 – Vzdělávání – střední školy podpořené ze SF (index míry podpořených středních škol v jednotlivých okresech a krajích)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

⁷¹ Výjimku tvoří Praha, kde je podpora základních škol realizována z prioritní osy „Modernizace počátečního vzdělávání“ OP Praha–Adaptabilita.

⁷² Projekt EU peníze školám se v důsledku unijních pravidel netýká pražských základních škol (hl.m. Praha nesplňuje podmínky stanovené Cílem Konvergence).

6.3.3 VYŠŠÍ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Síť vyšších odborných škol (VOŠ) vznikala značně různorodě, a to jak z hlediska jejich počtu, tak i velikosti, oborové struktury a regionálního rozložení. Ve školním roce 2012/2013 se vyučovaly studijní programy vyššího odborného studia v téměř 200 vyšších odborných školách. Aktivity zaměřené na modernizaci a zatraktivnění systému vyššího odborného vzdělávání se soustředí na možnost absorbovat větší množství uchazečů a efektivním způsobem reagovat na dynamické změny trhu práce a měnící se požadavky zaměstnavatelů. Záměrem je dosáhnout vyššího podílu studentů vyšších odborných škol, kteří budou nacházet kvalitní uplatnění na trhu práce, a mělo být alternativou k bakalářským programům na vysokých školách. Druhá prioritní osa OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost se zaměřuje na modernizaci terciárního vzdělávání včetně systému vyššího odborného vzdělávání. Do současnosti bylo podpořeno 14,4 tis. studentů VOŠ, což se při evidenci 29,8 tis. studentů VOŠ ve školním roce 2012/2013 v ČR jeví jako významná podpora, ačkoliv opět platí, že dochází ke kumulaci podpor poskytnutých jednomu studentovi.

Tabulka 21 – Vzdělávání – vyšší odborné vzdělávání (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
074150	Počet podpořených osob v počátečním vzdělávání – studentů VOŠ	Počet osob	0	6 000	N/A	14 429

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

6.3.4 VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Vysokoškolské vzdělání má více než 12 % populace ve věku 15 a více let⁷³. V posledních letech se velmi výrazně zvýšil počet studentů na vysokých školách. Růst počtu studentů však není provázen adekvátním zvyšováním vysokoškolských kapacit a počtu pedagogických pracovníků, z čehož plyne nedostatečná individualizace studia a vhodného rozložení studovaných předmětů. Celkově se počet studentů v terciárním vzdělávání od roku 2007 zvýšil o více než 20 % na hodnotu 406,1 tis. studentů. Pozitivní je fakt, že k nárůstu přijatých studentů dochází zejména v přírodních a technických vědách a naukách. Vzhledem ke kapacitám vysokoškolského vzdělávání a stagnujícím veřejným výdajům do této oblasti však roste riziko snížení kvality vzdělávání a tedy i absolventů.

Na potřeby vysokého školství se snaží reagovat OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost prostřednictvím druhé prioritní osy. Prozatím bylo podpořeno 917,7 tis. studentů vysokých škol, vzhledem k tomu, že aktuálně je na vysokých školách evidováno 406,1 tis. studentů, někteří z nich získali několikanásobnou podporu z SF.

Tabulka 22 – Vzdělávání – vysokoškolské vzdělávání (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
074155	Počet podpořených osob v počátečním vzdělávání celkem – studentů celkem – (prioritní osa 2 OP VK)	Počet osob	0	750 000	917 672	984 672

Poznámka:

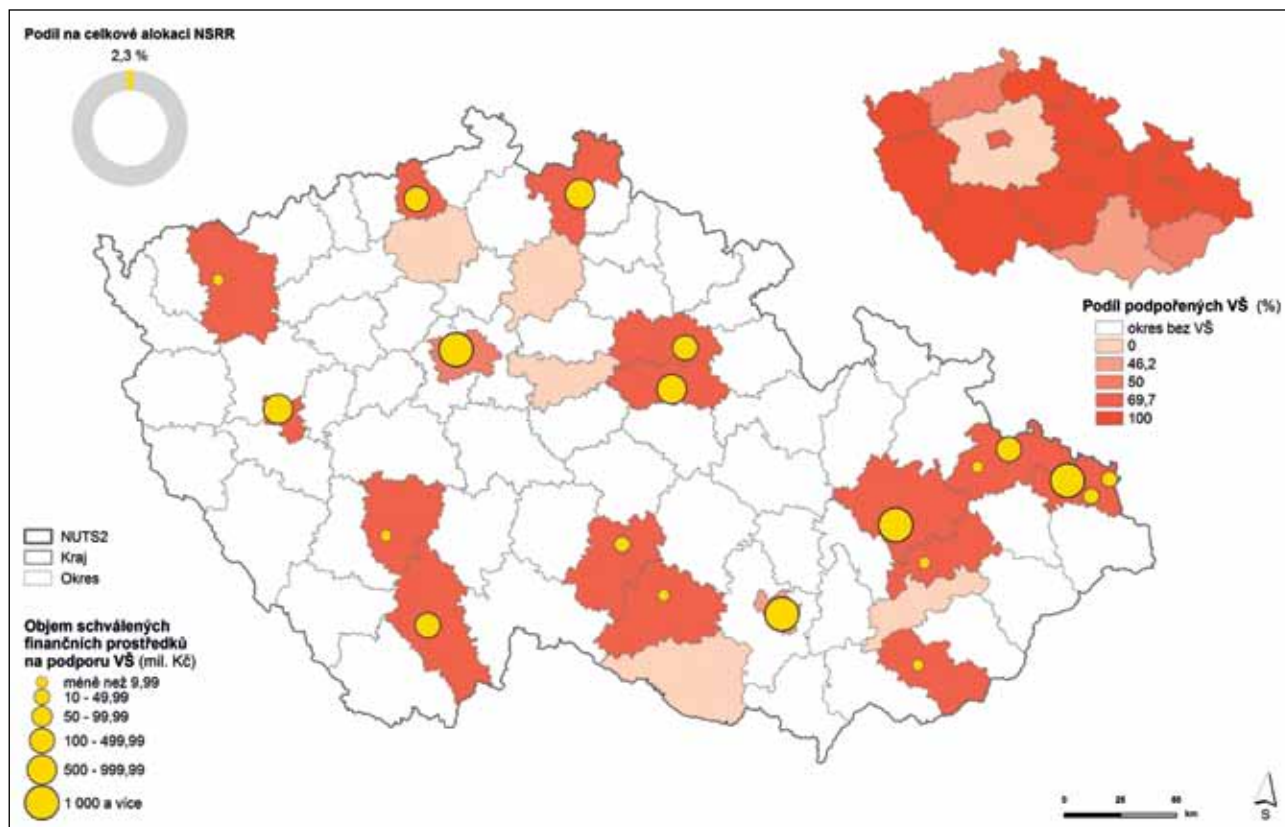
– *Aktivity v oblasti vysokoškolského vzdělávání ve vazbě na VaV, to je blíže popsáno v kapitole 5.*

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Regionální rozložení podpory vysokoškolského vzdělávání v ČR se vyznačuje silnou koncentrací do metropolitních a regionálních center s tradicí vysokoškolských vzdělávacích institucí (Praha, Olomouc, Brno, Ostrava). S rozvojem soukromých vysokých škol, došlo k lokalizaci tohoto typu vzdělávací instituce také do menších regionálních center (Jihlava, Karlovy Vary). Pouze pět okresů (resp. pět vysokých škol) nebylo podpořeno z fondů EU.

⁷³ ČSÚ, dostupné: <http://notes2.czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/p/3101-11>.

Obrázek 12 – Vzdělávání – vysoké školy podpořené ze SF (index míry podpořených vysokých škol v jednotlivých okresech a krajích)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

6.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů

ČR se stále vyznačuje vysokým podílem osob s dosaženým vyšším středním vzděláním a zároveň narůstá počet vysokoškolských studentů a absolventů. Kvalita vzdělávání na všech úrovních je však stále velmi nízká, což je klíčové pro budoucí ekonomickou konkurenceschopnost ČR. Zřejmý je nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce. Potenciál ekonomického růstu ČR a regionů je oslabován nedostatečnou dostupností kvalifikovaných pracovníků. Nedostatečný je počet absolventů technických a přírodovědných oborů, i když dochází k jejich postupnému nárůstu. Jde zejména o zpracovatelský průmysl, stavebnictví nebo zemědělství, kde je řada profesí dlouhodobě nedostatkových.

Veřejné výdaje na vzdělávání jako podíl na HDP vykazují stagnující trend. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že ačkoliv v této oblasti dochází k postupnému pokroku, jsou správnost nastavení a věcné zaměření této priority NSRR více než zřejmé. Cílem podpory v programovém období 2007–2013 v oblasti vzdělávání byla zejména modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání a jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení. Intervence v období 2014–2020 by měly úzce navazovat na výstupy projektů financovaných z OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, a to využitím mnoha kvalitních metodik a pilotně ověřených kurzů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a jejich cílené šíření do praxe přímo ve školách, a z OP Výzkum a vývoj pro inovace, které významným způsobem napomohly zkvalitnit infrastrukturu VŠ pro výzkumné účely.

7 Životní prostředí

7.1 Základní charakteristika oblasti

Stav životního prostředí v ČR v posledních deseti letech stagnuje. K výraznějšímu zlepšování kvality životního prostředí nedochází, přestože se významně snížila například průmyslová produkce, došlo ke změnám v zemědělství, pokračuje pokles výroby elektřiny v uhelných elektrárnách a meziročně klesly přepravní výkony železniční i silniční nákladní dopravy. S poklesem negativních vlivů na životní prostředí z velkých zdrojů znečišťování roste význam spotřeby domácností, zejména lokálního vytápění, spotřeby energie a vody a produkce odpadů, které ovlivňují celkový stav a vývoj životního prostředí v ČR⁷⁴. Kvalita ovzduší patří k nejzávažnějším problémům životního prostředí v ČR, i přesto, že se emise všech znečišťujících látek v 90. letech 20. století výrazně snížily především v důsledku omezení a restrukturalizace výroby. Jakost vody ve vodních tocích ČR se postupně zlepšuje především díky snižování množství vypouštěného znečištění z bodových zdrojů. Významným faktorem je rostoucí podíl obyvatel napojených na vodovody a kanalizace zakončenými čistírnou odpadních vod. Další problémovou oblastí jsou staré ekologické zátěže – plochy kontaminované předchozí činností, které představují riziko pro kvalitu podzemních i povrchových vod. V zastavěném území sídlí i v krajině existuje řada tzv. brownfields, tzn. území, jejichž intenzivní využívání (průmyslové, výrobní, těžební) již skončilo a které z hlediska ochrany dosud nezastavěných ploch představují významný potenciál, jehož je možné po odstranění ekologických zátěží a vhodné revitalizaci smysluplně využít.

7.2 Zaměření NSRR

Podpora zvyšování kvality životního prostředí je zakotvena ve třetím cíli NSRR „Atraktivní prostředí“, v prioritě „Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí“. Cílem této priority je zlepšení dostupnosti environmentální infrastruktury a obnovení a zvýšení kvality životního prostředí. Klíčové intervence této priority jsou zaměřeny na zlepšování kvality ovzduší, především na snížení expozice obyvatelstva emisemi a hlukem například **pořízením nízkoemisních spalovacích zdrojů**, vybudováním rozvodů tepla včetně centrálního zdroje, výsadbou nebo regenerací izolační zeleně, případně rekonstrukcí spalovacích zdrojů. Dále na šetrné vodní hospodářství, zvláště na výstavbu čistíren odpadních vod, vodovodů a kanalizace sloužících veřejné potřebě. Neméně důležitými aktivitami je zlepšení protipovodňové ochrany budováním systémů komplexního sledování a varovných systémů, ochrany před povodněmi výstavbou poldrů, **úpravou rybníků nebo koryt**. V neposlední řadě jde o zkvalitnění nakládání s odpady, včetně odstraňování starých ekologických zátěží.

Prioritu „Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí“ naplňuje všemi svými věcnými prioritními osami (s výjimkou prioritní osy 3 „Udržitelné využívání zdrojů energie“) **OP Životní prostředí**. Jde o prioritní osy „Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní“, „Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí“, „Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží“, „Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik“, „Zlepšování stavu přírody a krajiny“ a „Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu“.

7.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR

Trend rychlého zlepšování životního prostředí od roku 1989 v poslední dekádě významně zpomalil, v některých oblastech lze dokonce pozorovat jeho zvrácení. Nadále nejvíce přetrvávají problémy s kvalitou ovzduší. Velký vliv na ně mají klimatické a meteorologické podmínky, vytápění z lokálních zdrojů a doprava. Zhoršená kvalita ovzduší má negativní dopad na zdravotní stav obyvatel. V těchto zhoršených podmínkách však v ČR žije téměř polovina obyvatel. Nejpostiženějšími regiony ČR jsou Moravskoslezský kraj, Ústecký kraj, hl. m. Praha a další lokality s inverzní polohou. Obecně můžeme říci, že klesá energetická náročnost průmyslu, roste podíl výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie (OZE) a tím i podíl výroby elektřiny z OZE na hrubé domácí spotřebě elektřiny, struktura vytápění domácností se mění směrem k ekologicky šetrnějším způsobům vytápění, emise skleníkových plynů výrazně poklesly, snižuje se spotřeba vody v domácnostech a v průmyslu, zvyšuje se podíl obyvatel připojených na veřejné vodovody, prodlužuje se délka kanalizační sítě a dochází k zvyšování podílu obyvatel připojených na kanalizaci vybavenou čistírnou odpadních vod, vzrůstá podíl materiálového využití komunálního odpadu. K těmto trendům přinášejícím zlepšení stavu životního prostředí bezesporu přispěly určitým dílem i projekty financované ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti⁷⁵.

⁷⁴ Zpráva o životním prostředí České republiky 2012, 23. 10. 2013, dostupné: http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/Zpr%C3%A1va%20o%20%20C5%BEivotn%C3%ADm%20prost%C5%99ed%C3%AD%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republiky%202012_20131023.pdf.

⁷⁵ Přínosy strukturálních fondů a kohezní politiky v České republice, EEIP, březen 2014.

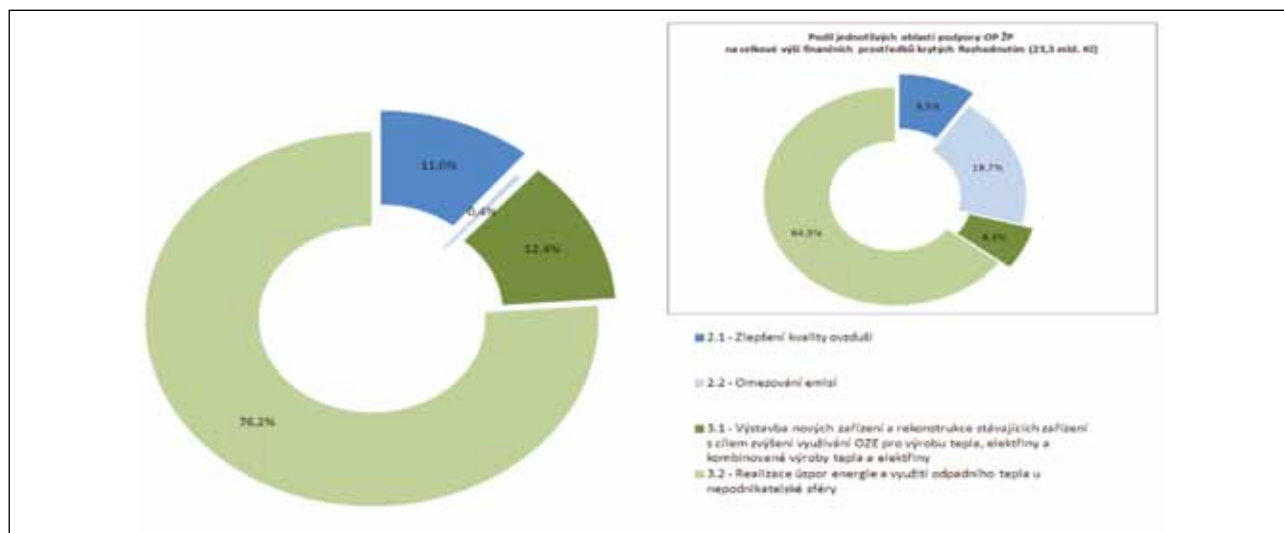
7.3.1 KVALITA OVZDUŠÍ

Emise škodlivých látek v ovzduší se daří postupně snižovat, současně se ale zvětšila plocha území se zhoršenou kvalitou ovzduší a s tím i počet obyvatel vystavených nadlimitním koncentracím znečišťujících látek. Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší však nemají plošný, ale územně ohraničený charakter. Jedná se o regiony s průmyslovou výrobou, oblasti s intenzivní silniční dopravou a malá sídla, kde tlak na kvalitu ovzduší pochází především z vytápění domácností. V těchto regionech, mezi které patří část Moravskoslezského a Ústeckého kraje, území hl. m. Prahy a některé další lokality v Česku, představuje zhoršená kvalita ovzduší riziko dlouhodobých dopadů na zdraví obyvatel⁷⁶. Nejvýznamnějším antropogenním skleníkovým plynem je oxid uhličitý (CO₂)⁷⁷. Oxid uhličitý má největší podíl na celkových agregovaných emisích⁷⁸. V Česku v roce 2009 byl tento podíl 84,4 %. Mezi roky 1990 a 2009 došlo k jejich poklesu o 31,1 %. Na poklesu se podílelo zejména snížení emisí oxidu uhličitého v sektoru energetiky (zpracovatelský průmysl) a v ostatních sektorech (domácnosti, instituce a služby). Do roku 2030 se předpokládá pokles o 30 % oproti roku 2000 a 40 % oproti roku 1990. Zvyšování kvality ovzduší je jedním z témat OP Životní prostředí, částečně je podporováno také prostřednictvím OP Podnikání a inovace v oblastech zlepšování kvality ovzduší, snižování spotřeby energie a zvyšování výroby energie z OZE zejména prostřednictvím podpory projektů zaměřených na pořízení a instalaci zařízení využívajících OZE a na snižování energetické náročnosti (viz kapitola k tématu Energetika).

Indikátor „Snížení emisí CO₂“

Hlavní ukazatel, kterým je sledován pokrok v naplňování cíle v oblasti zlepšování kvality ovzduší je indikátor „Snížení emisí CO₂“. Indikátor je vyjádřen v ekvivalentu oxidu uhličitého v tunách za rok, což znamená, že udává, o kolik se sníží emise tohoto plynu do ovzduší realizací dané aktivity. Cílová hodnota indikátoru je nastavena na pokles emisí o 250 tis. tun za rok. Emise CO₂ v ČR dosáhly v roce 2009 cca 96 mil. tun⁷⁹, stanovený cíl tedy tvoří přibližně 0,2 % tohoto objemu. Závazek příjemců v projektech realizovaných v OP Životní prostředí aktuálně činí cca 229,6 tis. tun za rok. S ohledem na výše uvedené hodnoty lze nicméně přínos operačního programu k řešení této problematiky označit za relativně nízký.

Graf 5 – Životní prostředí – plnění indikátoru „Snížení emisí CO₂“ (podíl jednotlivých oblastí podpory OP ŽP na závazku indikátoru Snížení emisí CO₂)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

⁷⁶ Zpráva o životním prostředí České republiky 2012, 23. 10. 2013, dostupné: http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/Zpr%C3%A1va%20o%20C5%BEivotn%C3%ADm%20prost%C5%99ed%C3%AD%20C4%8Cesk%C3%A9%20republiky%202012_20131023.pdf.

⁷⁷ Jeho emise pocházejí zejména ze spalování fosilních paliv, rozkladu uhličitánů při výrobě cementu, vápna, skla, při odsiřování, v metalurgických a chemických výrobcích aj. V Česku k emisím oxidu uhličitého ze spalovacích procesů přispívají nejvíce tuhá paliva, v menší míře pak paliva kapalná a plynná.

⁷⁸ Agregované emise souhrnně posuzují emise skleníkových plynů (vyjádřené ekvivalentním množstvím CO₂). Vypočítají se jako součet emisí jednotlivých plynů vynásobených příslušnými konverzními koeficienty, které udávají, kolikrát je daný plyn z hlediska absorpce radiace účinnější než oxid uhličitý.

⁷⁹ Zdroj: Eurostat.

Tabulka 23 – Životní prostředí – podpora snížení emisí CO₂ (vybrané indikátory)

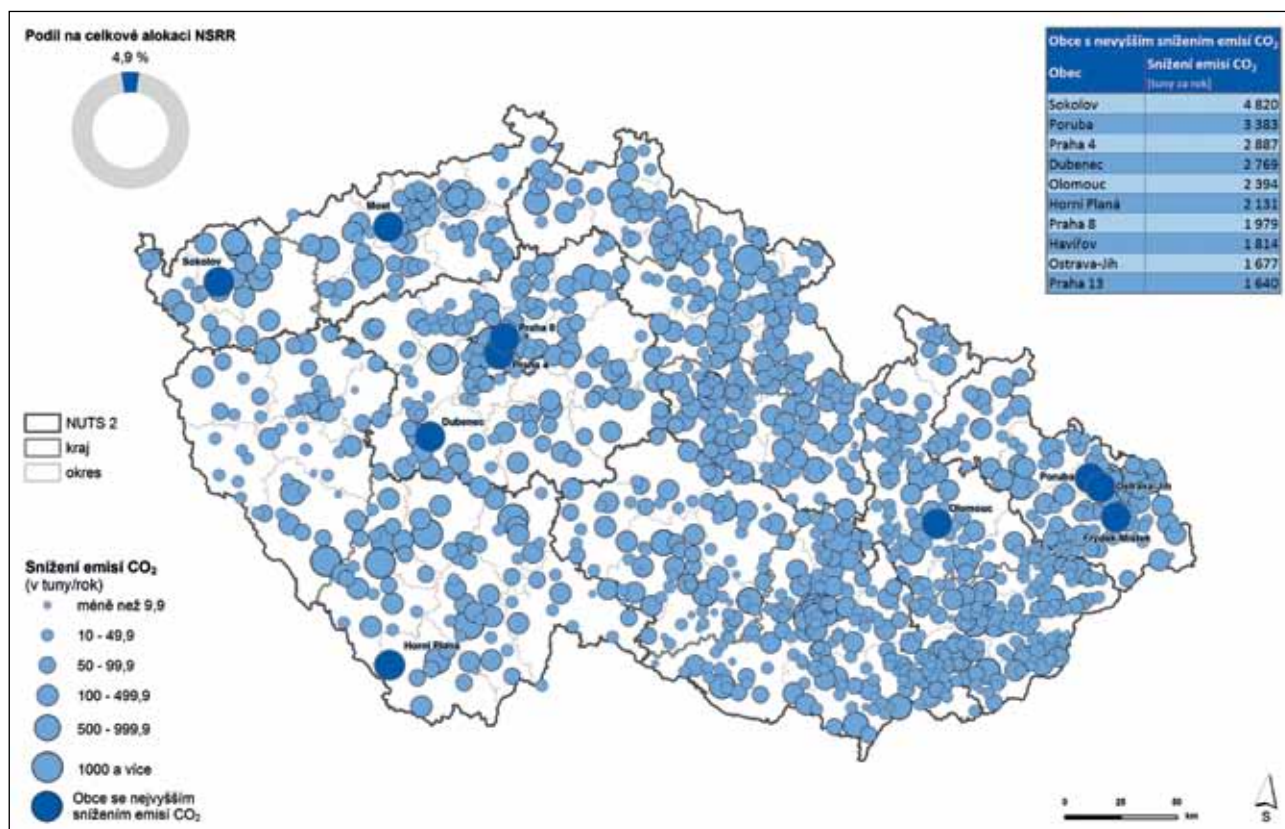
Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
211800	Snížení emisí CO ₂	tuny za rok	0,0	250 000	229 600	34 808

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Indikátor by měl být naplňován především druhou prioritní osou OP Životní prostředí „Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí“, která je na zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí přímo zaměřená. Ta však vykazuje velmi nízké finanční plnění (prostředky kryté Rozhodnutím o poskytnutí dotace dosahují 43,1 % z celkové alokace prioritní osy), což se odráží na aktuálním stavu naplnění indikátoru v této oblasti podpory. Na závazku 229,6 tis. tun za rok se tato prioritní osa OP Životní prostředí podílí pouze 11,4 %, tj. 26,2 tis. tun/rok. Indikátor je prozatím tedy naplňován především třetí prioritní osou „Udržitelné využívání zdrojů energie“ (ve třetí prioritní ose je 80,8 % alokace této osy kryté Rozhodnutím o poskytnutí dotace), a to téměř 88,6 % z celkového závazku.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že prozatím ke snižování emisí CO₂ přispívají projekty spolufinancované z FS, které jsou zaměřené zejména na **realizaci energetických úspor a využití odpadního tepla** (oblast podpory 3.2). Tyto aktivity, při kterých dochází k zateplování objektů a výměně oken, jsou realizovány zvláště ve vzdělávacích zařízeních (hlavně mateřské a základní školy), v objektech sociálních služeb (domovy důchodců), v objektech městských a obecních úřadů, ale i ve zdravotnických a sportovních zařízeních (tělo cvičny, bazény).

Obrázek 13 – Životní prostředí – podpora snížení emisí CO₂ na území České republiky

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

Ke snižování emisí CO₂ vede **výstavba nových a rekonstrukce stávajících zařízení, které využívají udržitelné zdroje energie** (oblast podpory 3.1). V projektech spolufinancovaných z FS jsou například instalovány solární systémy nebo systémy využívající biomasu a jiné udržitelné zdroje energie pro výrobu elektřiny a tepla. A dále projekty spolufinancované ze SF, které vedou **ke zlepšení kvality ovzduší** (oblast podpory 2.1) prostřednictvím výměny či rekonstrukce stávajícího zdroje tepla za nízkoenergetický a nízkoemisní zdroj a realizace dalších energetických úspor, skrze budování a napojování na rozvody centrálního zásobování tepla či plynofikaci apod.

Ve zbylých dvou letech implementace je očekáván pokrok v plnění cílů zejména prioritní ose 2 (tzn. ukončení výběrových řízení, následné vydání Rozhodnutí o poskytnutí dotace a zahájení realizace projektu) a zvyšování podílu druhé prioritní osy na naplňování indikátoru „Snižování emisí CO₂“, ale zejména další snižování emisí znečišťujících látek do ovzduší⁸⁰.

Z územního hlediska je možné říci, že aktivity vedoucí ke zlepšení kvality životního prostředí prostřednictvím indikátoru „Snižování emisí CO₂“ jsou realizovány na celém území Česka (Obrázek 13). Z obrázku je patrné, že podpora v oblasti snižování emisí CO₂ je relativně plošnou záležitostí, přičemž největších úspěchů je dosahováno právě tam, kde je znečištění ovzduší významným problémem. V obcích, ve kterých indikátor „Snižování emisí CO₂“ dosahuje nejvyšších hodnot (Sokolov, Ostrava, Praha, Olomouc aj.), je realizována s pomocí fondů EU celá řada projektů zaměřených na dosažení energetických úspor zejména ve vzdělávacích zařízeních. V Havířově je realizován projekt na zateplení vybraných zdravotnických zařízení a škol. V obci Dubenec se řeší snižování energetické náročnosti a využití obnovitelných zdrojů energie pro vytápění Věžnice Příbram a v obci Horní Planá probíhá rekonstrukce tamní kotelny.

7.3.2 VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

ČOV a kanalizace

Alokace prostředků OP Životní prostředí na intervence zaměřené na **snižování znečištění vod** ve výši 50,2 mld. Kč (podíl EU)⁸¹ by měla pokrývat investiční potřeby pro splnění závazku o čištění odpadních vod. Pokračuje zvyšování celkového počtu čistíren odpadních vod (ČOV), postupně se prodlužuje kanalizační síť pro veřejnou potřebu, čímž dochází ke zvyšování podílu obyvatel připojených na kanalizační síť a na kanalizace zakončené čistírnou odpadních vod. Na rozvoj infrastruktury zajišťující odvádění a čištění odpadních vod měl klíčový vliv vstup ČR do EU a odtud plynoucí povinnosti stanovené evropskou legislativou. Od roku 1989 stoupl podíl obyvatel napojených na kanalizaci ze 72,4% na 82,5% v roce 2012. Pozitivní bylo především navyšování podílu obyvatel připojených na kanalizaci zakončenou ČOV. V posledních sedmi letech se nárůst podílu obyvatel připojených na kanalizaci zpomaluje. Hlavním důvodem pro tento trend je fakt, že kanalizace i ČOV ve větších aglomeracích již byly vybudovány a nyní jsou postupně pokrývány menší obce s nižším počtem obyvatel, nižšími rozpočty a obtížnějším přístupem k finančním prostředkům pro spolufinancování projektů⁸².

Tabulka 24 – Životní prostředí – vodní hospodářství (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
230600	Počet nových, rekonstruovaných a intenzifikovaných ČOV nad 2000 EO	Počet	0,0	350,0	121,0	92,0
230700	Délka nových a rekonstruovaných kanalizačních řadů	Počet km	0,0	120,0	2 819,5	2 252,48

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Přesto bylo v ČR v letech 2007 až 2012 postaveno 301 nových ČOV (do roku 2006 bylo uvedeno do provozu 1017, resp. do roku 2012 bylo postaveno a uvedeno do provozu 2 318 ČOV⁸³). Z prostředků fondů EU se doposud příjemci zavázali provést výstavbu, rekonstrukci nebo intenzifikaci 121 ČOV (z cílové hodnoty 350 nových, rekonstruovaných nebo intenzifikovaných ČOV v obcích nad 2000 obyvatel bylo zatím pokryto závazky příjemců cca 34,6%)⁸⁴. Příspěvek OP Životní prostředí k výstavbě ČOV v ČR tak od r. 2007 dosáhl doposud 40%. Délka kanalizační sítě se též dlouhodobě zvyšuje. Oproti roku 1990 (17 495 km) se více než zdvojnásobila a v roce 2012 dosahovala téměř 43 tisíc km⁸⁵. K největšímu meziročnímu nárůstu došlo mezi lety 2003 a 2004 v souvislosti s výše zmíněným závazkem vůči EU. Podle provedených odborných průzkumů bude nutné postupně sanovat cca 30% stokových sítí (tj. 12,6 tis. km.). Cílová délka nových a rekonstruovaných kanalizačních řadů na úrovni 120 km tak tvoří necelé 1% kanalizační sítě, kterou bude třeba sanovat. **Cílovou hodnotu se však již nyní podařilo překročit** v závazku příjemců více než **třiadvacetinásobně** (2 819,5 km). Podíl podpory ze SF na kanalizační síti, u které bude nutná sanace, tak **vzrostl na 22,4%**. Vzhledem k tomu, že předmětem projektů realizovaných v této oblasti podpory není jen rekonstrukce kanalizace, ale i výstavba nových kanalizačních řadů, přispívají tyto aktivity spolufinancované z FS významnou měrou ke zvyšování podílu obyvatel připojených na kanalizaci.

⁸⁰ V druhé prioritní ose OP ŽP jsou aktuálně vydána Rozhodnutí o poskytnutí dotace na 34,3% alokace.

⁸¹ Alokace oblastí podpory 1.1 a 1.2 v OP Životní prostředí.

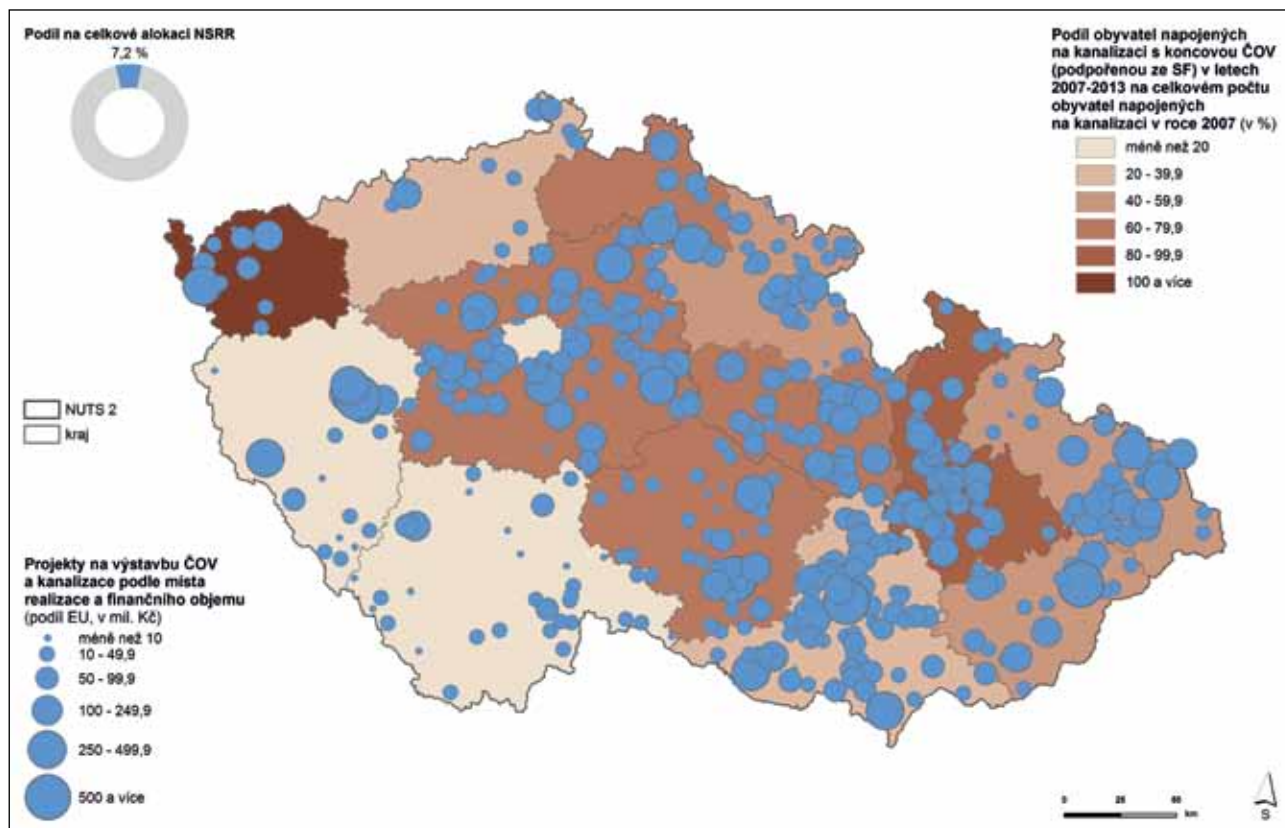
⁸² Přínosy strukturálních fondů a kohezní politiky v České republice, EEIP, březen 2014.

⁸³ Základní indikátory životního prostředí ČR, dostupné: <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1575>

⁸⁴ S ohledem na dostupné prostředky v rámci této prioritní osy (zazavazkováno 63,6% alokace osy) a s ohledem na potenciál těchto projektů, byla dle vyjádření řídicího orgánu tato cílová hodnota na počátku programového období nastavena chybně a jeví se jako nereálné dosáhnout počtu 350 nových, rekonstruovaných a intenzifikovaných ČOV.

⁸⁵ ČSÚ, dostupné: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/2003-12>.

Obrázek 14 – Životní prostředí – aktivity na snížení znečištění vod na území České republiky (ČOV a kanalizace)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚŽK

Úpravy pitné vody

Na zkvalitnění dodávek pitné vody je zaměřen ukazatel sledující počet rekonstruovaných a nových úprav pitné vody. Z hlediska významu se jedná spíše o marginální položku OP Životní prostředí vzhledem k tomu, že cílová hodnota v počtu 5 tvoří jen zlomek celkového počtu úprav vody v ČR. Ukazatel zatím vykazuje relativně nižší plnění, závazek a dosažená hodnota činí 40 % cílové hodnoty. V případě výstavby nových úprav vod je zpravidla součástí projektu výstavba vodovodu, takže tyto projekty dílčím způsobem přispívají ke zvyšování podílu obyvatel připojených na vodovod.

Tabulka 25 – Životní prostředí – vodní hospodářství (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
230800	Počet rekonstruovaných a nových úprav pitné vody	Počet	0,0	5,0	2,0	2,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Protipovodňová opatření

V posledních letech jsou v ČR poměrně častým jevem živelní pohromy v podobě povodní. Problematika protipovodňových opatření je rovněž jednou z aktivit podporovaných fondy EU. Je podporováno napojení povodňových orgánů (komisí) na systém přenosu hlásných a varovných informací pro řízení povodní. Část finančních prostředků byla věnována na vybudování systémů protipovodňových opatření, pozornost byla věnována zvýšení retence vody v krajině, a to především díky přírodě blízké revitalizaci vodních toků, snižování objemu sedimentů ve vodních nádržích.

Tabulka 26 – Životní prostředí – protipovodňová opatření (vybrané indikátory)

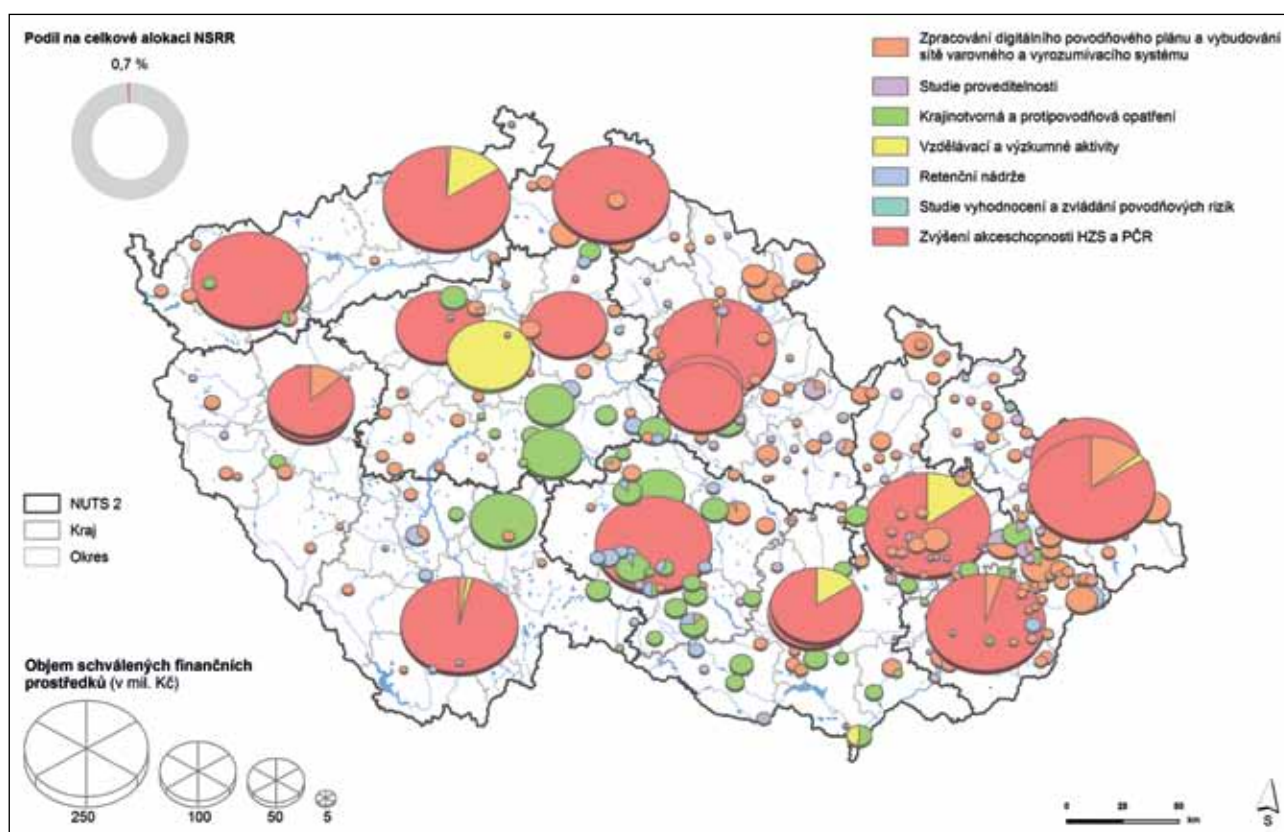
Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
232100	Počet povodňových orgánů (komisí) napojených na systém přenosu hlásných a varovných informací pro řízení povodní	Počet	0,0	120,0	428,0	246,0
261700	Počet digitálních povodňových plánů na úrovni kraje/obce s rozšířenou působností/obce	Počet	0,0	N/A	408,0	199,0

Poznámka:

– N/A – cílová hodnota není stanovena.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Obrázek 15 – Životní prostředí – protipovodňová opatření na území Česka

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

Z důvodu obtížné srovnatelnosti indikátorů s jinými socioekonomickými daty je obtížné určit míru významnosti přínosů těchto projektů ke zvýšené ochraně proti povodním. Přestože se ale z pohledu objemu finančních prostředků (0,7 % z celkové alokace NSRR) jedná o relativně méně významné aktivity, co se týká konkrétních projektů, některé významně přispívají ke zkvalitnění systému pro řízení povodňových situací v ČR. Jedná se např. o projekty „Připravenost Hasičského záchranného sboru ČR k řešení povodní“ nebo „Zvýšení akceschopnosti Policie ČR k záchrane lidských životů a ochraně majetku při povodních“ (viz Obrázek 15, červený diagram) nebo projekt „Modernizace systému měření, modelování a předpovědi povodňové služby ČR“⁸⁶ (viz Obrázek 15, žlutý diagram).

⁸⁶ V rámci tohoto projektu byl pořízen nový superpočítačový systém, který umožnil realizovat pokrok klíčových předpovědních aplikací Českého hydrometeorologického ústavu. S novým superpočítačem bude možné zdvojnásobit rozlišení modelu ALADIN a také využít jeho novou verzi, která explicitně modeluje velké srážkové systémy a zároveň konzistentně parametrizuje srážkové systémy prostorově malých měřítek, jako jsou například bouřky.

7.3.3 REVITALIZOVANÁ ÚZEMÍ

V důsledku antropogenní činnosti, zejména nevhodného hospodaření, vznikají v krajině plochy, které jsou z dlouhodobého hlediska touto činností narušeny a destabilizovány a často představují riziko pro okolí. V Česku takového plochy vznikaly zejména za minulého režimu. V zájmu zintenzivnění zemědělské produkce docházelo k rozorávání mezí, kácení větrolamů, odvodňování velkých ploch (meliorace). Povrchová těžba představovala velkoplošnou likvidaci celého ekosystému a při důlní těžbě vznikaly skládky důlního odpadu (tzv. haldy) a bazény jedovatých látek. Docházelo také k narovnávání a usměrňování vodních toků do umělých koryt, ke zpevňování břehů vodních ploch a k likvidaci dalších krajinných prvků. Revitalizace území⁸⁷ vede k obnovení takto postižených oblastí / ploch.

Revitalizovaná území

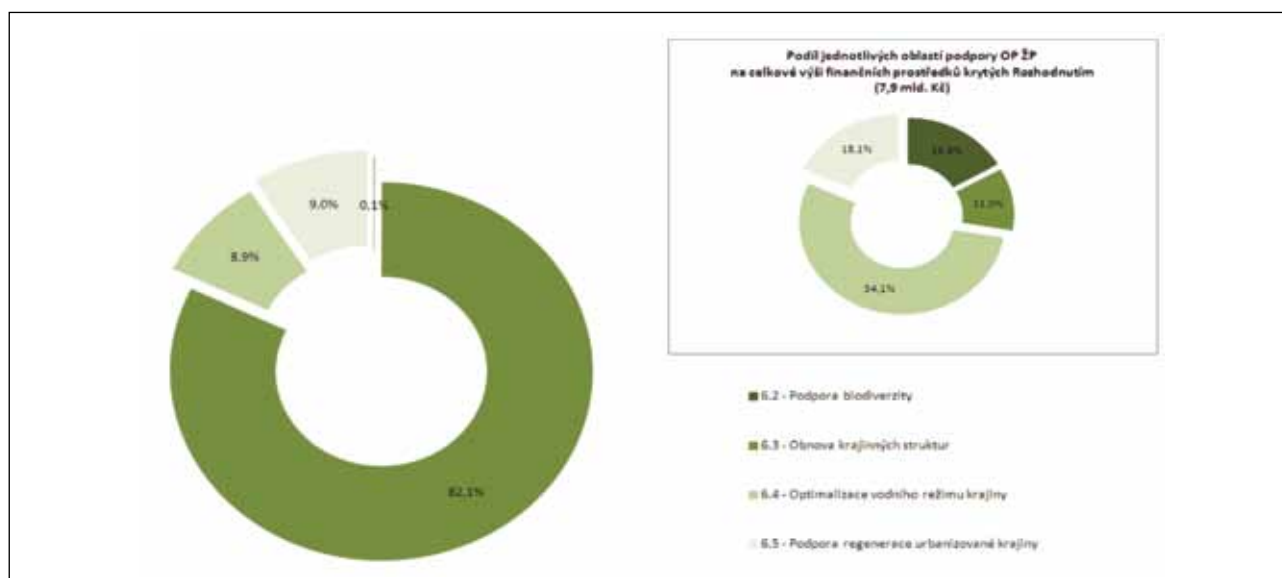
Zastavení poklesu biodiverzity a zvýšení ekologické stability krajiny je cílem šesté prioritní osy OP Životní prostředí „Zlepšování stavu přírody a krajiny“. Mezi její hlavní indikátor patří „Plocha revitalizovaných území“, který sleduje přírůstek plochy revitalizovaného území v hektarech a obsahuje aktivity jako zvyšování zastoupení dřevin v krajině, úpravu území pro přirozený rozliv povodní, obnovení nebo založení mokřadních biotopů nebo revitalizace povodí, vodních toků a ploch. Indikátor vyjadřuje přírůstek plochy revitalizovaného území v ha.

Tabulka 27 – Životní prostředí – revitalizovaná území (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
240100	Plocha revitalizovaných území	Plocha v ha	0,0	1 000,0	18 500,0	8 000,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Graf 6 – Životní prostředí – revitalizovaná území (podíl jednotlivých oblastí podpory OP ŽP na naplňování závazku indikátoru „Plocha revitalizovaných území“)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

K závazku indikátoru „Plocha revitalizovaných území“ nejvíce přispívá oblast podpory „Obnova krajinných struktur“, a to z 82,1 %, jde o projekty, které zaměřují na obnovu krajinných struktur, regeneraci a revitalizaci veřejné zeleně a úpravu a výsadbu městské a obecní zeleně. Přibližně 9 % je indikátor plněn oblastmi podpory „Optimalizace vodního režimu krajiny“, ta se zaměřuje na realizaci opatření

⁸⁷ Pojem „revitalizace“ zahrnuje soubor opatření (činností), která vedou k obnovení nebo oživení člověkem poškozených ekosystémů, společenstev, stanovišť, krajinných celků aj. Cílem je obnovit současný nefunkční nebo zchátralý stav do stavu přinášející užitek. Je to zásah člověka vedoucí k obnově integrity přírody, jež je ohrožena nebo zcela zničena lidskými aktivitami, jako je zemědělství, průmysl, těžba nebo rekreace (Swart a kol., 2001).

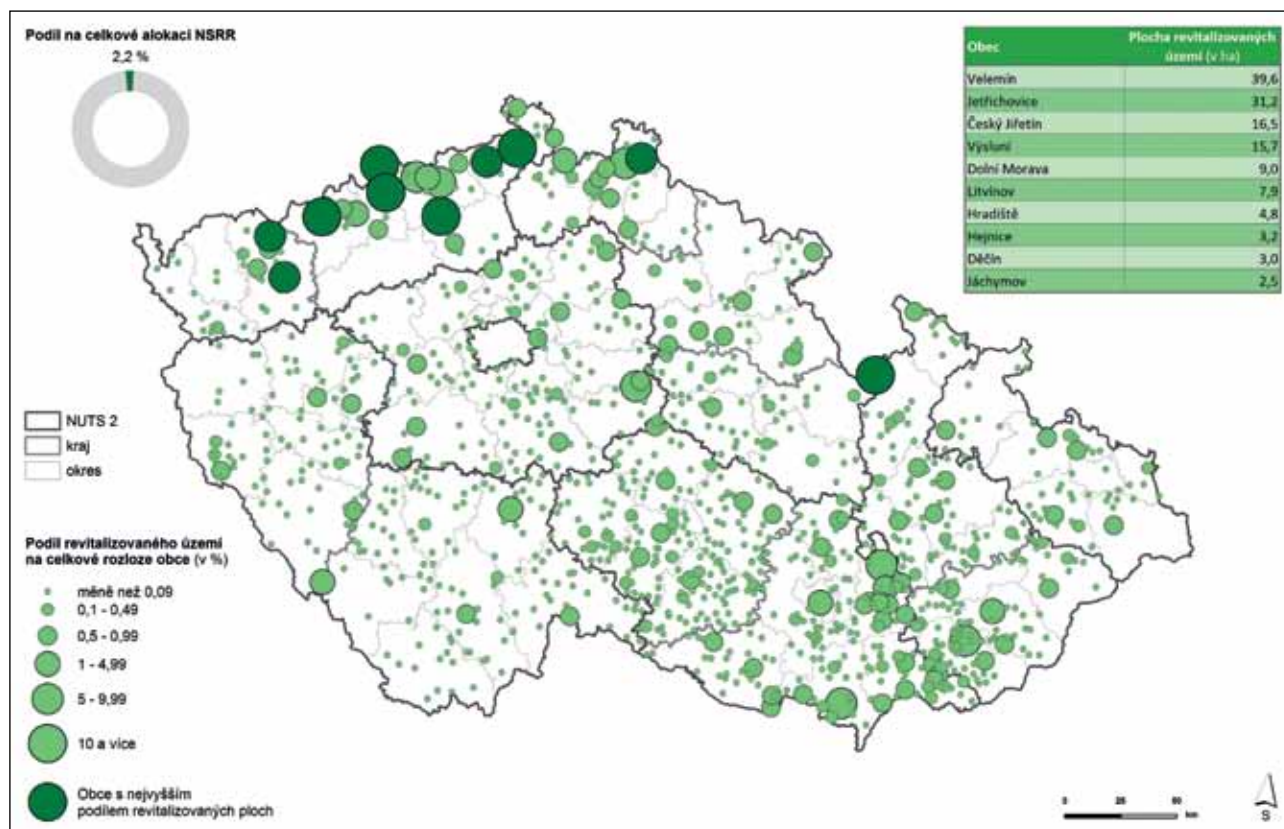
krajinné a ekosystémové diverzity, která vedou ke schopnosti zadržovat vodu, k ochraně a obnově přirozených odtokových poměrů a k omezení vzniku rizikových situací, zejména povodní a dále na ochranu proti vodní a větrné erozi a k omezení negativních důsledků povrchového odtoku vody a oblastí podpory „Podpora regenerace urbanizované krajiny“, které obsahuje aktivity zaměřené na obnovu a výsadbu zeleně a vegetace, tj. projekty na zakládání a obnovu parků a trvalé nelesní zeleně, zakládání a regeneraci zeleně v rámci tvorby zeleného prstence kolem sídel. Pouze v menší míře (na celkové hodnotě sledovaného indikátoru se tato oblast podpory podílí 0,1 %) jsou realizovány aktivity spojené s **podporou biodiverzity**. Projekty, zaměřující se na aktivity posilující populaci ohrožených druhů rostlin, živočichů a jejich biotopů, snižují negativní antropogenní vlivy na přírodu a krajinu, zvyšují počet založených a obnovených krajinných prvků a zlepšují přírodní poměry v lesích.

Projekty zaměřené na revitalizaci území jsou realizovány na celém území Česka (Obrázek 16). Největší plochy ve vztahu k rozloze obce jsou revitalizovány **na jižní Moravě**, kde se obnovují zejména krajinné struktury a větší lesní porosty. To je případ např. **Lednice**, kde probíhá regenerace historického zámeckého parku v Lednicko-valtickém areálu. Zde je vhodné doplnit, že obdobné projekty na obnovu parků nebo lesoparků přiléhajících ke kulturní památce jsou realizovány i v dalších lokalitách, např. Obora v rámci Národní kulturní památky Kačina v obci Nové Dvory ve středních Čechách aj.

Na Vysočině převažují projekty zaměřené na revitalizaci povodí, vodních toků a ploch (např. oprava o odbahnění rybníků a vodních nádrží). Příkladem může být projekt obnovy rybníka Parný mlýn v obci **Krahulov**. Na **Chomutovsku, Mostecku a Teplicku** probíhá obnova lesa v imisních oblastech Krušných hor (např. v obci Výsluní na území Lesní správy Klášterec) a odcloňování průmyslových zón, což jsou vzhledem k negativním dopadům průmyslové činnosti na stav životního prostředí v tomto regionu velmi žádoucí aktivity. V obci **Jetřichovice** je vysoký podíl revitalizovaných ploch na jejím území dán projektem na úpravu druhové skladby lesních ekosystémů v Národním parku České Švýcarsko. K revitalizaci území dochází v dalších chráněných oblastech na území Česka, např. v Národní přírodní rezervaci Jizerskohorské bučiny, které se nachází na katastrálním území obce **Oldřichov v Hájích**, v Národní přírodní rezervaci Kralický Sněžník na území obce **Dolní Morava**.

V zázemí Prahy jsou realizovány projekty zaměřené na obnovu a rozšíření veřejné zeleně a obnovu rybníků. V silně urbanizovaném území, kterým pražská aglomerace bezesporu je, tyto krajinné prvky představují nejen prvek ekologické stability, ale vytváří zázemí pro rekreační aktivity. Méně projektů co do četnosti i z hlediska plochy revitalizovaného území ve vztahu k rozloze obce je realizováno ve středních, jižních a západních Čechách, ale i na severu Moravy.

Obrázek 16 – Životní prostředí – revitalizovaná území v České republice

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

Staré ekologické zátěže

V ČR i nadále zůstává vysoký počet lokalit s ekologickými zátěžemi⁸⁸, které se stále nedaří sanovat uspokojivým tempem. V roce 2008 bylo na území ČR evidováno téměř 9,5 tis. lokalit s ekologickou zátěží. Záměrem OP Životní prostředí v oblasti ekologických zátěží je odstranění starých ekologických zátěží na ploše 1 mil. m². Vzhledem k celkovému rozsahu a finanční náročnosti odstranění starých ekologických zátěží na území ČR je stanovený cíl a prostředky alokované na jeho splnění pouze dílčím příspěvkem k řešení problematiky. Odstraňování starých ekologických zátěží se věnuje OP Životní prostředí prostřednictvím čtvrté prioritní osy „Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží“, konkrétně oblasti podpory „Odstraňování starých ekologických zátěží“. Cílem oblasti podpory je dokončení inventarizace, řešení a odstranění závažných (rizikových) starých ekologických zátěží. Mezi podporované aktivity patří inventarizace a kategorizace priorit starých ekologických zátěží na kontaminovaných místech, zpracování analýz rizik, sanace vážně kontaminovaných lokalit (průmyslové objekty, vojenské a zemědělské areály, brownfields s výskytem staré ekologické zátěže) ohrožujících složky životního prostředí a zdraví člověka, sanace míst, kde je prokázána vážná kontaminace ohrožující složky životního prostředí a zdraví člověka aj. Hlavním indikátorem této aktivity je „Plocha odstraněných starých ekologických zátěží“, ve kterém příjemci vykazují plochu odstraněných starých ekologických zátěží v metrech čtverečních. Indikátor svým závazkem ve výši téměř 1,3 mil. m² již naplnil nastavenou cílovou hodnotu, a to přesto, že finanční plnění dosahuje teprve 35,4 % z celkové alokace oblasti podpory. Aktivita je tedy dobře plněna a cílové hodnoty v porovnání s finančním plněním byly pravděpodobně v procesu plánování podhodnoceny.

Tabulka 28 – Životní prostředí – staré ekologické zátěže (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
240200	Plocha odstraněných starých ekologických zátěží	Plocha v m ²	0,0	1,0 mil.	1,3 mil.	0,7 mil.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

V současné době je osmnáct projektů sledující tento indikátor ukončeno a šestnáct projektů v realizaci. Nejvýznamnější příspěvek k plnění indikátoru (téměř 5 tisíc m²) je součástí projektu lokalizovaného v Českých Budějovicích, který se věnuje sanaci a rekultivaci staré ekologické zátěže státního podniku DIAMO na lokalitě Mydlovary. V obci Šumperk byl ukončen projekt sanačního opatření k nápravě staré ekologické zátěže na bývalé základně sovětské armády v Rapotíně u Šumperka. V obci Lukavice byla provedena sanace skládky a v obci Šternberk byly realizací projektu odstraněny staré ekologické zátěže v lokalitě Dalov. Ostatní realizované projekty se zaměřují i na monitorování přirozené atenuace⁸⁹ zbytkového znečištění podzemních vod, sanace zemin a podzemních vod, sanace kontaminovaného území pesticidy, odstranění zdravotních rizik pro obyvatele města aj.

7.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů

Trend rychlého zlepšování životního prostředí v poslední dekádě významně zpomalil, v některých oblastech lze dokonce pozorovat jeho zvrácení. Z regionálního hlediska je vývoj zlepšování kvality životního prostředí poměrně rovnoměrný, některé regionální disparity nicméně stále přetrvávají, jedná se zejména o nižší kvalitu životního prostředí v Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Emise škodlivých látek v ovzduší postupně klesají, na druhou stranu se ale zvětšila plocha území se zhoršenou kvalitou ovzduší.

Vývoj stavu životního prostředí ovlivňují finanční prostředky uvolňované na realizaci projektů věnovaných environmentálním otázkám. Při hodnocení dlouhodobého vývoje veřejných výdajů z centrálních zdrojů lze pozorovat vysoký nárůst vydaných finančních prostředků z celkové částky 10,1 mld. Kč v roce 2000 na 34,5 mld. Kč v roce 2012. I když v roce 2013 výdaje z centrálních veřejných zdrojů stagnovaly a v případě územních rozpočtů dokonce poklesly, na výdajích se významnou měrou podílely i prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, které slouží zejména k vyrovnání stavu životního prostředí v ČR s ostatními vyspělými zeměmi EU a které jsou považovány za prostředky státního rozpočtu, z něhož jsou akce na ochranu životního prostředí předfinancovávány. Kromě progra-

⁸⁸ Pojem „staré ekologické zátěže“ (v angl. brownfields) zahrnuje kontaminovaná místa (podzemní vody, zeminy, skládky, stavební konstrukce, povrchové vody aj.), kde byl závadný stav způsoben státními podniky v období před privatizací, používáním k životnímu prostředí nešetrných, ale ve většině případů povolených technologií a chemických látek. Zjištěnou kontaminací můžeme považovat za starou ekologickou zátěž pouze v případě, že původce kontaminace neexistuje nebo není znám. Česká republika přijala odpovědnost za tyto znečištěné lokality. Kontaminovanými místy mohou být například skládky odpadů, průmyslové a zemědělské areály, drobné provozovny, nezabezpečené sklady nebezpečných látek, bývalé vojenské základny nebo území postižená těžbou nerostných surovin. Ministerstvo životního prostředí, dostupné: http://www.mzp.cz/cz/stare_ekologicke_zateze.

⁸⁹ Snižování toxicity v prostředí.

mů spolufinancovaných fondy EU (OP Životní prostředí) byly realizovány také národní programy, například program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny, Státní program na podporu úspor energie a využívání obnovitelných zdrojů energie nebo program Zelená úsporám.

Za pomoci z prostředků fondů EU pokračuje zvyšování podílu obyvatel připojených na vodovody, kanalizace a na kanalizace zakončené čistírnou odpadních vod a stejně tak pokračuje zvyšování celkového počtu čistíren odpadních vod. Ekologické nakládání s odpady má stále velké rezervy. Na území ČR i nadále zůstává vysoký počet lokalit s ekologickými zátěžemi. Dosavadní výše popsaný vývoj v ČR v této oblasti potvrzuje správnost obsahového nastavení této priority v NSRR. Z dosavadních výsledků je zřejmé, že problematika životního prostředí je stále velmi aktuální. Měrné zátěže životního prostředí (spotřeba energie, materiálů a produkce znečištění) na obyvatele klesají, ale ve srovnání s průměrem zemí EU jsou stále nadprůměrné⁹⁰.

⁹⁰ Zpráva o životním prostředí V ČR za rok 2009 ", [on-line 2. 3. 2012], dostupné:
[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zprava_o_zivotnim_prostredi_2009/\\$FILE/OEUPZP-Zprava_ZP_2009_CZ-20110131.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zprava_o_zivotnim_prostredi_2009/$FILE/OEUPZP-Zprava_ZP_2009_CZ-20110131.pdf).

8 Zaměstnanost

8.1 Základní charakteristika oblasti

ČR patří k členským zemím EU s nejnižší mírou nezaměstnanosti. Přesto, že míra nezaměstnanosti je nižší, než průměr EU, v určitých okresech ČR převyšuje 12 % (okresy Bruntál, Karviná, Ústí nad Labem)⁹¹. V ČR přetrvávají problémy s dlouhodobou nezaměstnaností. Významným problémem jsou regionální disparity v míře nezaměstnanosti. Regionálně diferencovaná vysoká míra nezaměstnanosti s výraznými prvky strukturální nezaměstnanosti a s vysokým podílem dlouhodobě nezaměstnaných se odráží v nastavení cíle kohezní politiky pro období 2007–2013 v ČR, jímž je úsilí o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva.

8.2 Zaměření NSRR

Zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti je jednou z priorit druhého strategického cíle NSRR „*Otevřená, flexibilní a soudržná společnost*“. Aktivita, naplňující tuto prioritu, se snaží zvýšit přizpůsobivost pracujících a podniků, pružnost trhu práce a zlepšit koordinaci a implementaci aktivních nástrojů zajišťujících včasnou identifikaci potřeb v oblasti zaměstnanosti. Podporované aktivity jsou zaměřeny na posílení adaptability lidských zdrojů a zvýšení flexibility trhu práce.

Priorita NSRR „*Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti*“ se zaměřuje především na zlepšení přístupu k zaměstnání a prevenci nezaměstnanosti prostřednictvím efektivně zaměřených a modernizovaných nástrojů aktivní politiky trhu práce a na zvyšování adaptability pracovní síly. Důraz je kladen na jedince a jeho integraci do udržitelného zaměstnání. V této prioritě se modernizují veřejné služby zaměstnanosti (informace, poradenství, vzdělávání aj.), zvyšuje se profesní mobilita prostřednictvím rekvalifikace a řeší se nerovnováha mezi kvalifikační strukturou zájemců o zaměstnání.

8.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR

Na trhu práce došlo především vlivem hospodářské krize ke zvýšení míry nezaměstnanosti, která však stále zůstává pod průměrem EU-27. Teprve v posledním roce dochází k mírnému zlepšení situace, kdy obecná míra nezaměstnanosti dosáhla v prosinci 2013 6,4 % a meziročně se snížila o 0,3 procentního bodu. Problémem zůstávají především významné regionální rozdíly v míře nezaměstnanosti. Nejnižší nezaměstnanost je v okresech Praha-východ (3,4 %), Praha-západ (4,3 %), Mladá Boleslav (4,6 %), Praha (5,1 %), Plzeň – jih a Rokycany (5,2 %, resp. 5,1 %) nebo Rychnov nad Kněžnou (5,4 %). Z prostorového hlediska jde o regiony s tradičně nejnižší nezaměstnaností, tj. o pražský metropolitní region a Mladoboleslavsko s vysokou nabídkou pracovních příležitostí, dále zázemí Plzně, kde značná část lidí nachází uplatnění ve firmách průmyslové zóny Borská pole a v neposlední řadě Rychnovsko (díky závodu Škody Auto v Kvasinách)⁹². Podíl nezaměstnaných stejný nebo vyšší než republikový průměr vykázalo 42 okresů. Nejvyšší byl v okrese Most (13,5 %), Bruntál (12,5 %), Ústí nad Labem (12,5 %) a Karviná (12,1 %). Okresy s nejvyšší nezaměstnaností jsou koncentrovány v severozápadních Čechách a Moravskoslezsku, kde se obyvatelé trvale potýkají s nejvyšší úrovní nezaměstnanosti, zejména s nezaměstnaností dlouhodobou.

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR⁹³ se po výrazném poklesu na úroveň 2,0 % mezi lety 2007 a 2009 v letech 2010–2012 opět zvýšila na 3,1 %⁹⁴, tj. mírně nad úroveň roku 2007. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se však zvýšila ve většině zemí EU a ČR tak zůstává v tomto ukazateli pod průměrem EU, který v roce 2012 činil 4,6 %.

8.3.1 NOVÁ PRACOVNÍ MÍSTA

Jedním z nástrojů přispívajících k plnění cílů této priority je vytváření nových pracovních míst⁹⁵. Vytváření nových pracovních míst, jako

⁹¹ Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2013, dostupné: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz>.

⁹² Prostorová specifika strukturální nezaměstnanosti na úrovni obcí v České republice, Feřtová, M, Temelová, J, 2011, Sociologicky časopis / Czech Sociological Review, 2011, Vol. 47, No. 4: 681-715, dostupné: http://www.urrlab.cz/publikace/d476d6fb7890a7c15e4b24630337277b4d69d733_Fertova%20soccas2011-4.pdf.

⁹³ Podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců na pracovní síle.

⁹⁴ Míra dlouhodobé nezaměstnanosti ČR k 31. 3. 2012.

⁹⁵ Nově vytvořeným pracovním místem se rozumí nové pracovní místo, vytvořené v rámci projektu v souladu se stanovenými pravidly. Představuje čisté přírůstky pracovních míst v organizaci oproti průměru za posledních 12 měsíců. Přepočítává se na plně úvazky. Indikátor „Počet nově vytvořených pracovních míst – celkem“ je sledován OP Lidské zdroje a zaměstnanost, OP Podnikání a inovace, OP Praha Konkurenceschopnost a regionálními OP. Za účelem postihnout všechna pracovní místa vytvářená v rámci NSRR vstupují do analýzy také dílčí indikátory, které jsou zaměřeny na určitou oblast, jako je např. cestovní ruch, doprava, VaV (např. indikátor. „Počet nově vytvořených pracovních míst, zaměstnanci VaV – celkem“, „Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na rozvoj cestovního ruchu“, aj.). V analýze jsou všechny tyto indikátory souhrnně označovány jako indikátor „Počet nově vytvořených pracovních míst“.

nástroj naplňování priority „Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti“, probíhá především prostřednictvím OP Lidské zdroje a zaměstnanost, který je spolufinancován z ESF⁹⁶. Nová pracovní místa vznikají také v dalších operačních programech spolufinancovaných z ESF a ERDF, které spadají pod další strategické cíle NSRR. Tato pracovní místa jsou však vytvářena nepřímo prostřednictvím rozvoje podnikatelského prostředí, rozvoje VaV, podporou cestovního ruchu⁹⁷, rozvojem měst a venkova, podporou prosperity regionu nebo rozvojem regionální a místní dopravní infrastruktury⁹⁸.

Tabulka 29 – Zaměstnanost – nová pracovní místa (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
070100	Počet nově vytvořených pracovních míst celkem za všechny OP	Počet prac. míst	0,0	82 354,0	79 703,6	81 090,4
070100	Počet nově vytvořených pracovních míst – z toho OP LZZ	Počet prac. míst	0,0	35 000,0	54 943,9	53 104,5
070100	Počet nově vytvořených pracovních míst – z toho ostatní OP	Počet prac. míst	0,0	47 354,0	24 759,7	27 985,9

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

S podporou SF bylo doposud vytvořeno více než 81 tis. nových pracovních míst. Nejvíce pracovních míst bylo vytvořeno příjemci z OP Lidské zdroje a zaměstnanost (více než 53,1 tis. míst), a to zejména projektem „Vzdělávejte se pro růst! – Veřejně prospěšné práce“, který vytvořil téměř 48 tisíc pracovních míst. Projekt je zaměřen na podporu zaměstnání a zvýšení zaměstnatelnosti uchazečů o zaměstnání, kterým je věnována zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání z důvodu jejich problémů s pracovním uplatněním. Projekt umožňuje obnovit a získat pracovní návyky, může taktéž do určité míry fungovat i jako prevence nežádoucích sociálně patologických jevů a napomáhat prostřednictvím pracovního uplatnění společenské integraci sociálně nepřízpůsobivým osobám se integrovat. Projekt je realizován především úřady práce po celé České republice. Nejvíce pracovních míst bylo díky tomuto projektu vytvořeno v Ústeckém kraji (více než 8. tis. míst), Jihomoravském kraji (téměř 6,6 tis. míst) a Moravskoslezském kraji (více než 5,6 tis. míst), což zejména v případě Ústecka a Moravskoslezska znamená, že prostředky směřovaly především do regionů dlouhodobě postižených strukturální nezaměstnaností, které se zároveň potýkají s nejvyšší úrovní dlouhodobé nezaměstnanosti (viz míra nezaměstnanosti v textu výše).

Druhý nejvyšší počet pracovních míst vytvořili příjemci z OP Podnikání a inovace. Do konce roku 2013 bylo vytvořeno 22,2 tis. pracovních míst. V OP Podnikání a inovace je nejvíce pracovních míst vytvořeno v prioritní ose „Rozvoj firem“ (67 %), dále prioritní ose „Prostředí pro podnikání a inovace“, „Inovace“ a prioritní ose „Efektivní energie“. Příjemci z OP Výzkum a vývoj pro inovace vytvořili 1,7 tis. pracovních míst, pracovní místa vznikají v podpořených centrech excelence a regionálních centrech VaV. Z regionálních OP bylo vytvořeno 3,6 tis. pracovních míst, a to zejména v oblasti cestovního ruchu a dále pak v prioritních osách zaměřených na rozvoj městských a venkovských oblastí.

Zajímavý pohled nabízí porovnání **počtu nově vytvořených míst a počtu uchazečů o zaměstnání** (Obrázek 17). Jak již bylo uvedeno, ke konci roku 2013 bylo vytvořeno více než 81 tis. nových pracovních míst, uchazečů o místo bylo ke stejnému datu více než 540,4 tisíc, z toho vyplývá, že díky SF se podařilo zajistit, že evidovaný počet uchazečů byl proto o 13 % nižší, než by tomu bylo bez existence podpory ze SF.

Nejvíce pracovních míst ve vztahu k počtu uchazečů o zaměstnání bylo vytvořeno v okresech Písek (49,5 %), Jeseník (44,6 %), Pelhřimov (38,4 %) a Znojmo (34,7 %). V rozmezí 20,0 % až 30,0 % se vyskytuje dalších 14 okresů, více než 10 % dalších 47 okresů. Z okresů, které se vyznačují nevyšší mírou nezaměstnanosti, stojí za zmínku okresy Bruntál (nezaměstnanost 12,5 % a podíl nově vytvořených pracovních míst ze SF/FS na počtu uchazečů 18,7 %), Most (13,5 %, resp. 15,2 %), Ústí nad Labem (12,5 %, resp. 15,2 %), Ostrava-město (11,2 %, resp. 16,6 %) a Chomutov (11,6 %, resp. 14,6 %). V dalších okresech, které se potýkají s vysokou nezaměstnaností, Karviná, Sokolov, se však z prostředků SF/FS nepodařilo vytvořit významnější podíl nových pracovních míst k počtu uchazečů (7,3 % v Karviné, resp. 8,9 % v Sokolově).

Celkově lze z výše uvedených výsledků říci, že intervence zaměřené na podporu tvorby nových pracovních míst dosahují ve většině případů úspěchu. Je však třeba říci, že mnohá vytvořená pracovní místa jsou krátkodobého charakteru a mají uchazeče motivovat k dalšímu profesnímu růstu⁹⁹. Do budoucna bude tedy důležité, jak si tyto podpořené osoby dále povedou na pracovním trhu.

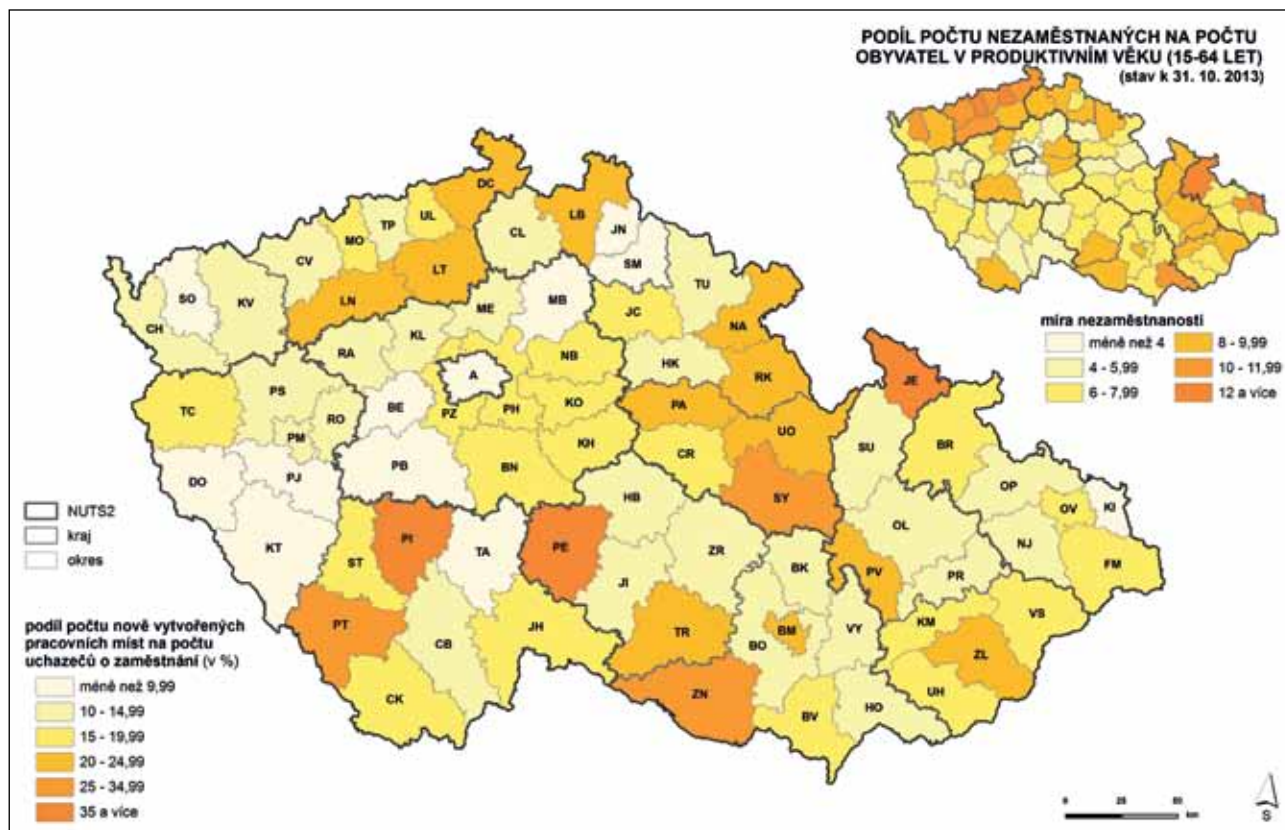
⁹⁶ Na území hl. m. Prahy prostřednictvím OP Praha-Adaptabilita.

⁹⁷ První strategický cíl NSRR „Konkurenceschopná česká ekonomika“, který je zaměřen na posilování konkurenceschopnosti podnikatelského sektoru.

⁹⁸ Čtvrtý strategický cíl NSRR „Vyvážený rozvoj území“, který rozvíjí místní společnosti, stabilizuje osídlení mimo hlavní růstová centra a klade důraz na zlepšení vzdělanosti a zaměstnatelnosti obyvatel ve znevýhodněných regionech. Zaměřuje se na snížení disparit v socioekonomické úrovni mezi i uvnitř regionů soudržnosti při respektování a využívání jejich sociálních, ekonomických a kulturních specifik. Podporou integrovaného rozvoje území dochází k vytváření nových pracovních míst.

⁹⁹ Viz například uvedený projekt „Vzdělávejte se pro růst! – Veřejně prospěšné práce“.

Obrázek 17 – Zaměstnanost – nová pracovní místa podpořená ze SF/FS (podíl počtu nově vytvořených pracovních míst na počtu uchazečů o zaměstnání)

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

8.3.2 ZLEPŠENÍ PŘÍSTUPU K ZAMĚSTNÁNÍ

Problematice **zlepšení přístupu k zaměstnání**, trvalému začlenění osob hledajících zaměstnání, prevenci nezaměstnanosti, a to zejména dlouhodobé nezaměstnanosti, se věnuje druhá prioritní osa OP Lidské zdroje a zaměstnanost „Aktivní politika trhu práce“. Prioritní osa se zaměřuje přímo na nezaměstnanost a uchazeče a zájemce o zaměstnání, kterým jsou poskytována školení, rekvalifikace, poradenství, obnovení kvalifikace atd., a to v souladu s požadavky trhu práce a prevence dlouhodobé nezaměstnanosti. Aktivita reagují na rizika, jako jsou prodlužování délky nezaměstnanosti, frustrace, ztráta kvalifikace, ztráta pracovních návyků, přechod do dlouhodobé nezaměstnanosti a neaktivity, případně do „šedé ekonomiky“. Z této prioritní osy je podpora směřována k tvorbě a rozvoji systému pro předvídaní změn na trhu práce a zvládání postupných a náhlých změn v zaměstnanosti.

Tabulka 30 – Zaměstnanost – zlepšení přístupu k zaměstnání (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
074613	Počet úspěšných absolventů kurzů – celkem	Počet	0,0	1 378 000,0	2 139 076,0	1 742 309,0
074511	Počet proškolených osob ve službách zaměstnanosti	Počet osob	0,0	17 500,0	18 520,0	0,0 ¹

Poznámka:

¹ Zatím nebyl žádný z projektů sledující tento indikátor ukončen.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Jedním ze způsobů, kterým OP Lidské zdroje a zaměstnanost podporuje zaměstnanost prostřednictvím předcházení nezaměstnanosti, je podpora **investic do lidských zdrojů ze strany podniků a organizací**, prohlubování a rozšiřování odborných znalostí, kvalifikací a kompetencí zaměstnanců a zaměstnavatelů na všech úrovních a vytváření a zavádění moderních systémů řízení a rozvoje lidských zdrojů. Na tyto aktivity se zaměřuje první prioritní osa „*Adaptabilita*“. Tato prioritní osa provádí tzv. aktivní prevenci ztráty zaměstnání, je tedy zaměřena na zaměstnané osoby, jimž poskytuje průběžné a včasné poskytování poradenských služeb a vzdělávání zaměstnanců v souladu s měnícími se požadavky podniků, podpora udržování, prohlubování a obnovování kvalifikace, přeškolení na jinou činnost, aniž by se osoba dostala do evidence úřadů práce, podpora v oblasti vytváření a zavádění moderních systémů řízení a rozvoje lidských zdrojů. Prioritní osa je koncipována, aby zabránila rizikům, jako je např. pokles produktivity práce, ztráta konkurenceschopnosti pracovní síly a následně i podniků, přesun výroby do jiných zemí, ztráta pracovních míst. Příkladem úspěšného projektu v této oblasti je např. projekt Restart pro Českolipsko, který v době příchodu krize napomohl nalézt v krátké době nové zaměstnání 88 % účastníkům projektu.

8.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů

Relativně dobrých výsledků ve srovnání s EU-27 dosahuje ČR na trhu práce v ukazatelích míry zaměstnanosti i míry nezaměstnanosti. Od roku 2007 se významně snížila míra dlouhodobé nezaměstnanosti a její hodnota je nyní výrazně pod průměrem EU-27. Nezaměstnanost v České republice je ovlivněna především hospodářskou situací země. Po nástupu ekonomické krize v letech 2008 a 2009 nezaměstnanost výrazně vzrostla a projekty podpořené z EU fondů tomu nemohly zabránit¹⁰⁰.

Problémem zůstávají prohlubující se rozdíly v míře ekonomické vyspělosti jednotlivých krajů, přetrvávající regionální rozdíly v míře nezaměstnanosti. Vývoj na trhu práce se projevuje v jednotlivých krajích rozdílně. V ČR existují na jedné straně regiony, kde zaměstnanost roste, a na druhé straně strukturálně hospodářsky slabé regiony s narůstající nezaměstnaností. Zatímco Praha, Jihomoravský a Středočeský kraj zaznamenaly od recese přírůstek zaměstnanosti, v ostatních krajích došlo k poklesu. V těchto krajích je velmi špatná situace v poměru nezaměstnaných a volných pracovních míst,

Analýza dosavadního socioekonomického vývoje prokázala pozitivní vývoj v některých oblastech řešených prostřednictvím tohoto strategického cíle. Lze říci, že fondy EU významně přispěly k tomu, že nezaměstnanost nebyla ve sledovaném období ještě vyšší. Aktualnost potřeby podpory v oblasti trhu práce a zaměstnanosti tak nadále trvá, resp. její význam ještě vzrostl. Stejně tak vzrůstá důležitost územní dimenze – rozdílný dopad recese na regiony ČR a významné strukturální územní rozdíly způsobují koncentraci problémů trhu práce především do některých regionů.

Intervence v oblasti trhu práce je třeba zaměřit především na zkvalitnění a modernizaci služeb zaměstnanosti a jejich provázání s dalšími službami zejména v oblasti sociálního začleňování. Je třeba dosáhnout zvýšení počtu a podílu uchazečů o zaměstnání podpořených v rámci nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, zvýšení míry zaměstnanosti podpořených osob s důrazem na skupiny osob ohrožených na trhu práce, zvýšení souladu kvalifikací a dovedností pracovníků s požadavky zaměstnavatelů, zvýšení využívání flexibilních forem práce a podpory sladování pracovního a soukromého života.

¹⁰⁰ Přínosy strukturálních fondů a kohezní politiky v České republice, EEIP, březen 2014.

9 Cestovní ruch a kultura

9.1 Základní charakteristika oblasti

ČR disponuje přírodními, kulturně-historickými a společenskými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu (CR) a rekreace jak v národním, tak mezinárodním měřítku. ČR je země se silnými kulturními tradicemi a cítěním ve vztahu k národnímu historickému bohatství a rozsáhlým památkovým fondem na území ČR¹⁰¹. Naproti tomu realizační předpoklady, jako je nabídka a kvalita infrastruktury a služeb v oblasti CR a rekreace, management a marketing CR a kvalita lidských zdrojů, zaznamenávají určité nedostatky, resp. slabé stránky a příležitosti. Nemaý vliv CR a rekreace na fyzické, environmentální a socioekonomické prostředí a v neposlední řadě na fyzické a duševní zdraví a osobní rozvoj člověka proto vyžaduje efektivní řízení a účinné nástroje rozvoje CR a rekreace na všech úrovních.

9.2 Zaměření NSRR

Cestovní ruch a využití potenciálu kulturního dědictví je podporován prvním cílem NSRR „*Konkurenceschopná česká ekonomika*“ prostřednictvím třetí priority „*Rozvoj udržitelného cestovního ruchu*“. V rámci nastavených synergických vazeb je však možné říci, že CR je okrajově podporován aktivitami, které spadají do čtvrtého strategického cíle NSRR „*Vyvážený rozvoj regionů*“.

Priorita „*Rozvoj udržitelného cestovního ruchu*“ se zaměřuje na zvýšení podílu cestovního ruchu v ekonomice jednotlivých regionů i ČR jako celku, a to lepším využitím potenciálu pro rozvoj CR, včetně rozvoje kulturního dědictví. Klíčové aktivity jsou zaměřeny na udržitelný rozvoj stávajících aktivit, využívajících přírodního a kulturního bohatství při respektování přírodních hodnot území a podmínek jeho ochrany. Intervence směřují do odstraňování bariér bránících efektivnímu a udržitelnému rozvoji kulturního dědictví a do rekonstrukce a výstavby základní a doprovodné infrastruktury.

Tato priorita NSRR je naplňována prostřednictvím Integrovaného OP, konkrétně čtvrtou prioritní osou „*Národní podpora cestovního ruchu*“ a oblastí podpory 5.1 „*Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví*“ a prioritními osami, příp. oblastmi podpory, regionálních OP a OP Praha-Konkurenceschopnost. Obecně lze shrnout, že **Integrovaný OP se zaměřuje na aktivity v cestovním ruchu**, které vyžadují řízení a koordinaci **z národní úrovně**, a dále na operace zaměřené na objekty národního a nadregionálního významu. **Z regionálních OP a pražského OP je realizována přímá podpora infrastruktury, služeb a managementu cestovního ruchu a rekreace** na regionální a lokální úrovni.

Cílem aktivit v Integrovaném OP je jednak podpora vytvoření základního prostředí a nezbytných podmínek pro rozvoj CR na národní úrovni a to (i) zajištěním zvýšení kvality poskytovaných služeb CR jejich jednotnou certifikací a standardizací, (ii) zvyšováním počtu subjektů napojených na rezervační systém CR, (iii) zkvalitňováním statistik a informací o cestovním ruchu a v neposlední řadě (iv) zvyšováním počtu propagačních nebo marketingových produktů CR. Dále jsou aktivity Integrovaného OP zaměřeny na obnovu vybraných kulturních památek, a to (i) technickou rehabilitací a optimálním využitím vybraných památek národního významu, (ii) zvýšením úrovně a dostupnosti odborných veřejných služeb v oblasti péče o kulturní dědictví, (iii) rozšířením a zkvalitněním kulturní služby a (iv) zvýšením atraktivity regionů pro obyvatele, investory, turisty a návštěvníky.

Společným cílem všech regionálních OP je (i) zvýšení atraktivity daného regionu pro cestovní ruch (návštěvníky, turisty, podnikatele, rezidenty), (ii) zajištění koordinovaného a integrovaného rozvoje CR a rekreace na území regionu, (iii) prohloubení spolupráce veřejného a soukromého sektoru a dalších subjektů působících v CR, (iv) regenerace kulturně-historických památek regionálního a lokálního významu, (v) zlepšení stavu a vybavenosti regionu základní a doplňkovou infrastrukturou CR a rekreace, (vi) zvýšení kvality a rozšíření nabídky služeb CR, (vii) zvýšení zaměstnanosti ve službách CR aj.. V pražském OP je cílem rozvoj alternativních forem osobní dopravy prostřednictvím cyklostezek, které vedle dopravní funkce plní funkci rekreační, a dále obnova nevyužívaných, historicky cenných objektů a areálů, která povede nejen k jejich záchraně, ale přispěje i k revitalizaci a zvýšení atraktivity dané lokality pro různé cílové skupiny.

9.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR

Podíl sektoru CR na HDP i na celkové zaměstnanosti v posledních letech v důsledku hospodářské krize mírně poklesl¹⁰². Pokračuje trend koncentrace návštěvníků a kulturních aktivit do turisticky atraktivních lokalit. Mezi dlouhodobě nejnavštěvovanější regiony patří Praha,

¹⁰¹ K roku 2013 bylo evidováno 12 kulturních statků Světového dědictví v seznamu UNESCO, 300 památek zařazených na seznam národních kulturních památek a více než 40 tis. památek zařazených na seznam kulturních památek. Strategie podpory využití potenciálu kulturního dědictví v kontextu politiky soudržnosti 2014+

¹⁰² Podíl cestovního ruchu na hrubé přidané hodnotě 2,6 % (2012), resp. 2,9 % (2006). Počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu 231 tisíc (2012), resp. 236 tisíc (2006). Tabulky satelitního účtu CR, 2012, dostupné: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tabulky_satelitního_uctu_cestovního_ruchu.

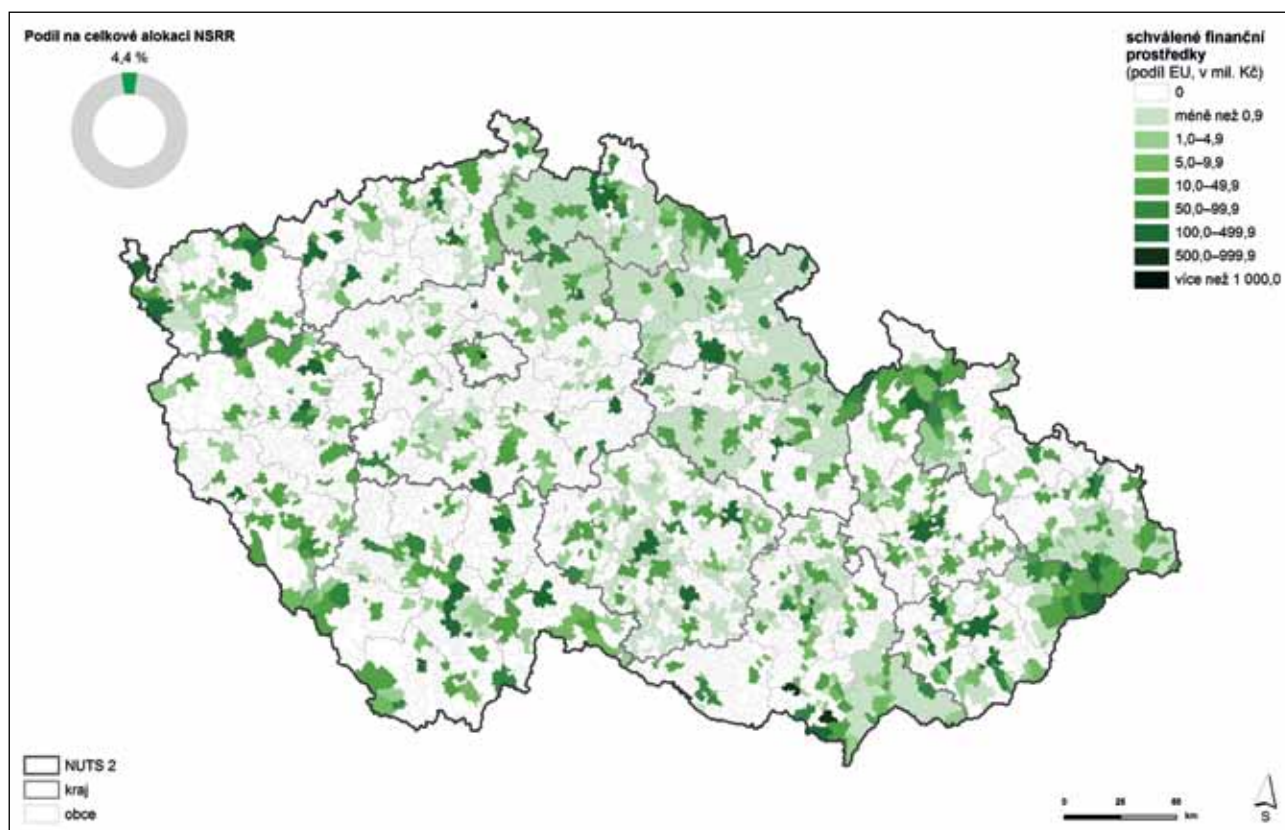
Jihomoravský a Jihočeský kraj. Kulturní infrastruktura a nabídka kulturních služeb se soustřeďuje zejména do větších měst. Lokálně se kulturní infrastruktura rozvíjí bez plošného systému zejména na základě občanských aktivit.

Předpokladem konkurenceschopnosti Česka jako destinace cestovního ruchu je zajištění kvalitního a efektivního marketingu a propagace Česka v zahraničí i v tuzemsku. Na národní úrovni je touto úlohou pověřena Česká centrála cestovního ruchu (CzechTourism), a to prostřednictvím tvorby a systémové propagace národních produktů cestovního ruchu (poznávací CR, lázeňství, kongresový a incentivní CR, aktivní formy CR aj.). Nabídku cestovního ruchu ovšem utváří i další neméně důležité aspekty, které prozatím v Česku vykazují určité rezervy. Lze je shrnout v následujících bodech: (i) různorodá kvalita nabízených služeb v zařízeních CR, (ii) nejednotná garance kvality služeb CR, (iii) omezená profesionalita subjektů CR, malé využívání moderních informačních a rezervačních systémů, (iv) nevyhovující fyzický stav kulturně-historických památek národního a nadnárodního významu a s tím související nemožnost jejich využití pro kulturně-společenské aktivity a další účely, (v) nerovnoměrné rozložení návštěvnosti na území Česka atd.

9.3.1 PROSTOROVÉ ROZMÍSTĚNÍ INVESTIC V CR A KULTUŘE

Prostorové rozmístění investic na aktivity v oblasti cestovního ruchu a rekreace na území Česka zachycuje Obrázek 18. Schválené finanční prostředky jsou nerovnoměrně rozmístěny a současně koncentrovány do určitých regionů a lokalit. Souhrnně lze konstatovat, že finanční prostředky ze SF na aktivity v oblasti cestovního ruchu a rekreace jsou směřovány do oblastí, které jsou z ekonomického pohledu považovány za spíše periferní, ovšem z hlediska cestovního ruchu a rekreace jsou vysoce atraktivní nebo alespoň disponují určitým potenciálem pro rozvoj těchto aktivit. Prostředky z fondů EU tedy představují nástroj pro využití lokalizačních a současně aktivaci a rozvoj realizačních předpokladů regionu / lokality pro cestovní ruch a rekreaci.

Obrázek 18 – CR a kultura – schválené finanční prostředky dle místa realizace

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

Patrné je zejména soustředění **do oblastí s nejvyšším potenciálem rekreačních ploch**¹⁰³, tedy do horských a podhorských oblastí

¹⁰³ Potenciál rekreační plochy je ukazatel vyjadřující podíl potenciálních rekreačních ploch v katastrálním území jednotlivých obcí ČR. Ukazatel tedy vyjadřuje procento plochy vhodné k rekreačnímu využití. Za rekreační plochy jsou považovány plochy lesní půdy, luk, pastvin, zahrad a sadů, a dále vodní toky a plochy (Vystoupil a kol. 2006).

s příznivými přírodními podmínkami pro CR a rekreaci, jako jsou Krkonoše, Krušné hory, Šumava, Moravskoslezské Beskydy a Jeseníky. Zde je vhodné upozornit, že jde o environmentálně hodnotné oblasti, kde je třeba brát ohled nejen na rozvoj CR, ale také předcházet riziku ohrožení intenzivním rozvojem CR a rekreace, zejména masovými formami CR. Výjimku představuje Český les, který i přes velké přírodní předpoklady pro rozvoj CR a rekreace, zůstává stranou rozvoje těchto aktivit.

Investice do CR a rekreace lze sledovat ještě **ve venkovských oblastech** se zemědělsky využívanou krajinou, např. Polabí, Českomoravská vrchovina, jižní Morava. Pro tyto oblasti představuje rozvoj zejména měkkých forem cestovního ruchu a rekreace další potenciální zdroj příjmů. Stranou aktivit příjemců v oblasti CR a rekreace nezůstávají ani **oblasti v blízkosti vodních toků a ploch** (Lipensko, Třeboňsko), které stejně tak disponují rekreačním potenciálem pro rozvoj CR a rekreace.

Zajímavé je z hlediska prostorového rozmístění finančních prostředků ze SF jejich relativně plošné rozložení na území Královéhradeckého a Libereckého kraje na rozdíl od ostatních krajů. To je dáno realizací finančně malých projektů s velkým množstvím míst realizace. Nejvíce jsou zastoupeny projekty zaměřené na propagaci a marketing turistického regionu (např. Tanvaldsko, Český ráj, Máchův kraj, Českolipsko, Novobydžovsko a Chlumecko, Kladské pomezí, Podkrkonoší, Broumovsko, Orlicko a Podorlicko, Novopacko, Podzvičínsko, Hradecko aj.) a turistické destinace (např. Špindlerův Mlýn, Dvůr Králové n. Labem, Královská věnná města aj.) a na další aktivity destinačního managementu, dále na rekonstrukce stávající materiálně-technické základny a atraktivit CR lokálního významu či vybudování doplňkové infrastruktury CR a rekreace malého rozsahu atd. Uvedené aktivity obecně potvrzují význam cestovního ruchu a rekreace ve východních Čechách.

Dále lze vysledovat **silnou koncentraci investic** jak do významných destinací CR s cennými kulturně-historickými a společenskými atraktivitami národního a nadnárodního významu (Praha, Litomyšl, Český Krumlov, Kroměříž, Terezín aj.), tak do celé řady dalších atraktivit CR regionálního a lokálního významu. Příkladem mohou být střední Čechy, kde se nachází množství soliterních objektů, které mají potenciál být cílem jednodenních výletů pro zahraniční turisty i rezidenty pražské aglomerace.

9.3.2 PROPAGACE A ROZVOJ CR

Problémem ČR je zejména **nejednotný a velmi slabě koordinovaný systém propagace a rozvoje cestovního ruchu**. Spolupráce a partnerství mezi veřejnoprávními a podnikatelskými subjekty v oblasti cestovního ruchu nejsou nadále adekvátně rozvinuty. Problematika je řešena prostřednictvím aktivit podporované z Integrovaného OP, kdy dochází k zavedení **nového systému standardizace a certifikace kvality služeb CR**. Projekt má název „*Národní systém kvality služeb cestovního ruchu*“ a jeho cílem je napojení subjektů cestovního ruchu na informační portál CR, zvýšení kvality poskytovaných služeb CR, jejich jednotnou certifikací a standardizací, zkvalitnění statistik a informací o cestovním ruchu a zvýšení počtu propagačních a marketingových produktů cestovního ruchu. Z projektu vzešlo 5 standardů kvality (i) oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení, (ii) klasifikace turistických informačních center, (iii) kategorizace kempů a chatových osad, (iv) kategorizace lyžařských areálů a (v) národní systém kvality služeb.

Další aktivitou v oblasti propagace a rozvoje CR je realizace projektu „*Podpora tvorby produktů a marketingu cestovního ruchu v regionech*“, který vychází z potřeby konkurovat stále silnějšímu mezinárodnímu cestovnímu ruchu, kdy státy i regiony investují do svých marketingových aktivit a komunikačních nástrojů stále více a více finančních prostředků. Cílem projektu je zkvalitnění nabídky turistické destinace ČR o inovativní a konkurenceschopné prvky a zlepšit spolupráci mezi jednotlivými aktéry cestovního ruchu.

Tabulka 31 – CR a kultura – propagace a rozvoj CR (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
413315	Počet zavedených standardů služeb cestovního ruchu	Počet	0,0	5,0	5,0	5,0
410302	Počet vytvořených marketingových produktů pro cestovní ruch	Počet produktů	0,0	20,0	31,0	16,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

9.3.3 REKONSTRUKCE PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNÝCH OBJEKTŮ

Movité i **nemovité kulturní památky** jsou postupně rekonstruovány a revitalizovány především v turisticky atraktivních oblastech, stále však přetrvává výrazná potřeba finančních prostředků z veřejných i soukromých zdrojů. Turisticky méně atraktivní lokality zpravidla trpí nedostatkem finančních prostředků, což má za následek omezení péče o kulturní dědictví. Na seznamu nemovitých památek, který vede Národní památkový ústav, je 40,3 tis. nemovitých kulturních památek, z čehož 860 je označeno za neohroženější¹⁰⁴. Využití

¹⁰⁴ Národní památkový ústav, dostupné: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>.

potenciálu kulturního bohatství je v oblasti kohezní politiky hodnoceno mj. ukazatelem počtu zregenerovaných nemovitých kulturních památek. Tyto aktivity jsou financovány z Integrovaného OP a závazek příjemců 74 kulturních památek dosáhl 105,7 % cílové hodnoty (nicméně dosažená hodnota 5 zrekonstruovaných památek, tj. 7,1 % cílové hodnoty, je prozatím velmi nízká). Pokud dojde k naplnění stanovených cílů, přispějí fondy EU k rekonstrukci pouze 8 % objektů ze seznamu nejohroženějších nemovitých kulturních památek Národního památkového ústavu. U rekonstruovaných a zpřístupněných **památkových objektů** (včetně technických památek) ze seznamu kulturních památek, které byly opraveny v rámci projektů spolufinancovaných z regionálních OP, je závazek naplněn na 134 % cílové hodnoty (177 objektů) a dosažená míra indikátoru je na úrovni 133 % cílové hodnoty (175 objektů), což lze hodnotit jako velmi pozitivní výsledek intervencí v této oblasti. Česko je země bohatá na kulturně-historické památky, které jsou dokladem jejího historického vývoje a cenným dědictvím. Z hlediska cestovního ruchu představují tyto památky významnou atraktivitu a příležitost jednotlivých regionů. Vzhledem k tomu, že pro cestovní ruch jsou významné pouze ty památky, které jsou přístupné veřejnosti a plní tak poznávací a společenskou funkci, jsou právě SF vhodným nástrojem pro zlepšení jejich technického stavu a zajištění přístupnosti. Z toho důvodu se tato dílčí kapitola věnuje právě památkově chráněným objektům, jejichž rekonstrukce je spolufinancovaná ze SF.

Tabulka 32 – CR a kultura – rekonstrukce památkově chráněných objektů (vybrané indikátory)

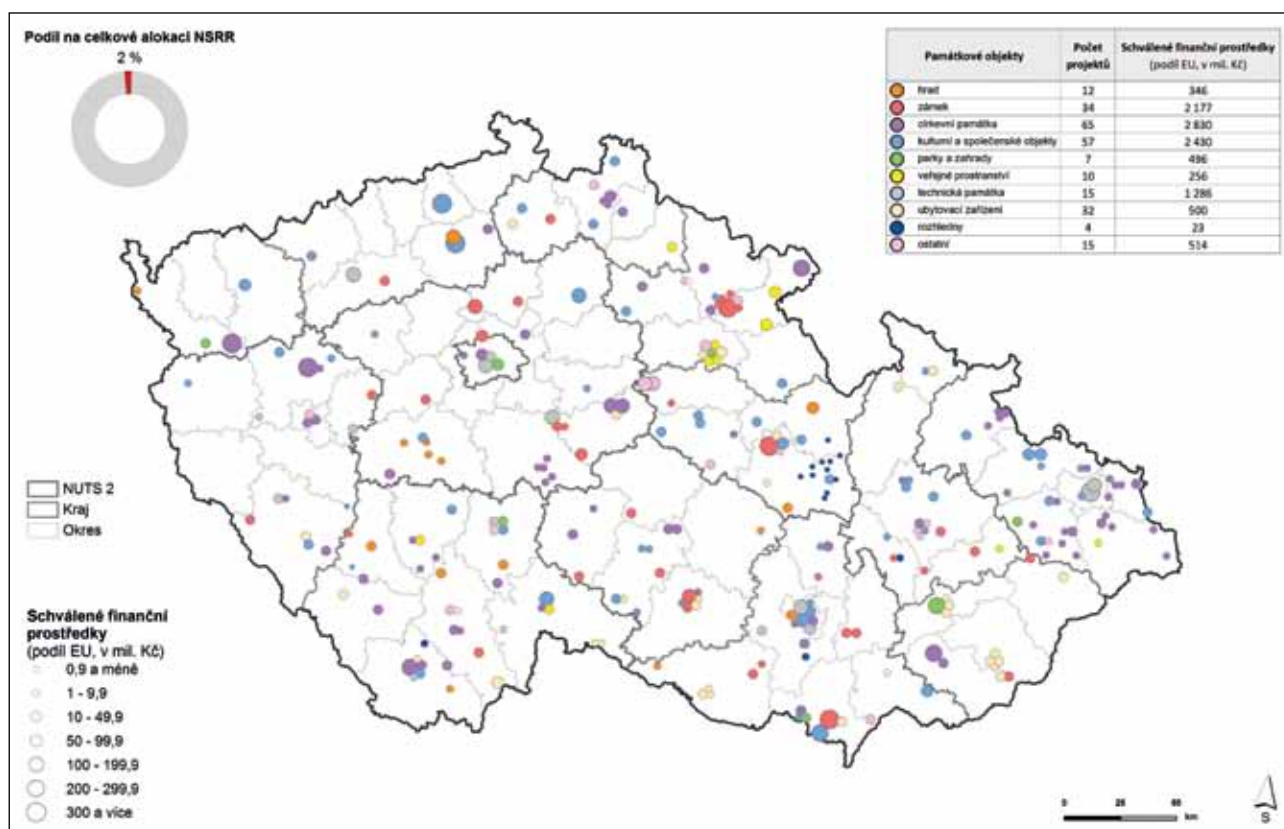
Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
410401	Počet zregenerovaných nemovitých kulturních památek	Počet	0,0	70,0	74,0	5,0
632200	Počet zrekonstruovaných památkových objektů	Počet objektů	0,0	132,0	177,0	175,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Obrázek 19 ukazuje schválené projekty, jejichž cílem je rekonstrukce památkových objektů národního a regionálního významu¹⁰⁵. Aktuálně je evidováno **251 schválených projektů v celkovém objemu 10,9 mld. Kč**, což představuje 2 % alokace na programové období 2007–2013. Jednotlivé projekty byly na základě jejich obsahu rozřazeny do 10 kategorií dle druhu rekonstruovaného objektu.

¹⁰⁵ Do analýzy vstupují projekty realizované s indikátorem 410401 Počet rekonstruovaných nemovitých kulturních památek v Integrovaném OP a projekty s indikátorem 632200 Počet rekonstruovaných památkových objektů spolufinancované z regionálních OP a OP Praha-Konkurenceschopnost.

Obrázek 19 – CR a kultura – rekonstrukce památkových objektů spolufinancované ze SF

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

Jak je patrné z obrázku, nejvíce finančních prostředků je schváleno na projekty zaměřené na rekonstrukci **církevních památek** (2,8 mld. Kč na 57 projektů). Největší objem finančních prostředků je v této kategorii využit na obnovu NKP¹⁰⁶ kláštera premonstrátů v Teplé. Na území Česka se nachází velké množství **hradů a zámků**, které jsou v jednotlivých regionech rovnoměrně rozmístěny. Některé z projektů spolufinancovaných z fondů EU si kladou za cíl zpřístupnit veřejnosti další cenné stavby. Většina projektů je však spíše zaměřena na rekonstrukci památek, které jsou přístupné veřejnosti, a rozšíření jejich nabídky o další atraktivity v podobě muzea, galerie či návštěvnického centra. Dále jsou evidovány projekty (57 projektů v hodnotě 2,4 mld. Kč), jejichž hlavním cílem je rekonstrukce **kulturních a společenských objektů**, ve kterých převažuje aktivita na vybudování muzeí s tematickou vazbou na historii regionu. Největší objem finančních prostředků je alokovan na projekt s cílem oživení významné kulturní památky pevnostního města Terezín (500 mil. Kč). Nemalé finanční prostředky jsou alokovány na rekonstrukce **technických památek** (1,3 mld. Kč), jako jsou vodárny, pivovary, hutní a jiné architektonické památky.

Z hlediska počtu realizovaných projektů je zaznamenána vyšší aktivita zaměřená na transformaci památkově chráněných objektů na **ubytovací zařízení**. Největší počet těchto projektů je realizován na území Jihočeského, Jihomoravského a Zlínského kraje, což se projevuje v počtu nově vytvořených lůžkových kapacit.

Právě v případě památkově chráněných objektů dochází k realizaci tzv. **synergických projektů**, kdy na aktivity spolufinancované z Integrovaného OP přímo navazují projekty podporované regionálními OP. Tyto typy projektů jsou evidovány například v obci Terezín, Litomyšl, Lednice, Brno, Plasy nebo Kladruby. Konkrétním příkladem může být projekt Integrovaného OP „Revitalizace židovských památek v ČR“, na který jsou navázány projekty ROP Jihovýchod realizované v obci Mikulov, Boskovice, Polná nebo Nová Cerekvev.

9.3.4 UBYTOVACÍ KAPACITY

Zásadními změnami v posledním období prošel vývoj v oblasti **ubytovacích kapacit**. Dochází ke snižování stavu ubytovacích kapacit v kempech a ubytovacích zařízeních nižších kategorií a naopak ke zvýšení kapacit v hotelích a penzionech. V letech 2006–2009 došlo v ČR k navýšení počtu lůžek o cca 21 tis., avšak v roce 2010 došlo k významnému poklesu o cca 14 tis. na celkových 449 tis. Počet lůžek,

¹⁰⁶ NKP – národní kulturní památka.

kteřá byla nově zřizena či zrekonstruována ze SF s cílem zvýšení kapacity nebo kvality ubytování v hromadných ubytovacích zařizeních, dosáhl prozatím hodnoty přesahující 11 tis. lůžek, což je 114 % hodnoty (cílová hodnota je 10 050 lůžek).

Tabulka 33 – CR a kultura – ubytovací kapacity (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
630100	Počet nově vybudovaných nebo zrekonstruovaných lůžek celkem	Počet	0,0	10 050,0	13 765,0	11 470,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

9.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů

V oblasti cestovního ruchu a využití potenciálu kulturního dědictví je zřejmé, že za pomoci prostředků ze SF dochází v některých oblastech k pozitivnímu vývoji. Jedná se např. o oblast movitých i nemovitých kulturních památek, a ačkoliv je podpora ze SF z hlediska potřeb ČR v této oblasti pouze minimální, cíl, který je stanoven v NSRR, je touto podporou splněn.

Stále však přetrvávají oblasti, které svůj stanovený cíl prozatím neplní a které čekají na realizaci. Jde zejména o propagaci a rozvoj cestovního ruchu, které jsou nejednotné a nedostatečně koordinované. Problematická je spolupráce a partnerství mezi veřejnoprávními a podnikatelskými subjekty, neboť tato není doposud adekvátně rozvinuta.

10 Energetika

10.1 Základní charakteristika oblasti

Energetika je odvětví, které významně ovlivňuje hospodářský, společenský a osobní život všech občanů. Energetická náročnost ekonomiky je ukazatelem úspěšnosti hospodářství, zvláště pak průmyslu. Snižování energetické náročnosti indikuje úspěšnost strukturálních změn a modernizaci průmyslu. Snižování energetické náročnosti, ať přímé či nepřímé (materiálové), je pro průmyslová odvětví v Česku klíčovým faktorem dosažení vyšší konkurenceschopnosti. Zajištění fungování energetického sektoru je základní podmínkou bezpečnosti státu. Respektování energetické bezpečnosti, nezávislosti a udržitelného vývoje jsou klíčovými otázkami v plánování rozvoje¹⁰⁷. Základním rámcem energetické politiky státu jsou dlouhodobé strategické cíle a vývoj politiky EU¹⁰⁸.

Snahou aktivit v oblasti energetiky je vytvoření efektivního trhu s co největší konkurencí, který bude zajišťovat maximální dostupnost všech zdrojů na trhu a snížení energetické náročnosti bez dopadů na snížení zaměstnanosti. Důraz je kladen i na rozvoj infrastruktury pro zajištění bezpečnosti dodávek plynu, ropy a elektroenergie. Česko má v tomto příznivou geografickou polohu k využití a posílení postupné integrace energetických trhů, energetické bezpečnosti a nezávislosti¹⁰⁹.

Česko se v energetické náročnosti ekonomiky a domácností nachází nad průměrem zemí EU¹¹⁰, průměrná z pohledu zemí EU je spotřeba energie na obyvatele. V Česku tak existuje vysoký potenciál pro investice do úsporných projektů, a to zejména veřejného sektoru (zdravnictví, školství) a sektoru bydlení. Tento potenciál úspor je jednak důsledkem nedostatku finančních prostředků, které do této oblasti směřují a také nedostatkem znalostí v oblasti efektivního využívání energií u domácností, terciární sféry a malých a středně velkých průmyslových podniků¹¹¹. Výroba elektrické energie se v ČR pomalu posouvá směrem k environmentálně příznivým zdrojům, došlo k navýšení výroby elektřiny v jaderných elektrárnách a z obnovitelných zdrojů, kde každoročně roste množství tepla získaného ze solárních kolektorů a pomocí tepelných čerpadel.

10.2 Zaměření NSRR

Problematika energetické náročnosti českého hospodářství je v NSRR řešena ve třetím strategickém cíli „*Atraktivní prostředí*“, konkrétně v první prioritě „*Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí*“. Cílem priority je zejména podpora úspor energií prostřednictvím zlepšení dostupnosti environmentální infrastruktury a v této souvislosti obnovení a zvýšení kvality životního prostředí. Tento cíl společně s prvním strategickým cílem „*Konkurenceschopná česká ekonomika*“ vytváří podmínky ke stimulaci aktivit podnikatelů v oblasti snižování energetické náročnosti výroby a spotřeby fosilních primárních energetických zdrojů. Podporuje začínající podnikatele v aktivitách vedoucích k vyššímu využívání OZE¹¹² a druhotných zdrojů energie¹¹³ a podporuje projekty, jejichž výstupy povedou ke zvyšování účinnosti při výrobě, přenosu a spotřebě energií. Podpora se vzhledem k vysoké energetické náročnosti ekonomiky zaměřuje na zavádění opatření, která významným způsobem snižují spotřebu energií, zvyšují povědomí o potřebnosti energetického managementu a umožňují jeho zavádění.

Na úrovni jednotlivých OP je na plnění cílů směřujících ke snižování energetické náročnosti hospodářství zaměřen **OP Životní prostředí**, a to prostřednictvím třetí prioritní osy „*Udržitelné využívání zdrojů energie*“, na kterou připadá 13,5 % celkové alokace OP (17,6 mld. Kč). Cílem aktivit, podporovaných z této osy, je udržitelné využívání zejména OZE a prosazování úspor energie. Dlouhodobým cílem je zvýšení využití OZE při výrobě elektřiny a tepla a vyšší využití odpadního tepla. Druhým OP, který přispívá ke snižování energetické náročnosti hospodářství, je **OP Podnikání a inovace**, konkrétně jsou tyto aktivity podporovány ze třetí prioritní osy „*Efektivní energie*“, s 12,4 % celkové alokace OP (9,9 mld. Kč). Cílem aktivit realizovaných v této prioritní ose je stimulovat podnikatele v oblasti snižování energetické náročnosti výroby a spotřeby fosilních primárních energetických zdrojů a podpořit začínající podnikatele v aktivitách vedoucích k vyššímu využívání obnovitelných a druhotných zdrojů energie.

¹⁰⁷ Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky, Praha – únor 2010.

¹⁰⁸ V Česku tyto vize, strategické cíle a priority energetického hospodářství stanovuje Státní energetická koncepce ČR.

¹⁰⁹ Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky, Praha – únor 2010.

¹¹⁰ Rozdílná ekonomická výkonnost srovnávaných zemí prostřednictvím nižšího ocenění produktů však ovlivňuje parametr ekonomické náročnosti, a tím zkrsluje pohled na energetické nároky dané země.

¹¹¹ Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky, Praha – únor 2010.

¹¹² Obnovitelný zdroj energie (OZE) – obnovitelný nefosilní zdroj energie, jehož zdrojem je energie větru, energie slunečního záření, geotermální energie, energie vody, energie půdy, energie vzduchu, energie biomasy, energie skládkového plynu, energie kalového plynu a energie bioplynu (zákon č. 91/2005 Sb., § 31, odst. 1).

¹¹³ Druhotný energetický zdroj – využitelný energetický zdroj, jehož energetický potenciál vzniká jako vedlejší produkt při přeměně a konečné spotřebě energie, při uvolňování z bituminózních hornin a uhelných pánví nebo při energetickém využívání nebo odstraňování odpadů a náhradních paliv vyrobených na bázi odpadů nebo při jiné hospodářské činnosti (zákon č. 91/2005 Sb., § 2, bod 32).

10.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR

Snížení spotřeby energie je v současné době aktuálním a často diskutovaným tématem. Nehospodárné zacházení s energiemi vede k postupnému vyčerpávání neobnovitelných zdrojů energií. Česká ekonomika se dlouhodobě vyznačuje vysokou energetickou náročností, nízkým podílem obnovitelných energetických zdrojů a nižší mírou energetické výtěžnosti tradičních zdrojů. Jeden z největších potenciálů úspor energií je kromě dopravy a průmyslu také bytový sektor¹¹⁴.

Výroba elektrické energie se posouvá směrem k environmentálně příznivým zdrojům, poklesla produkce elektřiny v parních elektrárnách a naopak došlo k navýšení výroby elektřiny v jaderných elektrárnách a z obnovitelných zdrojů energie (OZE), kde každoročně roste množství tepla získaného ze solárních kolektorů a pomocí tepelných čerpadel. Energetická náročnost ekonomiky ČR postupně klesá, snižuje se spotřeba primárních energetických zdrojů, k významnému snížení spotřeby došlo zejména u tuhých paliv. Největší podíl domácností je vytápěn zemním plynem a centrálním zásobováním teplem. Počet domácností využívajících těchto způsobů vytápění se průběžně zvyšuje. ČR dosud spotřebovává, vzhledem k výši vytvářeného HDP, více primárních zdrojů energie i elektřiny, než je objektivně nutné, spotřebovávaná energie je málo zhodnocována přidanou hodnotou.

10.3.1 SNÍŽENÍ SPOTŘEBY ENERGIE

Maximalizace energetické efektivity by do roku 2030 měla vést ke snížení spotřeby energie na jednotku HDP na 37,5 % úroveň z roku 2000 (tj. snížení by mělo dosáhnout 62,5 %). Největší ekonomický potenciál úspor je ve velkých podnicích, budovách pro bydlení, při výrobě, přenosu a transformaci energií. Minimálního přírůstku by měla dosáhnout spotřeba primárních energetických zdrojů, mělo by dojít ke změně struktury primárních zdrojů energie a vyšší důraz na využívání OZE. Jedním z hlavních cílů NSRR v souladu se strategií v oblasti energetiky je **snížení spotřeby energie o 12,55 mil. GJ za rok**, což při celkové spotřebě energie, která v roce 2007 byla na úrovni necelých 1,15 mld. GJ, představuje snížení o cca 0,9 %. Hlavní indikátor, kterým je sledován pokrok v naplňování tohoto cíle, je indikátor „**Snížení spotřeby energie**“. Indikátor vyjadřuje, jak se sníží spotřeba energie v souvislosti s přímou realizací projektu v gigajoulech za rok. OP Podnikání a inovace se zavázal EK k 11,00 mil GJ/rok, tj. 87,6 % celkové cílové hodnoty, OP Životní prostředí má cílovou hodnotu indikátoru 1,55 mil. GJ/rok, tj. 12,4 % celkové cílové hodnoty.

Tabulka 34 – Energetika – snížení spotřeby energie (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
364300	Snížení spotřeby energie	GJ/rok	0,0	12,55 mil.	12,48 mil.	1,67 mil.
	– z toho OP ŽP		0,0	1,55 mil.	2,16 mil.	0,39 mil.
	– z toho OP PI		0,0	11,00 mil.	10,38 mil.	1,28 mil.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Ke snížení spotřeby energie z převážné většiny přispívá **OP Podnikání a inovace**. Podpořené projekty jsou zaměřené zejména na úspory energie a OZE. Projektové aktivity zlepšují stav tepelně-technických vlastností výrobních a podnikatelských objektů (zateplení) a využívají odpadní teplo a úspory energií ke snížení energetické náročnosti výroby a podnikatelských aktivit. Realizované projekty modernizují podnikovou výrobní činnost a s pomocí komplexních opatření vedou ke snížení energetické spotřeby a k energetické úspoře.

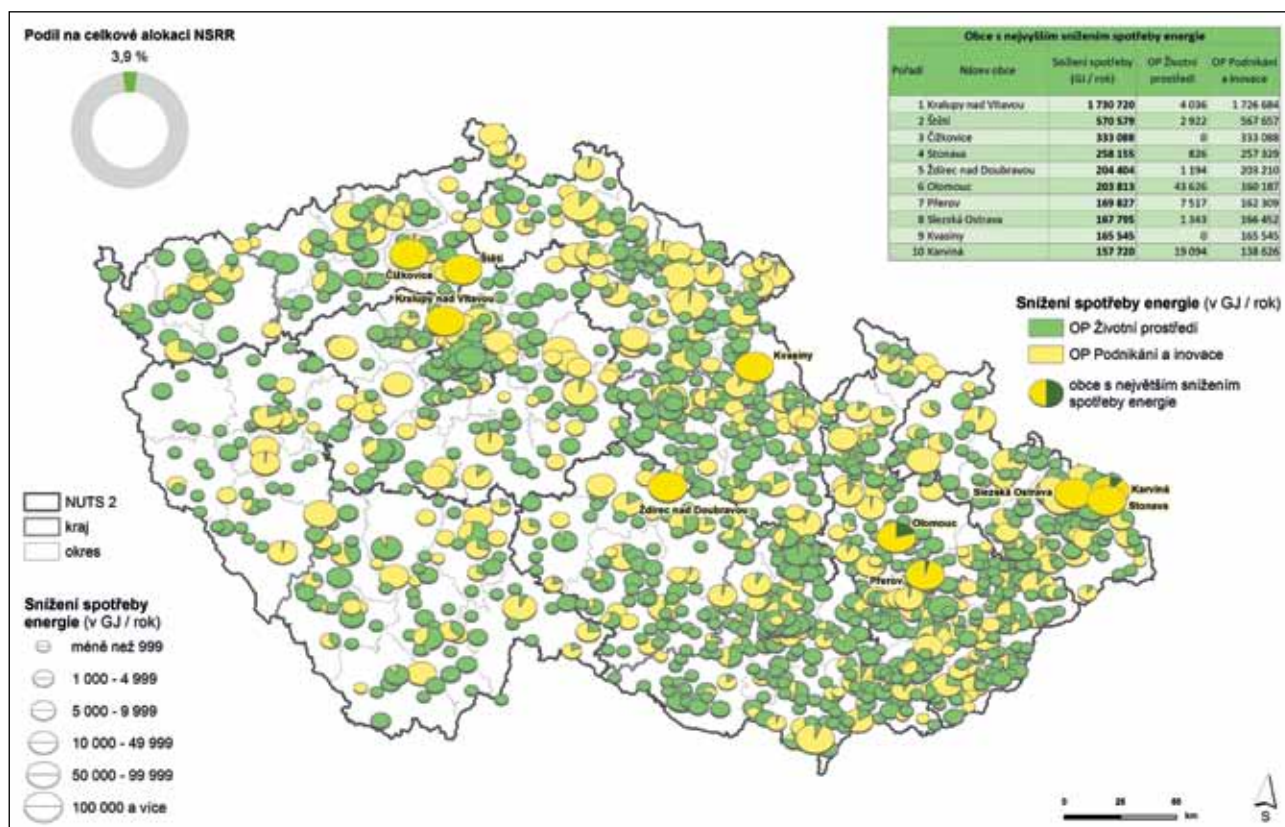
Zbylou část naplňování indikátoru „Snížení spotřeby energie“ zajišťuje **OP Životní prostředí** a přispívá k plnění indikátoru realizací úspor energie, využíváním odpadního tepla výstavbou nových zařízení a rekonstrukcí stávajících zařízení s cílem využití OZE pro výrobu elektřiny a tepla. Podporované projekty se zaměřují především na rekonstrukci a zlepšení tepelně-technických vlastností školských zařízení, které vedou k energetickým úsporným opatřením a snížení energetické náročnosti.

Z prostorového rozmístění projektů (Obrázek 20) je patrné, že aktivity vedoucí ke snížení spotřeby energie jsou realizovány na celém území Česka. To lze považovat za velmi pozitivní skutečnost. Ve větší míře jsou tyto projekty zastoupeny ve východních Čechách a na Moravě. V obcích, kde jsou registrovány vysoké hodnoty sledovaného indikátoru, se zpravidla na této hodnotě z velké části podílí projekty zaměřené na snížení spotřeby energie při průmyslové výrobě, tedy při aktivitách, které jsou zpravidla energeticky velmi náročné a mají nízké ekologické parametry nebo při nich vznikají vedlejší produkty využitelné v oblasti energetiky. Příkladem mohou být obce s největší hodnotou indikátoru, uvedené v tabulce na obrázku. V obci Štětí je realizován projekt na optimalizaci výroby a spotřeby

¹¹⁴ Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky, Praha – únor 2010.

energií v celulózo-papírenském závodě, v obci Ždírec nad Doubravou zase v závodě zpracovávajícím dřevo a s vysokým objemem dřevních zbytků z výroby (biomasa), v obci Kvasiny v Iakovně a v obci Stonava a Dvůr Králové nad Labem probíhá modernizace teplárny. Ve Slezské Ostravě se rekonstruují pecní agregáty a v obci Přerov usilují o energetické úspory při výrobě kyseliny sírové atd. Na území hlavního města Prahy je zajímavá koncentrace projektů spolufinancovaných z OP Životní prostředí. Jedná se o aktivity zaměřené na snížení energetické zátěže objektů vzdělávacích a zdravotních zařízení a zařízení sociálních služeb.

Obrázek 20 – Energetika – podpora snížení spotřeby energie na území Česka

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚŽK

10.3.2 ZVÝŠENÍ KAPACIT NA VÝROBU ENERGIE Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

Česko má významný potenciál nahradit fosilní primární energetické zdroje zdroji obnovitelnými a druhotnými. OZE jsou přírodní energetické zdroje, které mají schopnost částečné nebo úplné obnovy. Patří mezi ně především sluneční, větrná a vodní energie a biomasa. Potenciál dosud není dostatečně využit zejména v oblasti biomasy a bioplynu, potenciál velkých vodních elektráren je v Česku prakticky vyčerpán, ale malé vodní elektrárny lze stále stavět. Sluneční a větrná energie je v Česku využívána zatím jen částečně. Podpora ze SF / FS v této oblasti není nezanedbatelná. Zejména v oblasti výroby elektřiny z OZE lze přínos OP Podnikání a inovace k jejímu zvýšení označit za zásadní.

Hlavním indikátorem této aktivity je „Zvýšení kapacit na výrobu energie z obnovitelných zdrojů“, ve kterém příjemci vykazují celkový přírůstek kapacit (maximálně možný výkon) na výrobu energie (elektrický a tepelný výkon) z OZE v megawattch. Celková cílová hodnota indikátoru „Zvýšení kapacit na výrobu energie z obnovitelných zdrojů“ je 375 MW, cílovou hodnotu by měl z 65,3 % plnit OP Podnikání a inovace, z 34,7 % OP Životní prostředí. Celkový závazek příjemců NSRR je však zvýšit kapacity na výrobu energie z OZE jen o 250,18 MW.

Mezi OZE, podporované realizovanými projekty NSRR, se řadí solární energie, energie z biomasy a bioplynu, vodní energie a geotermální energie¹⁵. Pokud se podíváme na energii získávanou ze slunce, stále více se objevují **solární kolektory**, pomocí nichž se sluneční záření přeměňuje na teplo pro ohřev vody nebo přitápění. Rozvíjí se i nejmladší kategorie zdrojů – **fotovoltaika**. Vyrobeným proudem

¹⁵ Z OP Životní prostředí podporuje také větrné elektrárny. V této aktivitě zatím není realizován žádný projekt.

ve fotovoltaických panelech, křemíkových článcích je možné zajistit napájení nezávislé na dostupnosti elektřiny ze sítě anebo prodávat elektrickou energii do rozvodné sítě¹¹⁶.

Rozrůstá se využívání **biomasy**, čímž jsou myšleny dřeviny, rostliny a organické odpady. Získávání energie z biomasy se provádí různými způsoby, nejznámější je spalování, které se spolu se zplyňováním řadí k tzv. suchým procesům. Při rozkladu organických látek bez přístupu kyslíku vzniká **bioplyn**, ten je možné využívat k vytápění, k pohonu spalovacích motorů anebo k výrobě elektřiny a tepla současně¹¹⁷. Vodní energie je v současné době využívána zejména stavbou **malých vodních elektráren** (MVE).

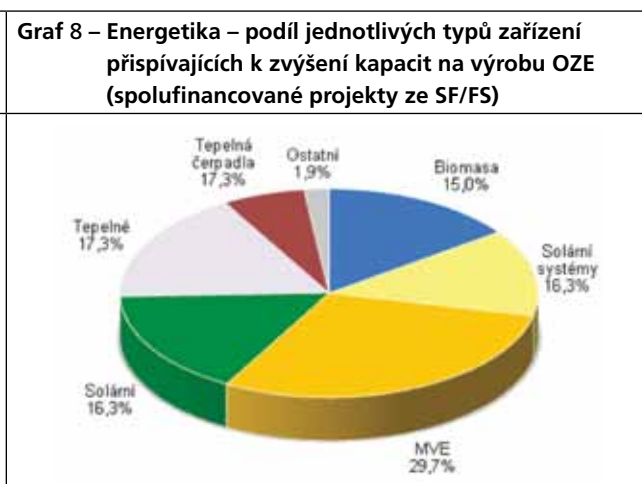
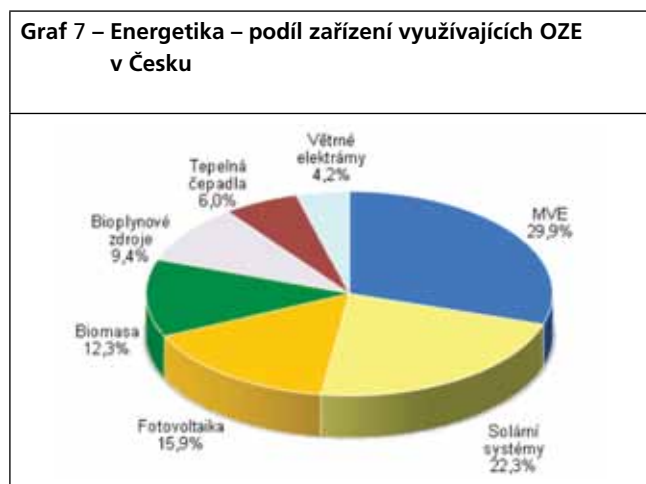
Dalším využívaným OZE je geotermální energie, která se získává prostřednictvím vrtů, z nichž se čerpá zemské teplo pro vytápění domů tzv. tepelnými čerpadly. Nejedná se pouze o drahé zemní vrty. **Tepelné čerpadlo** umí využít i teplotu povrchové vrstvy půdy pomocí plošného výměníku v nezamrzlé hloubce, vody (studny, řeky apod.) anebo, nejčastěji teplotu okolního, případně odpadního vzduchu¹¹⁸.

Tabulka 35 – Energetika – zvýšení kapacit na výrobu energie z OZE (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
360300	Zvýšení kapacit na výrobu energie z obnovitelných zdrojů	Počet MW	0,0	375,00	250,18	170,76
	– z toho OP ŽP	Počet MW	0,0	130,00	33,37	25,67
	– z toho OP PI	Počet MW	0,0	245,00	216,81	88,49

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Informaci o počtu zařízení využívajících OZE v Česku uvádí graf 7. Nejvíce jsou zastoupené MVE (29,9 %) a solární systémy (22,3 %). Nejnižší zastoupení mají větrné elektrárny a dále tepelná čerpadla. V aktivitách podporovaných SF/FS (graf 8) je nejčastěji zastoupena výstavba či rekonstrukce MVE (29,7 %) a dále solární systémy, tepelná čerpadla, kotle na biomasu a využití bioplynových stanic. Nižší zastoupení je pak u fotovoltaických panelů. V projektech využívajících indikátor „Zvýšení kapacit na výrobu energie z obnovitelných zdrojů“, které často zavádějí změnu vytápění (kotle na biomasu, tepelná čerpadla, solární kolektory atd.), současně dochází k zateplení objektu, výměně oken atd. (především projekty OP Životní prostředí). Z toho je zřejmé, že zavádění zařízení pro využívání OZE často není jedinou aktivitou projektů, ale probíhá v součinnosti s celkovými energetickými úsporami objektů. Pro porovnání počtu zařízení využívajících OZE v Česku a počtu projektů spolufinancovaných ze SF / FS, které přispívají ke zvýšení kapacit na výrobu energie z jednotlivých OZE, je bráno, že jeden projekt rovná se jednomu zařízení na využívání OZE. Z porovnání je zřejmé, že příspěvek fondů EU k problematice OZE je poměrně vysoký. Z porovnání OP dle zaměření projektů na jednotlivé OZE lze zjistit, že vznik bioplynových stanic a MVE je podporován pouze v OP Podnikání a inovace. Naopak využívání solární energie (jak solárními panely / systémy, tak fotovoltaickými panely) a tepelných čerpadel je podporováno z OP Životní prostředí. K nárůstu kapacit OZE pro zpracování biomasy pak přispívají oba programy.

Zdroj: Atlas zařízení využívajících OZE

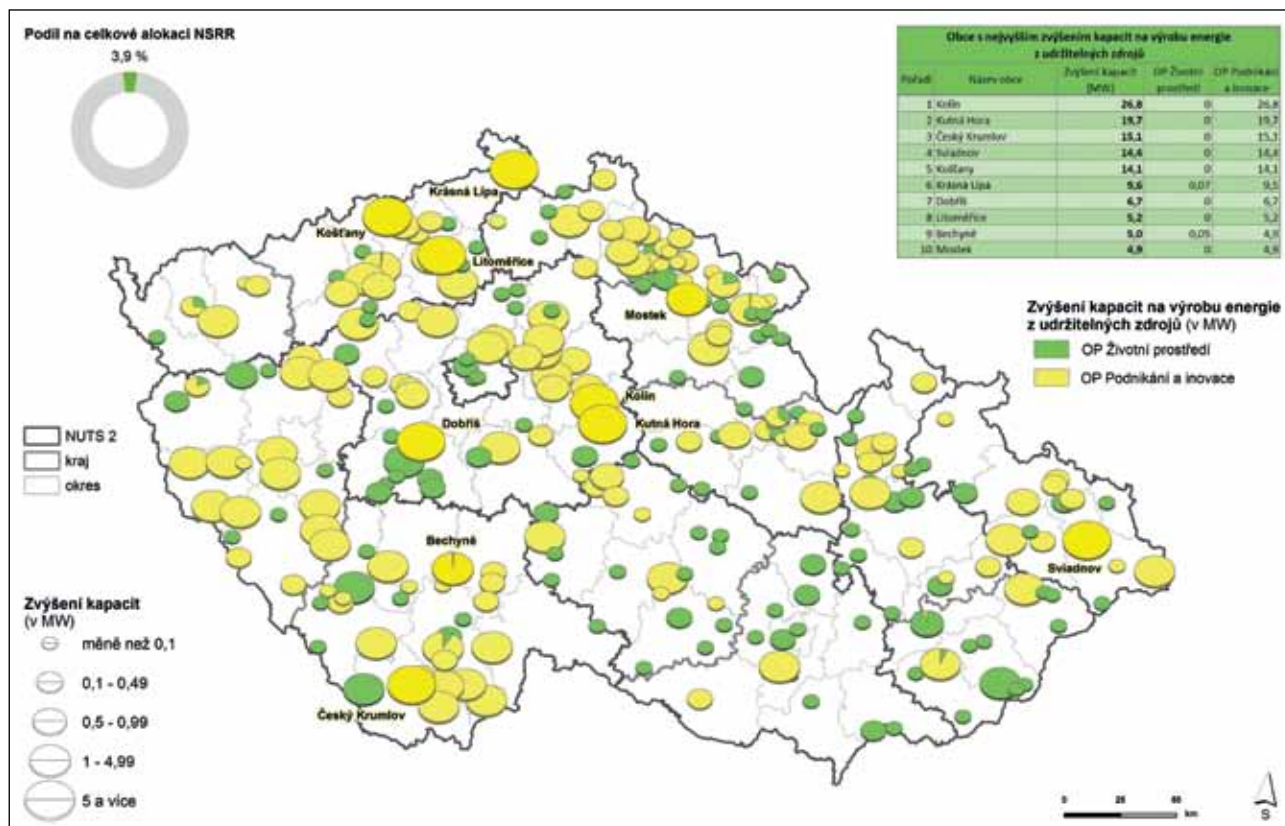
Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

¹¹⁶ Atlas zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie, <http://calla.ecn.cz/atlas/oatlasu.php>.

¹¹⁷ Atlas zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie, <http://calla.ecn.cz/atlas/oatlasu.php>.

¹¹⁸ Atlas zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie, <http://calla.ecn.cz/atlas/oatlasu.php>.

Obrázek 21 – Energetika – podpora zvýšení kapacit na výrobu energie z obnovitelných zdrojů na území Česka

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

Z rozložení aktivit v oblasti výroby energie z udržitelných zdrojů na území Česka (Obrázek 21) je patrné, že nejvíce projektů zaměřených na výrobu energie z OZE je doposud realizováno v severovýchodních, severních, jižních a středních Čechách, méně v západních Čechách a na Moravě. V obcích, ve kterých bylo dosaženo nejvyššího zvýšení kapacit na výrobu energie z OZE, se na hodnotě indikátoru zpravidla významně podílí projekty zaměřené na výstavbu nového nebo rekonstrukci stávajícího zařízení na výrobu tepla a energie z OZE, např. v obci Kolín, Kutná Hora, Český Krumlov, Sviadnov, Košťany, Krásná Lípa, Dobříš a Mostek z biomasy, v obci Litoměřice je zdrojem MVE a v obci Bechyně bioplyn.

10.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů

Energetická náročnost ekonomiky ČR také s přispěním prostředků SF postupně klesá. Snižuje se spotřeba primárních energetických zdrojů, k významnému snížení spotřeby došlo zejména u tuhých paliv. Přes dosažený pokrok je energetická a elektroenergetická náročnost tvorby HDP v ČR stále vysoká vůči průměru zemí EU. Hlavním cílem v oblasti energetiky v programovém období 2007–2013 bylo maximálně stimulovat aktivitu podnikatelů v oblasti zvyšování účinnosti při výrobě, přenosu a spotřebě energie. Konkrétní cíle byly stanoveny v podobě roční úspory energie. Z důvodu stále probíhající realizace projektů není možné v současnosti vyhodnotit stav dosažení předem stanoveného cíle z hlediska roční úspory energie.

Pro zajištění maximálně možné nezávislosti ČR na cizích energetických zdrojích je třeba podporovat optimální využití konvenčních i obnovitelných zdrojů energie na území ČR¹¹⁹. Podíl energie z OZE od roku 2005 v ČR díky přijaté podpoře setrvale a výrazně stoupal, až dosáhl v roce 2011 9,4 % hrubé domácí konečné spotřeby energie. Cílem ČR je další zvýšení podílu energie z OZE, avšak při přehodnocení formy podpory a minimalizace finančních dopadů OZE na ekonomiku a obyvatelstvo.

Dosavadní vývoj v ČR v oblasti energetiky potvrzuje správnost obsahového nastavení této priority v NSRR a přetrvávající důležitost i pro další programové období. Pozornost by měla být i nadále věnována zvyšování účinnosti při výrobě, přenosu a spotřebě energie a dále energetické náročnosti budov, zateplování a zvyšování energetické účinnosti budov i výroby. Zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie (zejména biomasa a bioplyn) na spotřebě.

¹¹⁹ Cílová hodnota pro EU vyplývající ze strategie Evropa 2020 činí 20 % podílu energie z obnovitelných zdrojů v roce 2020.

11 Modernizace veřejné správy

11.1 Základní charakteristika oblasti

Kvalita veřejných institucí je v ČR stále jedním z nejakutnějších problémů, v EU-27 je ČR v tomto ohledu na 20. místě, v celosvětovém měřítku ČR v roce 2010 klesla až na 72. místo ze 139 zemí. Důvodem je zejména nízká transparentnost vládní politiky a vymahatelnosti práva, neefektivní využívání veřejných zdrojů a vysoká míra korupce a regulace. Stát musí vytvářet prostředí, které podnikům umožní uspět v mezinárodní konkurenci. K tomu má přispět omezení korupce či korektní veřejné zakázky.

Ve všech mezinárodních srovnáních je institucionální prostředí hodnoceno jako jedna z nejslabších stránek České republiky. Špatnou pozici v oblasti institucí shodně přisuzuje ČR jak index Světového obchodního fóra (GCI – Global Competitiveness Index), tak index Doing Business Světové banky nebo index konkurenceschopnosti World Competitiveness Yearbook (WCY). Kvalitní veřejné instituce jsou přitom základním stavebním kamenem každé konkurenceschopné a na inovacích založené ekonomiky. Jsou to totiž právě instituce, které formují právní a regulatorní základy fungování hospodářské soutěže, podnikání, obchodu a inovací.

11.2 Zaměření NSRR

Modernizace veřejné správy je podpořena druhým cílem NSRR „*Otevřená, flexibilní a soudržní společnost*“, v prioritách „*Rozvoj informační společnosti*“ a „*Smart Administration*“. Podpora v prioritě „*Rozvoj informační společnosti*“ se zaměřuje na rozvoj a efektivní využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) a zvýšení nabídky aplikací a služeb, a to především ve veřejných službách. Tato priorita má úzkou vazbu na prioritu „*Smart Administration*“ a některé indikátory nelze většinou přiřadit jedné či druhé prioritě, jelikož jsou naplňovány stejnými prioritními osami, z tohoto důvodu se tato kapitola věnuje oběma prioritám. Cílem priority „*Smart Administration*“ je zkvalitnění a profesionalizace lidských zdrojů, modernizace metod a nástrojů řízení a využívání moderních metod a nástrojů řízení a využívání moderních technologií. Prostřednictvím těchto aktivit by mělo dojít k zefektivnění veřejné správy a veřejných služeb a tím podpoření socioekonomického růstu České republiky a zvýšení kvality života občanů. K naplnění cílů obou priorit přispívá především Integrovaný OP prostřednictvím prioritních os „*Modernizace veřejné správy*“ a „*Zavádění ICT ve veřejné správě*“. Na zvyšování lidských dovedností v ICT se zaměřuje prioritní osa „*Veřejná správa a veřejné služby*“ OP Lidské zdroje a zaměstnanost¹²⁰.

11.3 Dosavadní vývoj plnění vybraných ukazatelů ve vztahu k socioekonomické situaci v ČR

Cílem aktivit v této oblasti je posílení institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb. Intervence by měly přispět ke zvýšení institucionální kapacity, kvality, efektivnosti a transparentnosti činností institucí veřejné správy a zvyšování kvality a dostupnosti veřejných služeb. Podpora je zaměřena na modernizaci veřejné správy, tj. státní správy a samosprávy, a veřejných služeb. Je podporováno řízení a rozvoj lidských zdrojů ve veřejné správě a na straně poskytovatelů veřejných služeb, vzdělávání, zlepšování kvality regulace, zavádění moderních nástrojů řízení, s důrazem na řízení kvality a výkonnosti, strategické řízení komunitní plánování apod. Modernizace veřejné správy se neobejde bez využití informačních a komunikačních technologií směřujících k vytváření a realizaci projektů eGovernmentu.

Podporovanou aktivitou je zejména rychlejší a spolehlivější poskytování služeb státní správy veřejnosti a implementace elektronické správy, která umožní občanům a podnikatelským subjektům jednoduše a rychle komunikovat s úřady státní správy. Dalším úkolem v oblasti modernizace veřejné správy je zvýšení efektivnosti výkonu a procesů uvnitř územní veřejné správy (orgány obcí a krajů) a přispívá ke zvýšení kvality veřejných služeb. Aktivity NSRR přispívají k naplňování vládní strategie „*Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby*“, konkrétně k následujícím cílům: (i) zefektivnit činnost úřadů veřejné správy, (ii) snížit finanční nároky na chod administrativy a zajistit transparentní výkon veřejné správy, (iii) přiblížit veřejné služby občanovi a (iv) zajistit jejich maximální dostupnost a kvalitu.

11.3.1 ELEKTRONIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY

V oblasti elektronizace veřejné správy dochází k postupnému rozvoji. Aktivity související s elektronizací veřejné správy jsou podporovány především prostřednictvím Integrovaného OP a OP Praha–Konkurenceschopnost. Integrovaný OP v této aktivitě již překročil nastavené cílové hodnoty o více než 1 000 %, aktuální závazek je plná elektronizace 113 agend. Na území hl. m. Prahy se počet nových plně elektronizovaných agend daří za podpory z OP Praha–Konkurenceschopnost postupně zvyšovat, přičemž cílem je vytvoření 15 plně elektronizovaných agend, doposud jich bylo vytvořeno osm. Jedním z cílů NSRR je zavedení systému elektronické spisové služby a elektronicky řízeného oběhu dokumentů na úřadech ve všech obcích ČR. Dosud byl tento cíl naplněn pouze u 2 161 z cílových 6 263 úřadů.

¹²⁰ Na území hl. m. Prahy jsou aktivity v oblasti veřejné správy realizovány z OP Praha–Konkurenceschopnost.

Na krajských úřadech a v obcích s rozšířenou působností jsou postupně pro potřeby elektronizace veřejné správy budována datová úložiště. Z cílových 219 úřadů bylo toto datové úložiště dosud vytvořeno na 132 úřadech, nicméně ve fázi realizace jsou již další projekty směřující k vytvoření datových úložišť na dalších 28 úřadech.

Tabulka 36 – Modernizace veřejné správy (vybrané projektové indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
150114	Počet nové plně elektronizované agendy místní veřejné správy – IOP	Počet	0,0	10,0	113,0	48,0
153511	Počet nových plně elektrizovaných agend veřejné správy – OP PK	Počet	0,0	15,0	35,0	8,0
150118	Počet úřadů se zavedeným systémem elektronické spisové služby a elektronicky řízeným oběhem dokumentů	Počet	0,0	6 263,0	2 161,0	1 955,0
150200	Počet vybudovaných datových úložišť pro potřeby elektronizace veřejné správy	Počet	0,0	219,0	160,0	132,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Vzhledem k výše uvedenému stavu fungování veřejné správy je nutné aktivity směřující k modernizaci veřejné správy podporovat i nadále, a to i přesto, že například v oblasti vzdělávání pracovníků veřejné správy byly cíle OP Lidské zdroje a zaměstnanost týkající se počtu úspěšných absolventů kurzů již naplněny. Příjemci se zavázali podpořit 134,0 tis. osob, pořádané kurzy by mělo úspěšně ukončit 374,4 tis. osob, skutečně bylo podpořeno 39,9 tis. osob a studovaný kurz úspěšně ukončilo 101,3 tis. účastníků. Vedle vzdělávání pracovníků ve veřejné správě jsou projekty OP Lidské zdroje a zaměstnanost zaměřeny také na zvyšování kvality řízení úřadů, zavedení projektového řízení, optimalizace procesů apod. Výraznější zlepšení fungování veřejné správy bylo nicméně omezeno absencí politické shody na reformách v této oblasti, což se projevilo například i odkládáním účinnosti služebního zákona. To má negativní dopad na stabilitu lidských zdrojů v organizacích veřejné správy a rozvoj jejich kvality a profesionality.

11.3.2 CZECH POINT

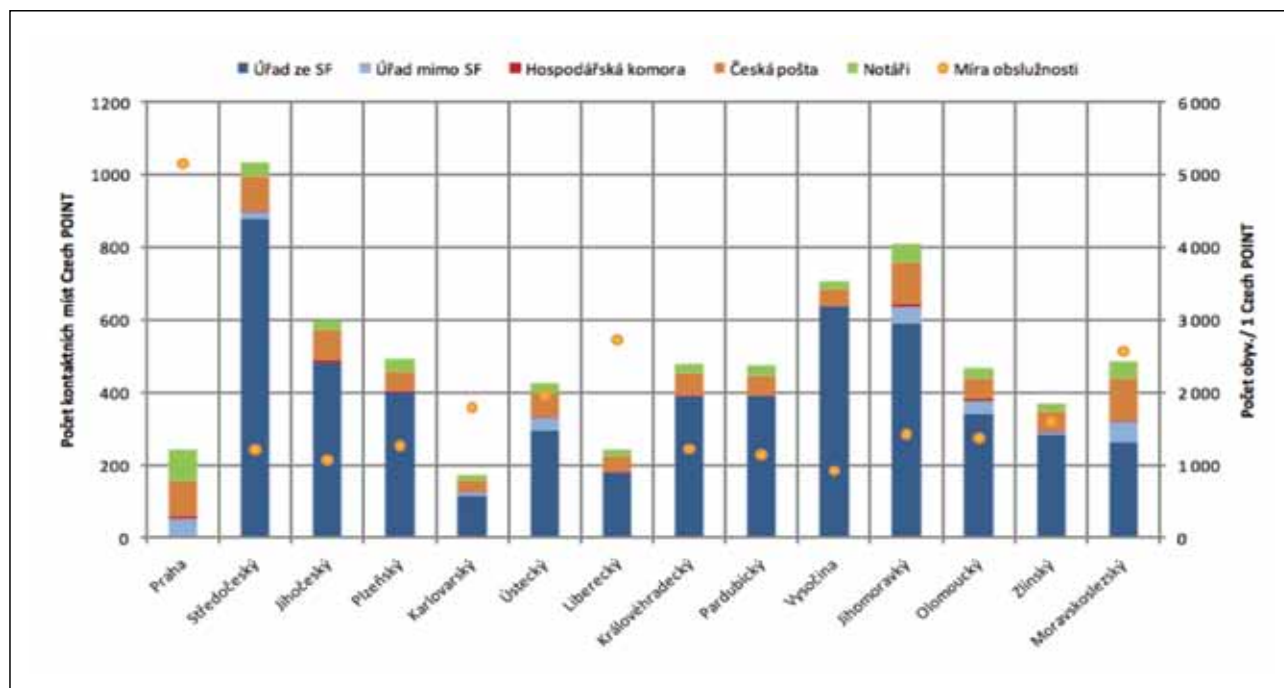
Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál, tedy **Czech POINT**, je projektem, jehož cílem je zredukovat přílišnou byrokracii ve vztahu občan – veřejná správa a vytvořit garantovanou službu pro komunikaci se státem prostřednictvím jednoho univerzálního místa. Přínosem projektů Czech POINT je ulehčení komunikace občanů s úřady a institucemi. Czech POINT umožňuje lidem získávat veškeré údaje, opisy a výpisy, které jsou vedeny v centrálních veřejných evidencích a registrech o jejich osobě, majetku a právech. Integrovaný OP významně přispěl k vytvoření sítě kontaktních míst Czech POINT, což zjednodušilo komunikaci se státem, a to prostřednictvím jednoho univerzálního místa. Tato kontaktní místa již v současnosti pokrývají všechny obce ČR.

Tabulka 37 – Modernizace veřejné správy – Czech POINT (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
150105	Počet kontaktních míst veřejné správy (Czech POINT)	Počet	2 600,0	6 244,0	6 572,0	6 559,0

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

Graf 9 – Modernizace veřejné správy – Czech POINT (srovnání struktury a míry obslužnosti kontaktními místy Czech POINT v krajích ČR)

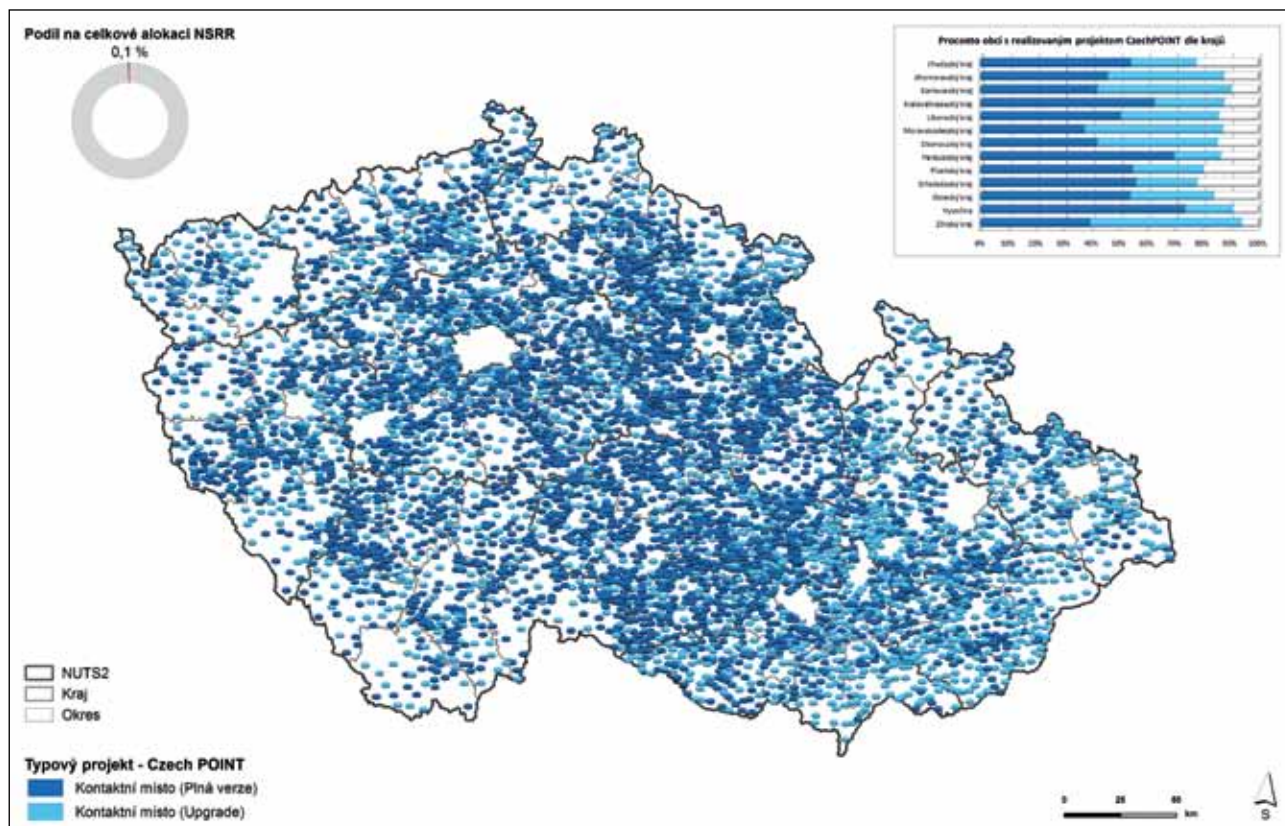
Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, oficiální statistiky www.czechpoint.cz

Na počátku programového období bylo v České republice vytvořeno 2 600 kontaktních míst. Dle aktuálních statistik je s podporou fondů EU vytvořeno celkem **6 572 kontaktních míst**¹²¹, z nichž téměř 78 % je zřizováno obecními úřady. V současné době je možné využít pracoviště Czech POINT na městských a obecních úřadech, pobočkách České pošty, Hospodářské komory, u vybraných notářů a na některých českých zastupitelstvích v zahraničí. Graf 9 ukazuje podíl jednotlivých zřizovatelů Czech POINT v krajích. V tomto směru lze konstatovat, že projekty **Czech POINT spolufinancované ze strukturálních fondů významnou měrou přispěly k dostupnosti této služby v jednotlivých krajích**. S výjimkou hl. města Prahy, kam nebyla výzva zacílena, je patrná převaha kontaktních míst vytvořených na městských a obecních úřadech s pomocí dotace ze SF.

Jak je patrné z ukazatele míry obslužnosti (tj. počet obyvatel na jeden Czech POINT) většina krajů disponuje poměrně hustou sítí kontaktních míst, kdy na jeden Czech POINT připadá 1 000 – 1 500 obyvatel. Z relativního hlediska evidujeme nižší dostupnost v Praze, Karlovarském, Libereckém a Moravskoslezském kraji. Obecně je možné říci, že hustota rozložení kontaktních míst spolufinancovaných z fondů EU kopíruje strukturu osídlení Česka a z vytvořeného grafického výstupu (Obrázek 22) jsou patrné periferní oblasti s nízkou hustotou osídlení.

¹²¹ Oficiální stránky Czech POINT; dostupné: <http://www.czechpoint.cz/web/index.php?q=node/488>.

Obrázek 22 – Modernizace veřejné správy – Czech POINT

Poznámka:

– Podmínky vyhlášené výzvy umožňovaly dva druhy podpory:

1) vytvoření plné verze kontaktního místa Czech POINT.

2) upgrade stávajícího kontaktního místa Czech POINT.

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014, zdroj geografických dat: ČÚZK

11.3.3 ZÁKLADNÍ REGISTRY

Základní registry jsou dosud největší projekt eGovernmentu, který má přinést zásadní kvalitativní změny fungování veřejné správy. Základní registry veřejné správy, tj. proces elektronizace veřejné správy, byl podpořen z fondů EU přibližně 2,5 mld. Kč. Cílem fungování základních registrů je zefektivnění a využití možností současných technologií pro online přístupy téměř kdykoli a odkudkoli. Současně však základní registry musí splňovat a zajistit efektivní, bezpečnou a transparentní výměnu přesných a aktuálních údajů. Ke zlepšení v oblasti modernizace veřejné správy významně přispělo vytvoření a provázání základních registrů veřejné správy, tj. registru práv a povinností (RPP), registru osob (ROS), registru obyvatel (ROB) a registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RUIAN), ty jsou v současné době již plně funkční a jsou součástí Informačního systému základních registrů (ISZR).

Tabulka 38 – Modernizace veřejné správy – základní registry (vybrané indikátory)

Kód	Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota	Závazek příjemce	Dosažená hodnota
150106	Počet vybudovaných základních registrů veřejné správy	Počet	0	4	4	4

Zdroj dat: MSC2007 – 6. 1. 2014

11.4 Vyhodnocení plnění a nastavení cílů

Kvalita veřejných institucí v ČR je hodnocena jako jedna z nejnižších v EU zejména v důsledku nízké transparentnosti vládní politiky, vysoké míry korupce, nízké efektivity využívání veřejných zdrojů, nízké vymahatelnosti práva a vysoké míry regulace. Neexistence zákona o státní službě a vážnoucí realizace aktivit v oblasti rozvoje lidských zdrojů mají negativní dopad na stabilitu a kvalitu lidských zdrojů v sektoru veřejné správy.

I díky podpoře ze SF postupně dochází k rozvoji elektronizace veřejné správy a zavádění a využívání moderních komunikačních a informačních technologií. Díky zahájení procesu elektronizace a sdílení dat se podařilo zpřístupnit přesná a spolehlivá data, čímž byl umožněn jednodušší a rychlejší kontakt občana i podnikatelské sféry s veřejnou správou, např. formou vybudování informační sítě datových schránek. Vybudování sítě kontaktních míst, tzv. CzechPOINT, umožnilo v současné době vyhledat a komfortně získat ověřené výstupy ze stále se rozvíjejícího spektra služeb, a to zejména díky projektu tzv. základních registrů. Pro zajištění plné kompatibility systému základních registrů s dalšími existujícími systémy používanými ve veřejné správě v ČR je však nezbytné zajistit jejich vzájemné propojení za účelem sdílení bezpečných a státem garantovaných dat a tím urychlení komunikace s úřady.

12 Závěr

Realizace kohezní politiky v ČR přináší v krátkodobém horizontu u většiny intervencí okamžité a viditelné výsledky (výjimkou jsou např. projekt v oblasti zkumu a vývoje, kde budou hlavní výsledky patrné až po několika letech). Tento dokument dokládá účinnost a účelnost využití prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, která se neodráží pouze v objemu vyčerpaných prostředků, ale především v reálných efektech dosažených projekty, které by bez těchto finančních prostředků nebylo možné uskutečnit. I přes krizi, která v minulých letech zasáhla Českou republiku, se daří využívat prostředky EU určené na kohezní politiku k plnění stanovených cílů a priorit NSRR a jednotlivých operačních programů¹²². Díky finančním prostředkům z fondů EU jsou tak dosahovány výsledky, které nejsou přínosné pouze pro samotné příjemce, tj. realizátory projektů, ale pro Českou republiku jako celek. Nastavenou strategii NSRR s cílem posilování konkurenceschopnosti a dosahování udržitelného růstu je tedy možné v kontextu aktuálního ekonomického vývoje označit za správně nastavenou a stále platnou. V mnoha uvedených tematických oblastech došlo k významným pokrokům, přičemž podíl na tom mají právě i finanční prostředky z fondů EU.

V oblasti podnikání a inovací přispěly fondy EU ke zkvalitnění podnikatelského prostředí v ČR, vzniku nových podniků a jejich rozvoji, v oblasti inovací pak podpořily výraznější zvýšení počtu inovací a patentních přihlášek. Významná je podpora malých a středních podniků, a to zejména v oblasti zajištění dostupného financování pro založení a rozvoj firem. V programovém období 2007–2013 byla pilotně ověřena funkčnost finančních nástrojů, zejména ve formě úvěrů a záruk a naznačeno další směřování podpory do této oblasti ve formě rizikového kapitálu. V oblasti výzkumu a vývoje dojde díky strukturálním fondům k výrazné modernizaci výzkumné infra-struktury. I přes tento fakt však stále chybí systematické propojení univerzit a akademických ústavů s podniky. Do budoucna je proto klíčové maximálně využít vybudovanou výzkumnou infrastrukturu a VaV centra. Další podporu koncentrovat na zvýšení kvality a relevance prováděného výzkumu, zvýšení provázanosti mezi výukou, výzkumem a praxí a na efektivní využití kapacit a zvyšovat tak udržitelnost center VaV.

Velmi výrazně přispěly fondy EU k rozvoji dopravní infrastruktury regionálního i celostátního významu. Napojení dalších krajských center na páteřní silniční síť a modernizace klíčových železničních koridorů patří mezi hlavní přínosy možnosti spolufinancovat dopravní infrastrukturu z fondů EU. S ohledem na to, že předpokládané náklady na výstavbu a modernizaci všech druhů dopravních sítí v ČR však mnohonásobně převyšují finanční možnosti přidělené na oblast dopravy v programovém období 2007–2013, je možné říci, že ani v silniční, ani v železniční dopravní infrastruktuře nemůže dojít k úplnému či většinovému uspokojení potřeb.

V oblasti energetiky podpořily fondy EU využívání obnovitelných zdrojů energie a v určité míře i zvýšení energetické účinnosti a snížení spotřeby primárních energetických zdrojů. Významný je vliv v oblasti životního prostředí, zde fondy EU přispěly například k výstavbě čistíren odpadních vod a další obyvatelé byli napojeni na kanalizace. Výsledky zaznamenáváme rovněž v oblasti nakládání s odpady a fondy EU napomohly také k realizaci projektů, které by bez jejich pomoci realizovány nebyly (např. odstraňování starých ekologických zátěží). Vzhledem k tomu, že v ČR jsou v posledních letech častým jevem povodně, přispívají fondy EU na problematiku protipovodňových opatření.

I přes negativní vývoj české ekonomiky se podařilo zvyšovat celkovou míru zaměstnanosti. Fondy EU podpořily vznik velkého počtu pracovních míst a v oblasti trhu práce přispěly k intenzivnější schopnosti pracujících a podniků přizpůsobovat se ekonomickým změnám a pomohly k zvýšení flexibility trhu práce. Finanční prostředky z fondů EU do oblasti vzdělávání sice pokrývají nepatrnou část veřejných prostředků směřujících do této oblasti, avšak vzhledem k tomu, že podíl výdajů na HDP je v ČR velmi nízký, je nutné každé dostupné prostředky brát jako významný posun ve financování podpory lidského kapitálu. Podpora vzdělávání však byla realizována pomocí mnoha malých projektů, které měly zajistit pozitivní dopad, nicméně celkově se zatím nepodařilo dosáhnout systémové změny.

Vybudování sítě kontaktních míst, tzv. CzechPOINT, umožnilo v současné době vyhledat a komfortně získat ověřené výstupy ze stále se rozvíjejícího spektra služeb, a to zejména díky projektu tzv. základních registrů, což se mimo jiné projevílo zjednodušením administrace při podnikání.

Co se týká územních aspektů realizace NSRR, je možné říci, že většina aktivit spolufinancovaných finančními prostředky z fondů EU směřuje do oblastí, kde mají své opodstatnění. V jádrových oblastech s významnými koncentracemi obyvatelstva a ekonomiky (pražská aglomerace, krajská města a jejich zázemí, další regionální centra) jsou realizovány aktivity v oblasti podnikání, inovací, výzkumu, vývoje, dopravní infrastruktury a zaměstnanosti. Do strukturálně postižených regionů (Ostravsko, Karlovarsko, Ústecko, Liberecko) směřují finanční prostředky do projektů zaměřených na oblast zaměstnanosti, dopravní infrastruktury, vzdělávání nebo energetiky a v environmentálně atraktivních regionech (Krkonoše, Šumava, Jeseníky, Moravskoslezské Beskydy) jde především o podporu cestovního ruchu nebo obnovu venkova.

¹²² Viz např. Střednědobá evaluace NSRR, dostupná: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Narodni-organ-pro-koordinaci/Evaluace/Knihovna-evaluaci/Strednedobe-hodnoceni-vecne-a-financni-realizace-N>.

Většina stávajících strategických cílů a priorit NSRR je platná i pro další programové období 2014–2020. Podpora by proto měla být směřována především do oblastí, jejichž rozvoj zajistí podporu udržitelného růstu ČR. Jedná se zejména o následující oblasti:

- posilování konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím dalšího zjednodušení podmínek pro podnikání, rozvoje spolupráce mezi podnikatelským sektorem a vzdělávacími a výzkumnými institucemi, uplatňování výsledků výzkumu v praxi a intenzivnějšího využívání rizikového kapitálu,
- rozvoj kvality a rozsahu dopravní infrastruktury,
- zlepšování stavu životního prostředí,
- modernizace a zvyšování kvality a efektivity veřejné správy,
- zkvalitnit vzdělávací infrastrukturu a zvýšit efektivitu jejího využívání, sladit požadavky na vzdělání s potřebami zaměstnavatelů, zaměřit se na kvalitu vysokoškolského vzdělávání a využít jeho potenciálu pro konkurenceschopnost ČR,
- posilování integrovaného rozvoje území, snižování rozdílů v míře ekonomické vyspělosti a v míře nezaměstnanosti jednotlivých regionů.

Seznam zkratek

CR	Cestovní ruch
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
EK	Evropská komise
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FS	Fond soudržnosti
HDP	Hrubý domácí produkt
ICT	Informační a komunikační technologie
IDS	Integrované dopravní systémy
IOP	Integrovaný operační program
IPRM	Integrovaný plán rozvoje měst
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MMR-NOK	Národní orgán pro koordinaci
MSC2007	Monitorovací systém SF / FS pro období 2007–2013
MSP	Malé a střední podniky
MVE	Malé vodní elektrárny
NSRR	Národní strategický referenční rámec
OP	Operační program / programy
OP D	Operační program Doprava
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP PA	Operační program Praha–Adaptabilita
OP PI	Operační program Podnikání a inovace
OP PK	Operační program Praha–Konkurenceschopnost
OP TP	Operační program Technická pomoc
OP VaVpl	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OZE	Obnovitelné zdroje energie
ROP	Regionální operační program
ROP JV	Regionální operační program Jihovýchod
ROP JZ	Regionální operační program Jihozápad
ROP MS	Regionální operační program Moravskoslezsko
ROP SČ	Regionální operační program Střední Čechy
ROP SM	Regionální operační program Střední Morava
ROP SV	Regionální operační program Severovýchod
ROP SZ	Regionální operační program Severozápad
ŘO	Řídicí orgán
SF	Strukturální fondy
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SŽDC	Správa železniční dopravní cesty
VaV	Výzkum a vývoj
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola

Použité pojmy

Alokace podpory v programovém období 2007–2013

Alokace je objem finančních prostředků určený pro NSRR, resp. jednotlivé OP (a jejich oblast podpory nebo prioritní osu). Alokací se dle kontextu rozumí též množství finančních prostředků určených pro daný stát, pro příslušný cíl regionální politiky nebo pro určitý operační program.

Cílová hodnota indikátoru

Hodnota (plán) indikátoru, ke které se ŘO OP zavázal vůči EK v programovém dokumentu. Cílová hodnota může být dosažena až po ukončení realizace programu, tzn. datum cílové hodnoty se nemusí rovnat datu předpokládaného ukončení realizace programu. Cílová hodnota může být naplňována i v době udržitelnosti. V cílové hodnotě indikátoru je zohledněna výchozí hodnota indikátoru.

Indikátor

Indikátory slouží pro monitorování průběhu a výsledku realizace projektů, oblastí podpory, prioritních os operačních programů a NSRR vzhledem k jejich stanoveným cílům. Každý žadatel o finanční podporu je povinen v žádosti o podporu doložit monitorovací indikátory projektu a zejména uvést kvantifikaci vybraných indikátorů, které mají vazbu na indikátory stanovené v rámci dané oblasti podpory v prováděcím dokumentu.

Dosažená hodnota indikátoru

Hodnota průběžného naplnění indikátoru a datum, kdy byla hodnota indikátoru dosažena. Dosažená hodnota je sledována pomocí monitorovacích zpráv, které pravidelně předkládají příjemci ŘO OP / ZS. Dosažená hodnota je kumulativní údaj od začátku realizace projektu nebo přírůstkový údaj dle povahy indikátoru a jeho definice. Například:

- indikátory vztažené ke konkrétnímu období, např. „Počet proškolených osob v novém systému výuky za rok“
- podílové indikátory, např. „Změna počtu dopravních nehod na úsecích dotčených intervencí (%)“
- statistické indikátory.

V dosažené hodnotě indikátoru je zohledněna výchozí hodnota indikátoru. Při interpretaci dat, jejichž výchozí hodnota je různá od nuly, je nutné uvádět všechny hodnoty společně (výchozí, cílová a dosažená).

Operační program

Operační program je základním strategickým dokumentem finanční a technické povahy pro konkrétní tematickou oblast (např. zaměstnanost, doprava), nebo konkrétní region (např. Moravskoslezsko), který zpracovávají členské země EU. V OP jsou podrobně popsány cíle a priority, které chce členská země v dané oblasti dosáhnout v aktuálním programovacím období. V OP najdeme popis typových aktivit, na které je možné čerpat prostředky se SF/FS. Nechybí uvedení výčtu těch, kteří mohou o finanční prostředky žádat.

Operační program je naplňován prioritními osami. Prioritní osou se rozumí jedna z priorit strategie skládající se z jednotlivých projektů, které spolu vzájemně souvisí a mají konkrétní měřitelné cíle. Prioritní osa je obvykle naplňována prostřednictvím dílčích oblastí podpory.

Projekt

Ucelený soubor aktivit financovaných z OP, které směřují k dosažení předem stanovených a jasně definovaných, měřitelných cílů. Projekt je realizován v určeném časovém horizontu podle zvolené strategie a s daným rozpočtem.

Projekty s vydaným Rozhodnutím / podepsanou Smlouvou

Projekty schválené ke spolufinancování ze SF/FS a národních zdrojů, tj. projekty které splnily formální náležitosti, podmínky přijatelnosti, získaly dostatečné bodové ohodnocení prostřednictvím hodnocení kvality, byly doporučeny ke spolufinancování a s příjemcem byl podepsán právní akt o poskytnutí dotace.

Výchozí hodnota indikátoru

Hodnota indikátoru naměřená před začátkem realizace projektu / programu. Hodnota se během realizace projektu / programu nemění. Výchozí hodnota indikátoru je zohledněna v dosažené hodnotě. Při interpretaci dat, jejichž výchozí hodnota je různá od nuly, je nutné uvádět všechny hodnoty (výchozí, cílové a dosažené) společně. U statistických indikátorů může dojít ke změně výchozí hodnoty v případě, že se změní metodika jejich výpočtu a zpětně jsou dopočítávány časové řady.

Závazek příjemce

Hodnota (plán) indikátoru, ke které se příjemce zavázal realizací projektu vůči ŘO v Rozhodnutí / Smlouvě o poskytnutí dotace. V případě, že závazek silně překračuje cílové hodnoty stanovené v programovém dokumentu, mluvíme o tzv. přezávazkování indikátoru.

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Rozdělení tematických oblastí a jejich návaznost na cíle NSRR	9
Tabulka 2 – Rozdělení tematických oblastí a jejich návaznost na operační programy	10
Tabulka 3 – Silniční infrastruktura – dálnice, rychlostní silnice, silnice I. třídy (vybrané indikátory)	16
Tabulka 4 – Silniční infrastruktura – silnice II. a III. třídy (vybrané indikátory)	17
Tabulka 5 – Dopravní infrastruktura – železniční infrastruktura (vybrané indikátory)	19
Tabulka 6 – Dopravní infrastruktura – letecká doprava (vybrané indikátory)	20
Tabulka 7 – Dopravní infrastruktura – vnitrozemská vodní doprava (vybrané indikátory)	20
Tabulka 8 – Dopravní infrastruktura – modernizace veřejné dopravy (vybrané indikátory)	22
Tabulka 9 – Podnikání a inovace – vznik nových firem (vybrané indikátory)	24
Tabulka 10 – Podnikání a inovace – podpora MSP (vybrané indikátory)	25
Tabulka 11 – Podnikání a inovace – nové nebo inovované produkty (indikátor OP PI „Uvedení na trh nových nebo inovovaných produktů, zavedení procesních, organizačních a marketingových inovací“)	27
Tabulka 12 – Podnikání a inovace – patentové aktivity („Vynálezy a udělené patenty – počet přihlášek“)	28
Tabulka 13 – Výzkum a vývoj – evropská centra excelence (vybrané indikátory)	32
Tabulka 14 – Výzkum a vývoj – regionální centra excelence (vybrané indikátory)	23
Tabulka 15 – Výzkum a vývoj – lidské zdroje ve VaV (vybrané indikátory)	36
Tabulka 16 – Výzkum a vývoj – plocha kapacit pro VaV (vybrané indikátory)	36
Tabulka 17 – Výzkum a vývoj – pre-seed aktivity (vybrané indikátory)	38
Tabulka 18 – Výzkum a vývoj – spolupráce s aplikační sférou (vybrané indikátory)	38
Tabulka 19 – Vzdělávání – základní vzdělávání (vybrané indikátory)	41
Tabulka 20 – Vzdělávání – střední vzdělávání (vybrané indikátory)	43
Tabulka 21 – Vzdělávání – vyšší odborné vzdělávání (vybrané indikátory)	44
Tabulka 22 – Vzdělávání – vysokoškolské vzdělávání (vybrané indikátory)	44
Tabulka 23 – Životní prostředí – podpora snížení emisí CO2 (vybrané indikátory)	48
Tabulka 24 – Životní prostředí – vodní hospodářství (vybrané indikátory)	49
Tabulka 25 – Životní prostředí – vodní hospodářství (vybrané indikátory)	50
Tabulka 26 – Životní prostředí – protipovodňová opatření (vybrané indikátory)	51
Tabulka 27 – Životní prostředí – revitalizovaná území (vybrané indikátory)	52
Tabulka 28 – Životní prostředí – staré ekologické zátěže (vybrané indikátory)	54
Tabulka 29 – Zaměstnanost – nová pracovní místa (vybrané indikátory)	57
Tabulka 30 – Zaměstnanost – zlepšení přístupu k zaměstnání (vybrané indikátory)	58
Tabulka 31 – CR a kultura – propagace a rozvoj CR (vybrané indikátory)	62
Tabulka 32 – CR a kultura – rekonstrukce památkově chráněných objektů (vybrané indikátory)	63
Tabulka 33 – CR a kultura – ubytovací kapacity (vybrané indikátory)	65
Tabulka 34 – Energetika – snížení spotřeby energie (vybrané indikátory)	67
Tabulka 35 – Energetika – zvýšení kapacit na výrobu energie z OZE (vybrané indikátory)	69
Tabulka 36 – Modernizace veřejné správy (vybrané projektové indikátory)	72
Tabulka 37 – Modernizace veřejné správy – Czech POINT (vybrané indikátory)	72
Tabulka 38 – Modernizace veřejné správy – základní registry (vybrané indikátory)	74

Seznam grafů

Graf 1 – Podnikání a inovace – patentové aktivity (podíl jednotlivých příjemců na závazku indikátoru „Vynálezy a udělené patenty – počet přihlášek“)	28
Graf 2 – Výzkum a vývoj – příjemci projektů center VaV podle hospodářsko-právní formy	33
Graf 3 – Výzkum a vývoj – plocha kapacit pro VaV (dle typu centra VaV)	37
Graf 4 – Vzdělávání – nejvyšší ukončené vzdělání obyvatel starších 15 let podle výsledků SLDB 2011	41
Graf 5 – Životní prostředí – plnění indikátoru „Snížení emisí CO ₂ “ (podíl jednotlivých oblastí podpory OP ŽP na závazku indikátoru Snížení emisí CO ₂)	47
Graf 6 – Životní prostředí – revitalizovaná území (podíl jednotlivých oblastí podpory OP ŽP na naplňování závazku indikátoru „Plocha revitalizovaných území“)	52
Graf 7 – Energetika – podíl zařízení využívajících OZE v Česku	69
Graf 8 – Energetika – podíl jednotlivých typů zařízení přispívajících k zvýšení kapacit na výrobu OZE (spolufinancované projekty ze SF/FS)	69
Graf 9 – Modernizace veřejné správy – Czech POINT (srovnání struktury a míry obslužnosti kontaktními místy Czech POINT v krajích ČR)	73

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Čerpání prostředků ze SF/FS v jednotlivých tematických oblastech na základě kategorizace pomoci podle nařízení 1828/2006 (prostředky kryté Rozhodnutím/Smlouvou, podíl EU)	14
Obrázek 2 – Dopravní infrastruktura – silniční infrastruktura podpořená ze SF/FS (závazek příjemců).	18
Obrázek 3 – Dopravní infrastruktura – železniční infrastruktura podpořená ze SF/FS (závazek příjemců)	19
Obrázek 4 – Dopravní infrastruktura – modernizace veřejné dopravy	21
Obrázek 5 – Podnikání a inovace – podpora MSP (podíl počtu podpořených MSP na celkovém počtu MSP)	26
Obrázek 6 – Podnikání a inovace – inovace v podnikání (inovované produkty a patentové aktivity)	29
Obrázek 7 – Výzkum a vývoj – centra VaV podle místa realizace a typu centra	34
Obrázek 8 – Výzkum a vývoj – centra VaV podle místa realizace a typu centra a směru výzkumu	35
Obrázek 9 – Výzkum a vývoj – lidské zdroje ve VaV a plocha kapacit pro VaV	37
Obrázek 10 – Vzdělávání – základní školy podpořené ze SF (index míry podpořených základních škol v jednotlivých okresech a krajích)	42
Obrázek 11 – Vzdělávání – střední školy podpořené ze SF (index míry podpořených středních škol v jednotlivých okresech a krajích)	43
Obrázek 12 – Vzdělávání – vysoké školy podpořené ze SF (index míry podpořených vysokých škol v jednotlivých okresech a krajích)	45
Obrázek 13 – Životní prostředí – podpora snížení emisí CO ₂ na území České republiky	48
Obrázek 14 – Životní prostředí – aktivity na snížení znečištění vod na území České republiky (ČOV a kanalizace)	50
Obrázek 15 – Životní prostředí – protipovodňová opatření na území Česka	51
Obrázek 16 – Životní prostředí – revitalizovaná území v České republice	53
Obrázek 17 – Zaměstnanost – nová pracovní místa podpořená ze SF/FS (podíl počtu nově vytvořených pracovních míst na počtu uchazečů o zaměstnání)	58
Obrázek 18 – CR a kultura – schválené finanční prostředky dle místa realizace	61
Obrázek 19 – CR a kultura – rekonstrukce památkových objektů spolufinancované ze SF.	64
Obrázek 20 – Energetika – podpora snížení spotřeby energie na území Česka	68
Obrázek 21 – Energetika – podpora zvýšení kapacit na výrobu energie z obnovitelných zdrojů na území Česka	70
Obrázek 22 – Modernizace veřejné správy – Czech POINT	74

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
Staroměstské náměstí 6
110 15 Praha 1
Tel.: +420 224 861 111
Fax: +420 224 861 333
www.mmr.cz
ISBN: 978-80-87147-87-0